

FSMA

JAARVERSLAG 2023

AUTORITEIT
VOOR
FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

INHOUD

Voorwoord	3
De FSMA en haar toezichtsuniversum	11
Blikvangers	21
Toezichtsactiviteiten	61
De organisatie van de FSMA	127
Jaarrekening van het boekjaar 2023	143
Lijst van de afkortingen	150

VOORWOORD

Geachte lezer,

Het is mij een genoegen om u het jaarverslag van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA) over het jaar 2023 voor te stellen. Dit verslag gaat in op de belangrijkste thema's die in 2023 speelden en brengt verslag uit over de verschillende toezichtsactiviteiten die de FSMA verrichtte.

Geopolitieke spanningen wegen op de Europese economie

2023 was een jaar waarin spanningen tussen grote economische machten een toenemende invloed hadden op de wereldeconomie en op de Europese concurrentiepositie. Deze spanningen confronteren Europa met de realiteit dat het continent voor een aantal factoren de voorbije decennia erg afhankelijk is geworden van andere werelddelen.

Denk maar aan de goedkope energie uit Rusland, die na het uitbreken van de oorlog in Oekraïne is weggevallen. En Europa staat ook algemeen voor de uitdaging om industrieel en technologisch minder afhankelijk te worden van productie uit andere regio's van de wereld. Europa heeft nood aan investeringen om de economie te verduurzamen, eigen essentiële basisbehoeften zelf te kunnen produceren, technologisch aan de top te staan en zijn eigen defensie uit te bouwen.

Deze geopolitieke spanningen leidden onder meer tot toenemende handelstarieven, verstoringen in toeleveringsketens en onzekerheid op de financiële markten. In dergelijke tijden zijn sterke instellingen nodig en wint internationale samenwerking alleen maar aan belang. Zoals u in dit verslag kan lezen, is de internationale en Europese context en samenwerking dan ook steeds belangrijker voor ons werk.

Ook de kapitaalmarkten, waarvoor de FSMA in België bevoegd is, winnen aan belang voor de financiering van de economie, met inbegrip van de transitie op de gebieden van duurzaamheid en digitale ontwikkeling, en er bestaat een brede consensus dat de kapitaalmarktenunie binnen de EU verder versterkt moet worden.

De FSMA stelt haar expertise ter beschikking van het Belgische voorzitterschap ...

Die Europese context was heel aanwezig tijdens de eerste zes maanden van 2024. België was in de eerste helft van 2024 voorzitter van de Raad van de Europese Unie. Het was de dertiende keer dat België de rol van Raadsvoorzitter opnam. De vorige keer dat België mee aan het roer van de Europese Unie stond, dateerde van 2010.

Het spreekt voor zich dat dit voorzitterschap in de loop van 2023 grondig werd voorbereid en dat de FSMA haar expertise ter beschikking stelde van het Belgische voorzitterschap. En met succes. Want de FSMA-experten werkten mee aan het bereiken van akkoorden over nieuwe wetgeving tussen de Raad van ministers van Financiën en het Europees Parlement.

Deze akkoorden hadden onder meer betrekking op maatregelen om kmo's makkelijker toegang te geven tot de beurs, een Europees kader voor duurzaamheidsratings op ecologisch en sociaal vlak en op het vlak van governance (ESG) en de herziening van de Europese marktinfrastructuurverordening.

... en zet financiële educatie in de schijnwerpers

In het kader van het Belgische voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie organiseerde de FSMA samen met de Europese Commissie in de FSMA-gebouwen een *high level* internationale conferentie over financiële geletterdheid. De conferentie was een groot succes, met 250 personen in de zaal en nog eens evenveel die de conferentie online volgden.

De internationale conferentie stond in het teken van financiële geletterdheid, weerbaarheid en inclusie. Het was een ideale gelegenheid om experts op deze vlakken van gedachten te doen wisselen over strategieën en concrete initiatieven ter zake. In totaal namen meer dan twintig sprekers het woord tijdens speeches en paneldiscussies. Onder die sprekers waren Europees commissaris voor financiële diensten Mairead McGuinness, vice-eersteminister Vincent Van Peteghem en staatssecretaris Alexia Bertrand.

Voor de deelnemers ter plaatse was de conferentie ook de ideale gelegenheid om het Wikifin Lab, het in de wereld unieke centrum voor financiële educatie van de FSMA, te ontdekken. De conferentie diende ook als input voor de Ecofin-vergadering van de ministers van Financiën die enkele dagen later vergaderden in Gent en waar ik de resultaten van de conferentie en de Belgische aanpak inzake financiële educatie – via het Wikifin-programma – kon voorstellen.

IOSCO realiseert belangrijke doorbraken ...

Wat internationale samenwerking betreft, speelt IOSCO, de internationale organisatie van financiële toezichthouders, met z'n ruim 130 jurisdicties die samen 95 procent van de wereldwijde financiële markten controleren, een belangrijke rol. En 2023 was voor IOSCO, waarvan ik sinds eind 2022 voorzitter ben, een uitzonderlijk jaar, met doorbraken op een aantal belangrijke domeinen.

Een eerste mijlpaal was het akkoord dat IOSCO bereikte over aanbevelingen voor beleid inzake crypto- en digitale activa. Deze aanbevelingen zijn belangrijk omdat ze de basis leggen voor de wereldwijde regelgevende aanpak van deze markten, met het oog op de bescherming van de consument en een correcte werking van de markt. Beleidsmakers en toezichthouders van over de hele wereld hebben met deze IOSCO-aanbevelingen een kwalitatieve basis in handen voor de regulering van crypto- en digitale activa in hun jurisdicties.

Een tweede grote doorbraak was de goedkeuring van IOSCO van de eerste set van normen inzake duurzaamheidsrapportering die de International Sustainability Standards Board, de ISSB, had opgesteld. Ook hiervan kan het belang moeilijk overschat worden. Deze ISSB-normen moeten ervoor zorgen dat beleggers over betrouwbare informatie beschikken over duurzaamheid. De normen helpen de ondernemingen communiceren over de manier waarop ze de duurzaamheidsrisico's en -opportuniteiten waarmee ze worden geconfronteerd, identificeren en beheren. 2024 is het jaar van de implementatie van deze normen en het is bemoedigend dat minder dan een jaar na de goedkeuring door IOSCO een groot aantal jurisdicties aangeeft de normen wenst te gebruiken.

... en bevestigt het vertrouwen in de FSMA

Na dit uitzonderlijke jaar met belangrijke doorbraken, gaat IOSCO vanaf 2024 vooral focussen op de implementatie hiervan. En het is me een groot genoegen dat ik de eer zal hebben om ook deze verdere werkzaamheden in goede banen te helpen leiden. De Board van IOSCO heeft me immers unaniem herkozen tot voorzitter voor een tweede ambtstermijn van twee jaar. Ik houd eraan de leden van de Board te danken voor hun vertrouwen en kijk uit naar onze verdere samenwerking.

De hernieuwing van mijn mandaat als voorzitter van IOSCO is ook een erkenning van de kwaliteit van het werk van de FSMA en van de uitstekende reputatie die de FSMA internationaal geniet. Ook de recente IMF-missie in het kader van het vijfjaarlijkse Financial Sector Assessment Program bevestigde trouwens de kwaliteit van het toezicht op de financiële sector in België en stelde vast dat de FSMA over een goed ontwikkeld toezichtskader beschikt.

Dankzij die erkenning en appreciatie kan de FSMA mee aan het stuur zitten in de belangrijke fora die de richting bepalen van de internationale financiële regelgeving over globale thema's, zoals duurzaamheid, digitalisering en het belang van de financiële consument. Dat is een unieke positie, zeker voor een toezichthouder uit een land dat niet tot de G20 behoort.

De FSMA-toekomstprojecten worden gerealiseerd

Die grote internationale thema's bepalen ook mee de actiepunten van de FSMA. Eind 2022 lanceerde de FSMA 20 projecten voor de toekomst. De projecten hebben als streefdoel om zelf maatregelen te nemen als dat kan of een debat op te starten wanneer een bepaalde problematiek buiten de bevoegdheid van de FSMA valt.

De projecten hebben betrekking op zeven actuele thema's, met als centrale leidraad een nog meer doorgedreven bescherming van de financiële consumenten en aandeelhouders. De thema's zijn duurzaamheid en digitalisering, maar ook compliance, checks and balances voor genoteerde vennootschappen, kostentransparantie, onze interactie met hoven en rechtbanken en financiële educatie.

We hebben intussen werk gemaakt van deze projecten. En wel in die mate dat deze projecten intussen, op enkele na, allemaal gerealiseerd of in uitvoering zijn. Ik ga graag wat dieper in op een aantal thema's en op enkele concrete realisaties van de FSMA in dat verband.

Digitalisering: reclameregels voor cryptoactiva ...

Digitalisering is één van de grote hedendaagse thema's in de maatschappij en in de financiële sector. Een van de belangrijke fenomenen in dit verband is de opkomst van cryptomunten. Om de consumenten bewust te maken van de risico's die verbonden zijn aan dergelijke activa en de promotie ervan te omkaderen, vaardigde de FSMA in 2023 een reglement uit over de commercialisering van virtuele munten bij consumenten. Het meest zichtbare element is de verplichte waarschuwing 'Virtuele munten, reële risico's. De enige garantie in crypto is het risico'.

De FSMA nam in 2023 verschillende stappen, gaande van het sensibiliseren van de marktdeelnemers vóór de inwerkingtreding van het reglement en het contacteren van bepaalde aanbieders tot het nemen van administratieve maatregelen. Zo sprak de FSMA een twintigtal platformen en beleggingsondernemingen aan die de verplichte waarschuwing niet opnamen in hun reclame voor virtuele munten. Na tussenkomst van de FSMA heeft ongeveer de helft daarvan hetzij spontaan voldaan aan de verplichting, hetzij de commercialisering in België stopgezet. De andere helft heeft hetzelfde gedaan na een aanmaning van de FSMA, op straffe van een dwangsom.

... en een focus op finfluencers

Ook de naleving van de publiciteitsregels en andere wetgeving door zogenaamde finfluencers is een belangrijke focus van de FSMA. De FSMA bouwde in 2023 aan een webscrapingtool om finfluencers actief op te sporen op sociale media. Deze tool spoort finfluencers op die reclame maken voor cryptomunten, wat de FSMA in staat stelt om te controleren of ze de reclameregels voor cryptomunten naleven.

De tool spoort ook finfluencers op die financiële derivaten promoten waarvan de commercialisering in België verboden is en finfluencers die beleggingsaanbevelingen posten op sociale media. De FSMA ziet erop toe dat zij zich houden aan de regels. Zo moeten finfluencers die beleggingen aanbevelen, objectieve informatie verspreiden en bekendmaken of ze belangen hebben in de aanbevolen financiële instrumenten. Als de FSMA problemen vaststelt, kan ze waarschuwen, een einde stellen aan bepaalde activiteiten en een administratieve geldboete opleggen.

Duurzaamheid: greenwashing opsporen via data-analyse

De tool om finfluencers op te sporen, is één illustratie van de toenemende mate waarin de FSMA gebruik maakt van data-analyse. Een andere illustratie daarvan vinden we bij ons toezicht in het kader van een tweede wereldwijd belangrijk thema, met name duurzaamheid. In 2023 was duurzame financiering in volle opmars. Bij ondernemingen en financiële marktdeelnemers groeit het besef dat duurzaamheidsinformatie een krachtig instrument is om extra-financiële doelstellingen te bereiken en bij te dragen aan de ecologische en sociale bezorgdheden van de beleggers.

Als toezichthouder ziet de FSMA toe op de gegevens die marktdeelnemers hierover publiceren en gaat ze de strijd aan tegen greenwashing. De FSMA ontwikkelde onder meer een tool om greenwashing bij beleggingsfondsen op te sporen. De tool zorgt voor een geautomatiseerde doorlichting van de portefeuilles van fondsen en laat toe de fondsen te identificeren waarvoor een diepgaand kwalitatief onderzoek aangewezen is om te bepalen of er daadwerkelijk sprake is van greenwashing.

Aandacht voor de kosten en rendementen van financiële producten ...

Door het opsporen van greenwashing, dragen we ertoe bij dat de consumenten kunnen vertrouwen op de informatie die fondsen verstrekken. Eveneens om dat vertrouwen van de consumenten te vergroten, is het belangrijk dat de financiële producten die hen worden aangeboden, perspectief bieden op reëel rendement en geen ongerechtvaardigde hoge kosten aanrekenen. Dat betekent dat beheerders van deze financiële producten het belang van de financiële consument steeds vooropstellen en voor een toereikend rendementspotentieel zorgen. Dat *value for money*-concept is ook op Europees niveau een belangrijk aandachtspunt.

De FSMA nam verschillende initiatieven om bij te dragen tot de *value for money*. Ze publiceerde een studie over de kosten van Belgische fondsen en nam in 2023 ook het rendement van die fondsen onder de loep. Als de *value for money* effectief ontoereikend bleek voor een fonds, werd een herstelplan gevraagd. Ook voor andere financiële producten, zoals gestructureerde *notes* en verzekeringsproducten, deed de FSMA gelijkaardige analyses. Ze voerde ook een studie uit naar de kosten verbonden aan tweede- en derdepijlerpensioenen.

... en ontwikkeling van rekentools om de consumenten te helpen

Om de consumenten te ondersteunen bij de vergelijking van financiële producten, ontwikkelde de FSMA al meerdere tools. Het gaat bijvoorbeeld om vergelijkingstools voor spaar- en zichtrekeningen, die ze ter beschikking stelt op haar website voor financiële educatie Wikifin.be. In 2023 voegde de FSMA daar de eerste vergelijkingstool voor verzekeringen aan toe. Het gaat om een vergelijkingstool voor de zogenaamde familiale verzekering. De tool laat toe om verschillende familiale verzekeringen op een eenvoudige manier te vergelijken op basis van informatie over leeftijd, gezinstoestand en de wens om al dan niet voor een aanvullende rechtsbijstandsverzekering te opteren.

In 2023 maakte de FSMA ook werk van de actualisering van haar vergelijkingstool voor spaarrekeningen. Die moest immers aangepast worden aan de nieuwe regels die in 2024 in voege traden. Deze vernieuwde en gebruiksvriendelijkere 'Vergelijkingstool spaarrekeningen' werd in maart 2024 gelanceerd en biedt de consument meer informatie en filters om het aanbod aan gereguleerde spaarrekeningen te vergelijken.

En om consumenten te helpen in de zoektocht naar een geschikt pensioenproduct, heeft de FSMA een online kostentool ontwikkeld. Deze simuleert het gecombineerde effect van kosten op bijdragen en op de spaarreserves. Zo krijgt de consument inzicht in de impact van verschillende kostentypes op zijn pensioenopbouw in het kader van de tweede en derde pijler. Deze tool werd in april 2024 gelanceerd en we streven ernaar om de tool verder te laten evolueren om in een volgende fase ook de aangerekende kosten te kunnen vergelijken met marktgemiddeldes en uiterste waarden.

Bankierseed voert nieuwe tuchtregeling in

Bovenop deze concrete initiatieven inzake kosten, komen er met de bankierseed ook nieuwe deontologische regels in het belang van de financiële consumenten. Deze regeling werd in januari 2024 gepubliceerd in het Staatsblad. De nieuwe tuchtregeling stelt het belang van de klanten centraal en wil het vertrouwen in de financiële sector ondersteunen, meer bepaald door de individuele verantwoordelijkheid van de bankmedewerkers te benadrukken.

De regeling omvat deontologische regels waarin eerlijkheid, integriteit, vakbekwaamheid, professionalisme en de belangen en de billijke behandeling van de klant centraal staan. Bankdienstverleners gaan vanaf 2025 een eed afleggen waarmee ze zich ertoe verbinden om deze regels na te leven. Er komt ook een centraal register voor tuchtsancties en beroepsverboden. De betrokkenen die aangeworven willen worden in de banksector zullen een bewijs moeten voorleggen dat zij geen beroepsverbod opgelopen hebben.

Wikifin viert zijn tienjarig bestaan

Als essentiële aanvulling op regulering en toezicht, blijft de FSMA onverminderd inzetten op financiële educatie. Het Wikifin-programma voor financiële educatie vierde in 2023 zijn tiende verjaardag. Het is intussen uitgegroeid tot dé referentie inzake financiële educatie in België en uit onderzoek blijkt dat 30 procent van de Belgen al van Wikifin gehoord heeft.

We blijven nieuwe initiatieven ontwikkelen om Wikifin en financiële educatie in de schijnwerper te zetten. Zo startte de FSMA in maart 2024 een roadshow met een opvallend voertuig dat heel België zal doorkruisen en verschillende locaties zoals markten, bedrijvencentra en lokale evenementen zal bezoeken.

Nieuw opleidingsprogramma voor professionals

In de loop van 2024 start de FSMA ten slotte met 'FSMA Academy'. Dit opleidingsprogramma is bestemd voor professionals uit de financiële sector en draait rond de regels die de FSMA moet handhaven.

In dit verslag vindt u veel meer informatie over de grote thema's die de FSMA in 2023 behandelde en over haar toezichtsactiviteiten. Ik wens u een interessante lectuur.

Jean-Paul SERVAIS
Voorzitter

DE FSMA EN HAAR TOEZICHTSUNIVERSUM

Missie en visie	12
De bevoegdheden van de FSMA	13
De FSMA in 2023	14

Missie en visie

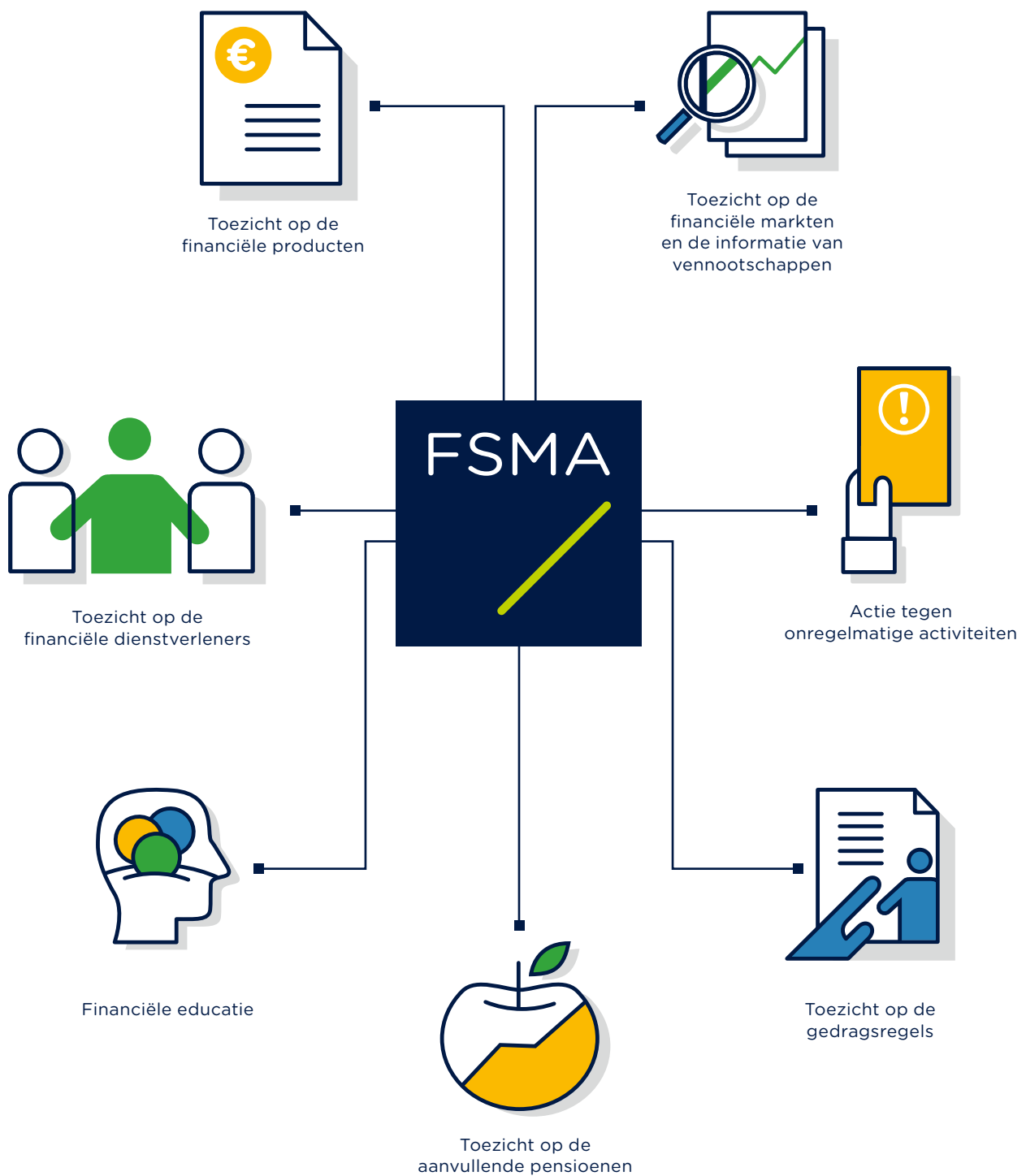
De FSMA streeft naar een financieel systeem waarin consumenten kunnen vertrouwen op correcte financiële dienstverlening en op transparante en open markten, waarin consumenten financiële producten kopen die afgestemd zijn op hun noden en wensen, en waarin de financiële actoren ten dienste staan van de samenleving en bijdragen tot een gezonde financiering van de reële economie.

De FSMA stelt het belang van de consument centraal. Daarom identificeert ze voortdurend trends en risico's en zet ze maximaal in op toezichtstaken. Ze spant zich ook in om de financiële geletterdheid te vergroten. Op die manier wil ze bij consumenten een kritisch vertrouwen in de financiële sector ontwikkelen.

Daarnaast zet de FSMA zich in om de actoren onder haar toezicht bij te staan met transparante en tijdige informatie en zo een toegevoegde waarde te bieden voor hun correcte werking.

Jaarlijks legt de FSMA in een actieplan vast op welke manier ze deze organisatie-prioriteiten ten uitvoer gaat brengen. Het actieplan wordt goedgekeurd door de raad van toezicht en bepaalt de focus voor het komende jaar. De FSMA brengt in haar jaarverslag ook verslag uit over haar activiteiten.

De bevoegdheden van de FSMA

De FSMA in 2023

Toezicht

101

kredietinstellingen,
verzekeringsondernemingen
en beursvennootschappen
naar Belgisch recht

163

genoteerde vennootschappen

18.657

ingeschreven
tussenpersonen

151

pensioenfondsen
naar Belgisch recht

4,35 miljoen

werknemers en zelfstandigen,
aangesloten bij een Belgisch pensioenplan

Financieel landschap

Deposito's bij
kredietinstellingen
naar Belgisch recht¹:

763,2 miljard euro

Balanstotaal van de
pensioenfondsen:

45,8 miljard euro

Bedrag onder beheer
bij fondsen naar
Belgisch recht:

203 miljard euro

Marktwaaarde van
Euronext Brussels:

535 miljard euro

Balanstotaal van de
kredietinstellingen
naar Belgisch recht²:

1.179,5 miljard euro

Bedragen van de ontvangen
premies op de Belgische
verzekeringmarkt:

32,1 miljard euro

¹ September 2023.
² September 2023.

Enkele kerndata

— 1 februari

De FSMA publiceert een waarschuwing over uitgften van genoteerde vennootschappen in financieringsnood. Aandeelhouders van zulke bedrijven lopen grote risico's als er zulke uitgften gebeuren.

— 17 maart

Wikifin, het programma voor financiële educatie van de FSMA, viert zijn tiende verjaardag. De viering is het startschot voor de Week van het Geld. Meer dan 100.000 leerlingen nemen deel aan dit initiatief dat geldzaken zo breed mogelijk bespreekbaar wil maken.

— 17 mei

De FSMA voert strenge regels in voor de reclame voor virtuele munten. Ze moeten ervoor zorgen dat de risico's van virtuele munten voldoende duidelijk zijn voor consumenten telkens wanneer er reclame wordt gevoerd, onder meer door de verplichte opname van de waarschuwing 'Virtuele munten, reële risico's. De enige garantie in crypto is het risico'.

— 17 mei

De FSMA schorst de activiteiten van verzekeringsdistributie van de Franse verzekeringstussenpersoon SFAM in België. De schorsing houdt verband met klachten van consumenten over automatische bankafschrijvingen door SFAM zonder akkoord van haar klanten.

— 23 mei

De wereldwijde organisatie van toezichthouders op de financiële markten IOSCO lanceert onder leiding van FSMA-voorzitter Jean-Paul Servais aanbevelingen voor de regulering van virtuele activa.

— 7 juni

De FSMA lanceert voor het eerst een vergelijkingstool voor een verzekeringsproduct. De tool biedt consumenten een overzicht van dekkingen en premies van familiale verzekeringen en de mogelijkheid om verschillende verzekeringen op de markt met elkaar te vergelijken.

— 23 juni

De FSMA stelt vast dat het crypto-platform Binance in België diensten verricht voor het wisselen tussen virtuele valuta en fiduciaire valuta en bewaarportemonnees aanbiedt. Het cryptoplatfrom doet dit vanuit landen die geen lid zijn van de Europese Economische Ruimte. Deze wijze van werken is niet toegelaten. De FSMA beveelt Binance bijgevolg om elke aanbidding en verrichting van dergelijke diensten in België onmiddellijk stop te zetten.

6 juli

De FSMA publiceert haar halfjaarlijks dashboard over beleggingsfraude en illegale aanbiedingen. De FSMA ontving in 2023 een recordaantal van 2.170 meldingen hierover. Bijna 1.000 meldingen hadden betrekking op frauduleuze tradingplatformen. Ze waarschuwde het publiek voor 256 frauduleuze entiteiten en 313 websites.

25 juli

De wereldwijde organisatie van toezichthouders op de financiële markten IOSCO keurt onder leiding van FSMA-voorzitter Jean-Paul Servais een eerste set van normen inzake duurzaamheidsrapportering door bedrijven goed. Deze normen moeten ervoor te zorgen dat beleggers over betrouwbare informatie beschikken over duurzaamheid.

2 oktober

De FSMA lanceert een sensibiliseringscampagne tegen online-beleggingsfraude. De campagne bevat een filmpje, waarbij de 'CEO' van een bende fraudeurs een rondleiding geeft in zijn valse firma en uit de doeken doet hoe hij beleggers om de tuin leidt. In totaal bereikte de FSMA met deze campagne 1,2 miljoen Belgen en werden de advertenties 3,7 miljoen keer vertoond.

2 oktober

De FSMA neemt deel aan de World Investor Week. Dit initiatief van IOSCO, de wereldwijde organisatie van toezichthouders op de financiële markten, plaatst financiële educatie en beleggersbescherming in de schijnwerper.

3 oktober

De FSMA brengt de kosten van gestructureerde schuldinstrumenten in beeld. Vanuit haar bekommernis om consumenten beter te informeren, publiceert de FSMA informatie die hen in staat moet stellen om de kosten van dergelijke producten beter te begrijpen en te beoordelen. In het licht daarvan formuleert ze verschillende aanbevelingen voor de sector.

4 december

FSMA-voorzitter Jean-Paul Servais neemt met een delegatie van IOSCO deel aan de VN-klimaatconferentie COP28 in Qatar. De klimaatfinanciering staat hoog op de agenda van de conferentie. De financiële sector en de bedrijven spelen immers een cruciale rol bij de overgang naar een meer duurzame economie.

7 december

Het Internationaal Monetair Fonds presenteert zijn evaluatie van de financiële sector in België. Het fonds doet een resem aanbevelingen ten aanzien van de FSMA en de Nationale Bank van België.

Kort overzicht in cijfers

De FSMA controleerde bij **vijf beheervennootschappen van beleggingsfondsen** en **vijf vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies** de naleving van de regels over compliance en risicobeheer, buitenlandse activiteiten en ESG.

Dankzij de meldingen van de FSMA kon het parket de toegang blokkeren tot **278 frauduleuze websites** met illegale beleggingsaanbiedingen.

De FSMA opende **38 nieuwe dossiers** die aanleiding kunnen geven tot het opleggen van een **administratieve geldboete**.

De FSMA startte **104 (pre-) analyses** op over mogelijk marktmisbruik. Ze legde 29 maal de handel in een aandeel stil.

De FSMA ontving **238 meldingen van klokkenluiders** over feitelijke of mogelijke inbreuken op de financiële wetgeving.

De FSMA deed **43 controles** op de naleving van de regels bij de verkoop van beleggings- en verzekeringsproducten.

De FSMA controleerde in **6.719 dossiers van tussenpersonen** de naleving van de inschrijvingsvoorwaarden.

De FSMA publiceerde **256 waarschuwingen**. Die publicaties waarschuwen het publiek voor de gevaren van (mogelijk) onwettige aanbiedingen.

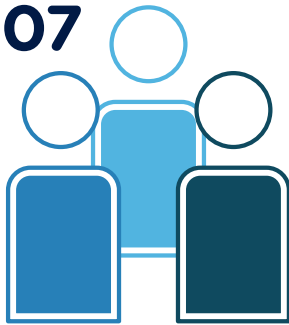
De FSMA ontving **3.493 meldingen** van consumenten over diverse financiële onderwerpen. Twee derde van de meldingen ging over fraude en onregelmatige aanbiedingen van financiële producten en diensten.

De FSMA verwerkte **1.134 meldingen** van transacties van bedrijfsleiders.

De FSMA analyseerde **3.213 reclame-uitingen** voor fondsen, gereguleerde spaarrekeningen en gestructureerde schuldinstrumenten, derivaten en obligaties aangeboden door financiële instellingen.

307

De FSMA schrapte de inschrijving van **307 tussenpersonen**.

1,2 miljoen

De antifraudecampagne die in oktober 2023 gelanceerd werd, bereikte bijna **1,2 miljoen personen**. De advertenties werden 3,7 miljoen keer vertoond.

4 miljoen

Wikifin, het programma financiële educatie van de FSMA, ontving ruim **4 miljoen bezoekers** op zijn website.

5.023

De FSMA controleerde **5.023 entiteiten** op de naleving van de wetgeving over witwassen en de strijd tegen de financiering van terrorisme.

De FSMA heeft **14 minnelijke schikkingen** aanvaard in het kader van administratieve sanctieprocedures. Deze schikkingen voorzien in de betaling van een geldboete en een nominatieve bekendmaking op de website van de FSMA. De minnelijke schikkingen brachten in totaal **471.145 euro** op voor de Schatkist.

BLIKVANGERS

Dit deel van het jaarverslag bespreekt een aantal hoofdpunten van 2023. Ze houden zowel verband met de toezichtsprioriteiten van de FSMA, als met actuele thema's en internationale activiteiten. De selectie van de hoofdpunten is niet-exhaustief. Sommige van deze punten blijven een belangrijke focus over verschillende verslagjaren heen; andere waren een specifiek aandachtspunt in 2023.

De FSMA heeft bijzondere aandacht voor de kosten en het rendement van financiële producten	22
De FSMA zet in op data-analyse	27
Duurzaamheid en greenwashing staan hoog op de agenda	30
FSMA voorzitter van de wereldwijde organisatie IOSCO	38
Beleggingsfraude neemt hoge vlucht	42
De FSMA geeft informatie aan consumenten en professionals	46
Commercialisering van cryptomunten voor Belgische consumenten	50
De FSMA legt pensioenfondsen herstelmaatregelen op	53
De FSMA waakt over de bankierseed en zijn tuchtregime	58

De FSMA heeft bijzondere aandacht voor de kosten en het rendement van financiële producten

Om het vertrouwen van de financiële consumenten te vergroten, komt het erop aan ervoor te zorgen dat de financiële producten die hen worden aangeboden, perspectief bieden op reëel rendement en geen ongerechtvaardigde hoge kosten aanrekenen. Dat betekent dat beheerders van deze financiële producten het belang van de financiële consument steeds vooropstellen en voor een toereikend rendementspotentieel zorgen. Dat is wat met het *value for money*-concept wordt bedoeld, dat thans ook op Europees niveau een belangrijk aandachtspunt is. Volgens het door de Europese Commissie voorgestelde *Retail Investment Strategy*-pakket bieden bepaalde beleggingsproducten de belegger geen toereikende *value for money*. De Europese autoriteit EIOPA kaart deze problematiek ook aan voor de verzekeringsproducten.

Link tussen de kosten en het rendement op het niveau van de Belgische beleggingsfondsen

In 2022 analyseerde de FSMA de kosten van de Belgische openbare fondsen en publiceerde ze daarover een studie³. In 2023 diepte ze die analyse verder uit: naast de kosten nam de FSMA ook het rendement van de Belgische openbare fondsen onder de loep.

Haar aanpak bestond erin om de kosten en het rendement van elk fonds te vergelijken met de kosten en het rendement van fondsen met soortgelijke kenmerken. Deze oefening gebeurde voor alle Belgische en buitenlandse fondsen die in België worden gecommmercialiseerd. Deze methode maakt het mogelijk om relatief inwisselbare fondsen met elkaar te vergelijken. Zo kan bijvoorbeeld worden vermeden dat het rendement van een fonds met Europese aandelen wordt vergeleken met het rendement van een fonds voor Aziatische obligaties. Door beide soorten gegevens – over respectievelijk de kosten en de prestaties – te combineren, kan het kwantitatieve luik van de *value for money* die elk fonds de belegger biedt, worden beoordeeld.

³ Zie het jaarverslag 2022 van de FSMA, p. 32-33.

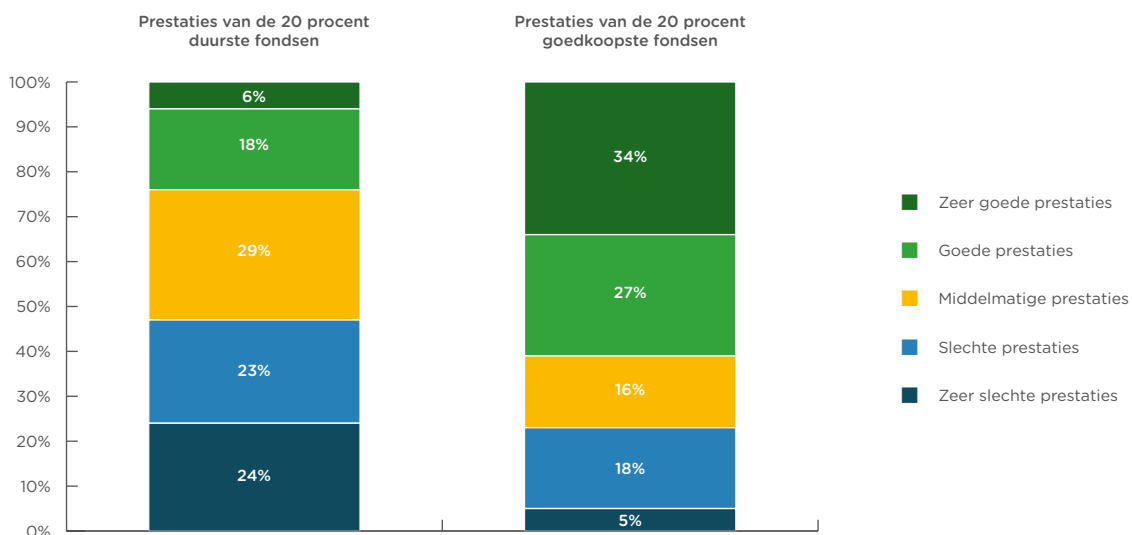
Invoering van een herstelplan bij een bewezen ontoereikendheid

Fondsen die veel hogere kosten aanrekenen dan het gemiddelde van hun categorie, en waarvan het rendement veel lager ligt dan het gemiddelde van hun categorie, boden hun beleggers wellicht ontoereikende *value for money*. Diepgaandere analyses waarbij de beheerders van die fondsen betrokken waren, hielpen om die vermoedens te bevestigen of te ontkrachten. Als de *value for money* effectief ontoereikend bleek voor een fonds, werd een herstelplan gevraagd. Zo'n plan kan allerlei vormen aannemen, gaande van het herstructureren van het fonds, over het aanrekenen van minder kosten tot het opnemen van extra toelichtingen in de wettelijke documentatie van het fonds over bepaalde aspecten van de strategie van de beheerder, als die een grote invloed hebben op het behaalde of verwachte resultaat.

Bestaan van een link tussen hoge kosten en een laag rendement

De analyse van de FSMA wees op een nauw verband tussen de kosten en het rendement van de fondsen. Fondsen die relatief hoge kosten aanrekenen (van de 20 procent duurste fondsen), bleken zelden – in slechts 24 procent van de gevallen – een goed of zeer goed rendement op te leveren ten opzichte van de andere fondsen van hun categorie. Omgekeerd leverden fondsen die relatief lage kosten aanrekenen (van de 20 procent goedkoopste fondsen), in 61 procent van de gevallen een goed of zeer goed rendement af ten opzichte van de andere fondsen van hun categorie.

Grafiek 1: Prestaties ten opzichte van de andere soortgelijke fondsen

Uit deze vaststelling blijkt nog maar eens hoe belangrijk het is om de kosten van de fondsen te vergelijken. Hoge kosten impliceren immers automatisch een lager rendement voor de belegger. Die automatische rendementsdaling leidt er echter doorgaans niet toe dat de beheerder werk maakt van een hoger rendement.

De FSMA ziet erop toe dat de Belgische openbare fondsen hun beleggers een toereikende *value for money* bieden, wat er kan toe bijdragen om het vertrouwen van het publiek in de kapitaalmarkten te vergroten.

Beoordeling van de kosten en het rendement van de gestructureerde schuldinstrumenten

De FSMA voerde ook een studie uit naar de *value for money* van gestructureerde *notes*. Gestructureerde producten bieden beleggers de mogelijkheid om een specifieke beleggingsstrategie te volgen die doorgaans minder risicovol is dan een rechtstreekse belegging in bijvoorbeeld aandelen, en die een hoger rendementspotentieel biedt dan een vastrentend product. Deze mogelijkheid om – tegen een bepaalde kostprijs – voor zo’n strategie te opteren, drukt de *value for money* van het gestructureerde product op kwantitatieve wijze uit. Op basis daarvan zou het rendement als een pertinente indicator van de *value for money* van het product moeten kunnen worden beschouwd.

Het in de PRIIP’s-reglementering bedoelde document met essentiële beleggersinformatie (PRIIP’s KID) bevat rendementsscenario’s, die vóór de uitgifte van het product zijn berekend en het vermoedelijke rendement van dat product weerspiegelen. De analyse van die gegevens toonde een verband tussen die scenario’s en het vroegere rendement⁴ van het onderliggende actief van het product: in de KID-scenario’s zal het rendement laag zijn als de markt dalend was in de 5 jaar voorafgaand aan de dag van de opstelling van de KID en omgekeerd. Uit deze vaststelling besloot de FSMA dat de rendementsscenario’s van de PRIIP’s KID’s niet noodzakelijk een betrouwbare indicator zijn, en dat er geen geldig argument bestaat om te stellen dat een product waarvan de rendementsscenario’s in de PRIIP’s KID’s zwak zijn, en dat dus slecht presteerde in het verleden, geen rendementspotentieel en dus ook geen toereikende *value for money* biedt.

Vervolgens bestudeerde de FSMA de onderlinge afhankelijkheid tussen de derivatencomponent en de kosten van het product voor een bepaalde spaarcomponent (een risicoloze rentevoet en een bepaald kredietrisico). Daarbij werd uitgegaan van een correcte *pricing* alsook van het feit dat de kosten ervoor zorgen dat het beschikbare bedrag voor de aankoop van de derivatencomponent daalt en dat de derivatencomponent het potentiële rendement van het product bepaalt. De FSMA stelde vast dat de kosten ter zake een relevante en zelfs essentiële indicator vormen voor de beoordeling van de *value for money* van een product.

Verscherping van de controles in verband met de kosten van de gestructureerde *notes*

De FSMA ondernam verschillende toezichtsacties rond de kosten van de gestructureerde *notes* om te kunnen nagaan of de op de markt aangeboden gestructureerde *notes* de belegger een toereikende *value for money* bieden.

4 Met ‘vroeger rendement’ wordt het rendement van vóór de uitgiftedatum van het product bedoeld.

Ter zake wordt verwezen naar de mededeling getiteld ‘Studie naar de kosten verbonden aan gestructureerde schuldinstrumenten’⁵. Zij waarschuwt ervoor dat de economische context van de stijgende rentevoeten door de emittent of de distributeur niet als een opportuniteit mag worden gezien om zijn marge te vergroten.

De FSMA verscherpte verder ook de controles die voorafgaand aan de uitgifte van een gestructureerde *note* worden uitgevoerd. Wanneer een gestructureerde *note* qua kosten als *outlier* wordt gekwalificeerd, ziet de FSMA erop toe op dat de productgovernanceprocedure correct wordt uitgevoerd. In het kader van die procedure moet de distributeur nagaan of de belangen van de belegger worden gevrijwaard, onder meer wat de kosten betreft.

Controle op het *value for money*-thema voor de verzekeringsproducten

In 2023 rondde de FSMA bij 15 verzekeraars en twee verzekeringsdistributeurs een controleactie rond het thema van *value for money* en uitsluitingen af. Ze nam daarbij zowel verzekeringsproducten ‘leven’⁶ als verzekeringsproducten ‘niet-leven’⁷ onder de loep. Doorgaans betreft dit thema de evenredigheid tussen de op het product toegepaste kosten en de voordelen van het product, onder meer de beleggingsprestaties, de garanties, de diensten en de dekkingen. Doelstelling van de controleactie was de toegepaste procedures te controleren op het niveau van zowel de *testing* als de *review* van het product.

Wat de uitsluitingen betreft, controleerde de FSMA in hoofdzaak of de productontwikkelaars, wanneer zij bepalen welke uitsluitingen voor het product gelden⁸, wel degelijk rekening houden met de behoeften en doelstellingen van de doelmarkt om na te gaan of die uitsluitingen passend zijn voor die markt.

Verschillende vaststellingen geformuleerd ten behoeve van de verzekeringsondernemingen

In het kader van haar controleactie maakte de FSMA haar vaststellingen aan de betrokken verzekeringsondernemingen over. In totaal formuleerde zij negen bevelen⁹, 58 aanbevelingen¹⁰ en één aandachtspunt¹¹.

⁵ Zie mededeling FSMA_2023_23 van 3 oktober 2023.

⁶ Inzonderheid de aan beleggingsfondsen verbonden levensverzekeringen (tak 23) en de schuldalldoverzekeringen ter dekking van de terugbetaling van een consumentenkrediet (tak 21).

⁷ In hoofdzaak de reisverzekeringen en de verzekeringen ter dekking van de aan elektronische apparatuur verbonden risico's.

⁸ In het bijzonder de aan de systeemrisico's verbonden uitsluitingen in het kader van reisverzekeringen.

⁹ Een ‘bevel’ is een maatregel waarmee de FSMA de onderneming beveelt om correctiemaatregelen te nemen binnen een door haar opgelegde termijn. De FSMA neemt deze maatregel als zij een overtreding vaststelt van de IDD-gedragsregels of van een reglementering die daarmee verband houdt, of als zij een tekortkoming in de organisatie van de onderneming vaststelt, voor zover die organisatie op de naleving van die gedragsregels gericht is. Deze correctiemaatregelen zullen door de FSMA moeten worden gevalideerd en zullen het voorwerp uitmaken van een specifieke follow-up. De bevelen zijn gebaseerd op artikel 307, § 1, van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen.

¹⁰ Een ‘aanbeveling’ wijst op onvolkomenheden in de toepassing, door de onderneming, van de IDD-gedragsregels of van een reglementering die daarmee verband houdt binnen haar organisatie. Met een aanbeveling zet de FSMA de onderneming ertoe aan om bepaalde regels anders toe te passen of haar organisatie te veranderen. De FSMA verwacht dat de onderneming een actieplan opstelt waarin zij in detail beschrijft welke stappen zij zal ondernemen om de tekortkoming weg te werken, binnen welke termijn zij dat zal doen, en wie verantwoordelijk zal zijn voor de uitvoering van dat actieplan.

¹¹ Een ‘aandachtspunt’ is een vaststelling die de FSMA onder de aandacht van de onderneming brengt zonder dat zij verwacht dat de onderneming ter zake een kortetermijnactieplan opstelt.

Bij de verschillende vaststellingen wordt met name verwezen naar het feit dat de ontwikkelaars van producten niet steeds systemen en procedures hebben uitgewerkt die de belangen van de klanten vooropstellen. De systemen en procedures moeten gedetailleerd en nauwkeurig bepalen wanneer en hoe de producten nuttig zijn voor de consumenten vanuit het *value for money*-oogpunt. De FSMA wijst er ter zake op dat de analyse van een product vanuit dat oogpunt afwijkt van de vraag naar de rendabiliteit van het product voor de onderneming.

De FSMA stelde ook vast dat de overgrote meerderheid van de ontwikkelaars hun doelmarkt algemeen definiëren, zonder precies de behoeften, kenmerken en doelstellingen te bepalen van de klanten die deel uitmaken van de weerhouden doelmarkt. Omdat bepaalde ontwikkelaars bovendien geen eigen definitie van 'complex product' hebben uitgewerkt, is het voor hen moeilijk of zelfs onmogelijk om een voldoende granulariteitsniveau van hun doelmarkt te rechtvaardigen.

Andere vastgestelde problemen houden verband met het ontbreken van passende tests die worden uitgevoerd wanneer verzekeringsproducten grondig worden gewijzigd, en met het ontbreken van regelmatige en efficiënte nieuwe onderzoeken. Bovendien documenteren de ontwikkelaars hun productontwikkelingsprocedures onvoldoende.

Publicatie van een praktijkgids voor de sector

Naar aanleiding van haar controle publiceerde de FSMA een praktijkgids¹² om de sector te informeren over haar verschillende aanbevelingen en verwachtingen over de tenuitvoerlegging van de vereisten inzake het *value for money*-thema en de uitsluitingen.

De praktijkgids richt zich tot de ontwikkelaars van verzekeringsproducten en is ook nuttig voor de verzekeringstussenpersonen die als medeontwikkelaars van verzekeringsproducten handelen.

Deze gids bevat in totaal zo'n 18 aanbevelingen die hoofdzakelijk in zeven thema's zijn onderverdeeld. Die thema's omvatten onder andere de volgende aanbevelingen:

- ontwikkelaars moeten het belang van de klant centraal stellen in hun productgoedkeuringsproces door duidelijke criteria uit te werken die systematisch moeten worden toegepast. De ontwikkelaar moet onder meer de mogelijke belangenconflicten voorkomen of beheren. Volgens de FSMA betekent dit onder andere dat hij moet nagaan of de vergoedingsstructuur van het betrokken verzekeringsproduct de belangen van de klant niet kan schaden;
- er moeten test- en evaluatieprocedures worden toegepast, waarin het *value for money*-karakter aan bod komt;
- wanneer de ontwikkelaar de reikwijdte van een product definieert, mogen de uitsluitingen niet dusdanig zijn dat het product niet nuttig is voor de gedefinieerde doelmarkt.

De ontwikkelaar zou zijn beleid en procedures zo concreet mogelijk moeten toepassen op de situatie die hij moet beoordelen, rekening houdend met het concrete verzekeringsproduct, het voorgestelde distributiekanaal en zijn concrete bedrijfsactiviteiten. Het productgoedkeuringsproces mag geen *tick the box*-oefening vormen.

¹² Zie mededeling FSMA_2023_17 van 4 juli 2023, getiteld "*Vademecum over Product Oversight and Governance (POG) inzake verzekeringen*".

De FSMA zet in op data-analyse

Het verwerven en inzicht krijgen in data is voor financiële toezichthouders van groot belang. Het laat hen toe om risico's sneller te detecteren en sneller op te treden. De FSMA zet in tal van domeinen in op data-analyse. Op enkele jaren tijd is data-analyse uitgegroeid tot een onmisbare tool voor de FSMA. Ze analyseert hierbij zowel gestructureerde als ongestructureerde data en maakt gebruik van geavanceerde analysetechnieken. De FSMA stelt zich tot doel om het data-gedreven toezicht in de toekomst verder uit te bouwen.

Hieronder volgen een aantal concrete voorbeelden van projecten.

Softwaretool screent informatienota's

De FSMA ontwikkelde een softwaretool voor de dagelijkse, inhoudelijke screening van informatienota's op basis van *natural language processing*.

Informatienota's bevatten belangrijke informatie voor beleggers, onder meer over bepaalde openbare aanbiedingen van beleggingsinstrumenten. De FSMA is bevoegd om de informatienota's a posteriori te controleren.

De softwaretool vormt een belangrijk extra hulpmiddel in het kader van de controle van de informatienota's. De risicogebaseerde tool laat toe om problemen bij publieke aanbiedingen van beleggingsinstrumenten op het Belgische grondgebied snel en efficiënt te detecteren.

De FSMA kan vervolgens actie ondernemen tegen zulke aanbiedingen en zelfs administratieve sancties opleggen mocht blijken dat de informatienota's niet voldoen aan de wettelijke vereisten of dat de openbare aanbiedingen illegaal of frauduleus zijn.

Webscraper controleert reclame voor verzekeringsproducten

De FSMA heeft een a posteriori bevoegdheid voor het toezicht op reclame voor verzekeringsproducten. Deze reclame is verspreid over het web. Om deze reclame te controleren, maakt de FSMA gebruik van een computertechniek die het mogelijk maakt om op het internet te speuren naar reclame voor verzekeringsproducten. Deze techniek heet webscrapen.

De FSMA ontwikkelde een webscraper om reclame voor verzekeringsproducten te identificeren. Eerst zoekt de webscraper naar reclame van Belgische verzekeringsondernemingen. Vervolgens gaat hij na of de reclame alle wettelijk vereiste informatie bevat. Dat doet hij op basis van natuurlijke taalverwerking. Zo weet de FSMA of de reclame in orde is. Verdere analyse biedt haar de mogelijkheid om actie te ondernemen ten aanzien van de verzekeringsondernemingen¹³.

Speuren naar finfluencers

De FSMA bouwde in 2023 verder aan een webscrapingtool om financiële influencers of finfluencers actief op te sporen op sociale media. Aangezien de groep van finfluencers divers is en finfluencers verschillende onderwerpen behandelen en op verschillende sociale mediakanalen actief zijn, besliste de FSMA om een webscrapingtool te ontwikkelen met drie segmenten.

1. Een eerste segment spoort finfluencers op die reclame maken voor cryptomunten. De FSMA controleert of deze finfluencers de regels over cryptoreclame naleven. Het cryptoreglement van 5 januari 2023¹⁴ van de FSMA bepaalt dat deze reclame niet misleidend of onjuist mag zijn. De reclame moet ook evenwichtig zijn: ze mag geen nadruk leggen op mogelijke voordelen van cryptomunten zonder een duidelijke indicatie te geven van de risico's. De reclame moet bovendien een risicowaarschuwing bevatten¹⁵.
2. Een tweede segment spoort finfluencers op die financiële derivaten promoten waarvan de commercialisering in België verboden is¹⁶ zoals *contracts for difference* of forex-instrumenten. Meer en meer Belgische finfluencers promoten dergelijke complexe financiële instrumenten als een alternatief om snel veel geld te verdienen. Niet zelden worden deze finfluencers aangestuurd door tradingplatformen die hen belonen voor elke nieuwe klant die ze aanbrengen. De FSMA grijpt in wanneer finfluencers het commercialiseringsverbod overtreden.
3. Een derde segment speurt naar finfluencers die beleggingsaanbevelingen posten op sociale media. Meer en meer finfluencers doen zich voor als financieel expert. In die hoedanigheid verspreiden ze e-mailberichten met analyses en aanbevelingen over bepaalde financiële instrumenten. De FSMA ziet erop toe dat deze finfluencers zich houden aan de regels. Zo moeten finfluencers objectieve informatie verspreiden. Ze moeten onder meer bekendmaken of ze belangen hebben in de financiële instrumenten waarover ze beleggingsaanbevelingen doen. Als de tool van de FSMA op problemen stuit, kan ze een einde stellen aan bepaalde activiteiten. Ze kan ook een waarschuwing publiceren en een administratieve geldboete opleggen.

¹³ Zie ook dit verslag p. 73.

¹⁴ Zie het reglement van 5 januari 2023 van de FSMA dat beperkende voorwaarden verbindt aan de commercialisering van virtuele munten bij consumenten, goedgekeurd bij koninklijk besluit van 8 februari 2023.

¹⁵ Zie ook dit verslag, p. 50.

¹⁶ Zie het reglement van 26 mei 2016 van de FSMA tot omkadering van de commercialisering van bepaalde financiële derivaten bij consumenten.

Tool spoort greenwashing bij beleggingsfondsen op

De FSMA gaat via een tool greenwashing bij beleggingsfondsen opsporen. Er kan sprake zijn van greenwashing als een onderneming, een financieel product of een financiële dienst beloven om rekening te houden met bepaalde duurzaamheidskenmerken, terwijl dat in werkelijkheid niet zo is of slechts ten dele waar is. Een dergelijke praktijk is misleidend voor consumenten, beleggers of andere marktdeelnemers¹⁷.

Bij beleggingsfondsen kan er bijvoorbeeld sprake zijn van greenwashing als de beleggingen die de fondsen in portefeuille hebben, niet stroken met de naam, de beleggingsdoelstelling, de strategie en de kenmerken ervan zoals weergegeven in de documentatie voor beleggers.

Beheerders van beleggingsfondsen moeten aan beleggers informatie verschaffen over bepaalde duurzaamheidskenmerken van de fondsen. De informatie moet in het prospectus¹⁸ van het beleggingsfonds worden opgenomen. Zij moet de belegger toelaten het ambitieniveau van het fonds over duurzaamheid te begrijpen.

De tool zorgt voor een geautomatiseerde doorlichting van de portefeuilles van de Belgische openbare beleggingsfondsen met een veranderlijk aantal rechten van deelneming. De focus ligt daarbij op de 'artikel 8-fondsen' en 'artikel 9-fondsen'.

Artikel 8-fondsen promoten ecologische of sociale kenmerken. Artikel 9-fondsen beogen duurzame beleggingen. Deze fondsen lopen een verhoogd risico op greenwashing en zijn wijdverspreid. Eind 2023 was ongeveer drie vierde van het nettoactief van de Belgische openbare beleggingsfondsen met een veranderlijk aantal rechten van deelneming belegd in artikel 8- en artikel 9-fondsen.

Voor de doorlichting verzamelt de FSMA gegevens over de samenstelling van de portefeuilles van de fondsen. Voor de fondsen die in andere fondsen beleggen, streeft de FSMA ernaar om te kijken naar de onderliggende beleggingen. Ze koppelt deze portefeuillegegevens vervolgens met informatie over de ecologische of sociale kenmerken van de beleggingen. Op basis van deze gegevens berekent de tool een aantal indicatoren die toelaten om het ecologische of sociale karakter van de portefeuilles in te schatten.

Indicatoren kunnen bijvoorbeeld verband houden met de belegging van het fonds in bepaalde controversiële ondernemingen, landen, activiteiten of sectoren. Andere indicatoren kunnen gebaseerd zijn op een beoordeling van ecologische of sociale kenmerken. Op basis van de resultaten van de doorlichting start de FSMA een diepgaand kwalitatief onderzoek om te bepalen of er in een concreet geval daadwerkelijk sprake is van greenwashing.

De tool vormt een aanvulling op andere instrumenten die de FSMA hanteert om greenwashing tegen te gaan. Zo besteedt de FSMA ook aandacht aan het risico op greenwashing bij beleggingsfondsen bij de voorafgaandelijke goedkeuring van het prospectus en de reclame.

¹⁷ Een gemeenschappelijke interpretatie van het begrip greenwashing wordt voorgesteld door de ESA's. Zie:

1. ESMA: *ESAs put forward common understanding of greenwashing and warn on risks*, 1 juni 2023, beschikbaar op de website www.esma.europa.eu;
2. EIOPA: *ESAs put forward common understanding of greenwashing and warn on risks*, 1 juni 2023, beschikbaar op de website www.eiopa.europa.eu;
3. EBA: *ESAs present common understanding of greenwashing and warn on related risks*, 1 juni 2023, beschikbaar op de website www.eba.europa.eu.

¹⁸ Voor de AICB's die geen prospectus moeten publiceren, moet de informatie worden opgenomen in de precontractuele informatieverstarring aan de beleggers.

Duurzaamheid en greenwashing staan hoog op de agenda

In 2023 is duurzame financiering in volle opmars. De wettelijke omkadering wordt verder uitgewerkt en bij ondernemingen en financiële marktdeelnemers groeit het besef dat duurzaamheidsinformatie een krachtig instrument is om extra-financiële doelstellingen te bereiken en bij te dragen aan de ecologische en sociale bezorgdheden van de beleggers. Als toezichthouder ziet de FSMA toe op de gegevens die marktdeelnemers hierover publiceren en gaat ze de strijd aan tegen praktijken die dergelijke informatie misbruiken voor greenwashing. De bestrijding van greenwashing behoort tot de kerntaken van de FSMA. Zij wendt dan ook een almaar groter deel van haar middelen aan om controleacties te voeren en het wettelijke kader te handhaven dat de voorbije jaren werd uitgewerkt.

Een strenge omkadering voor duurzame financiering

De bedrijfsactiviteit staat centraal in de domeinen die kunnen bijdragen aan een energietransitie. In 2022 heeft de Europese Unie een lijst goedgekeurd van economische activiteiten die bijdragen tot een matiging van of aanpassing aan de klimaatverandering. Aan die taxonomie¹⁹ van ecologisch duurzame economische activiteiten werden in 2023 nieuwe activiteiten toegevoegd die broeikasgasemissies inperken en beleggingen aanmoedigen die daartoe bijdragen.

Daarnaast werden er ook criteria gepubliceerd om de bedrijfsactiviteiten te onderkennen die bijdragen aan vier andere doelstellingen²⁰: het duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen, de transitie naar een circulaire economie, de preventie en bestrijding van verontreiniging en de bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen. De criteria van de taxonomie vormen een consistent en geharmoniseerd fundament dat de ambitieuze activiteiten om ons milieu te vrijwaren afbakt.

¹⁹ Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2020 betreffende de totstandbrenging van een kader ter bevordering van duurzame beleggingen en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/2088 ('taxonomie'), PBEU, L 198 van 22 juni 2020.

²⁰ Gedelegeerde verordening (EU) 2023/2486 van de Commissie van 27 juni 2023 tot aanvulling van Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad door technische screeningcriteria vast te stellen om de voorwaarden te bepalen waaronder een specifieke economische activiteit kan worden aangemerkt als substantieel bijdragend aan het duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen, aan de transitie naar een circulaire economie, aan de preventie en bestrijding van verontreiniging of aan de bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen, en om uit te maken of die economische activiteit geen ernstige afbreuk doet aan een van de andere milieudoelstellingen en tot wijziging van Gedelegeerde Verordening (EU) 2021/2178 van de Commissie wat betreft specifieke openbaarmakingen voor die economische activiteiten, PBEU, van 21 november 2023.

Sinds 2023 zijn de ondernemingen verplicht om, naast de niet-financiële rapportering, bekend te maken welk deel van hun activiteiten voldoet aan de criteria van de taxonomie. Aan de hand van die informatie kan worden nagegaan in welke mate een belegging bijdraagt aan het halen van de milieudoelstellingen. De gegevens over de mate waarin de economische activiteiten van een onderneming zijn afgestemd op de taxonomie worden immers door producenten overgenomen in de documentatie over hun financiële producten die onder de transparantieverordening vallen (SFDR)²¹ maar kunnen ook gehanteerd worden om aan te geven hoe ambitieus andere financiële instrumenten zijn, zoals de *green bonds* die voldoen aan de nieuwe EU-standaard, de *Green Bond Standard*. Dit nieuwe Europese label dat in 2023 is goedgekeurd voor *green bonds*, veronderstelt een minimuminvestering van 85 procent van de fondsen in activiteiten die bijdragen aan de doelstellingen van de taxonomie.

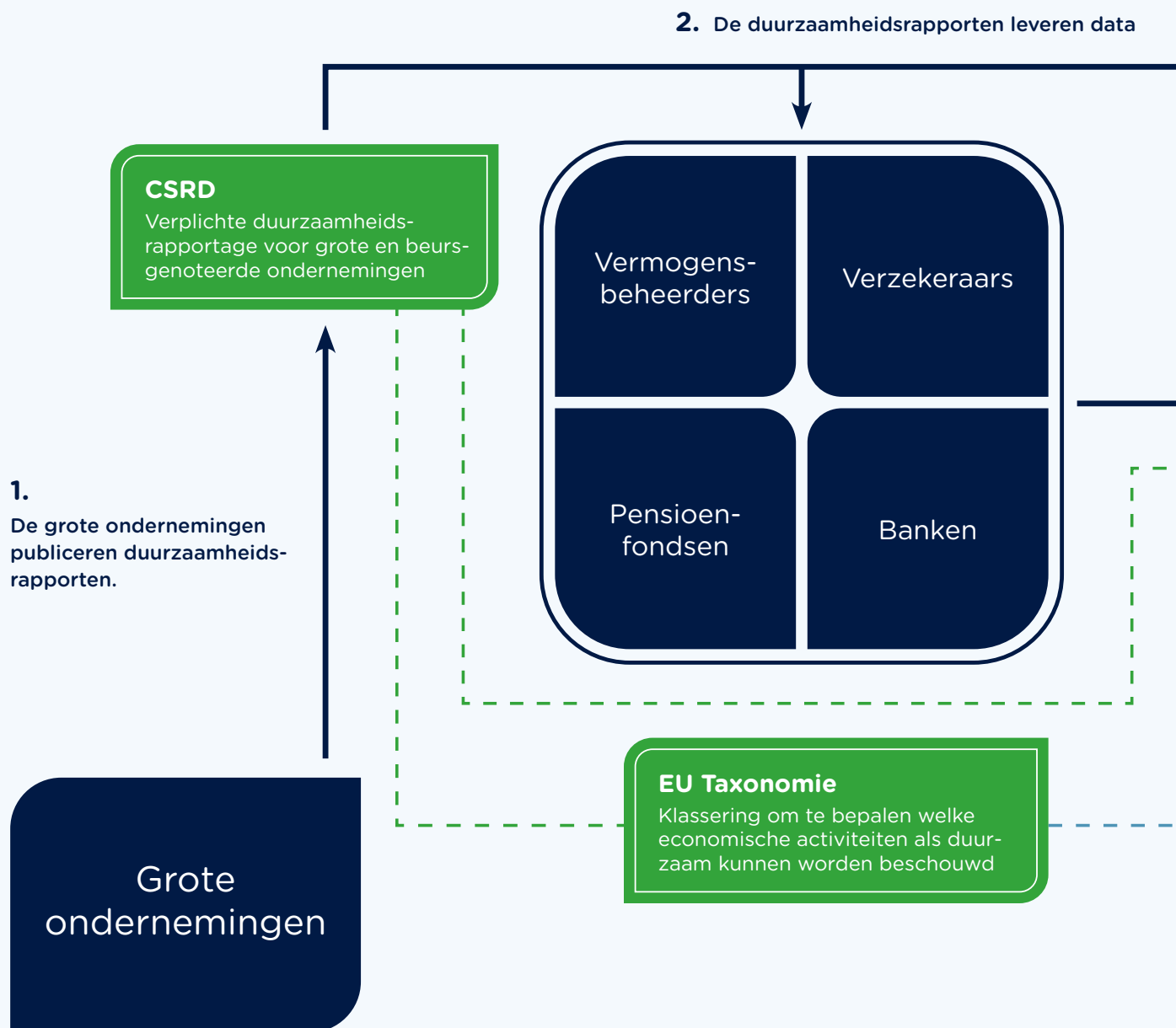
De Europese instanties hebben in 2023, in samenwerking met de FSMA, een eerste rapportering over greenwashing opgesteld met de bedoeling het fenomeen beter af te lijnen en van daaruit op Europees niveau een gemeenschappelijke aanpak uit te werken. De FSMA zet zich inderdaad al vele jaren in om het nieuwe maar veeleisende kader voor duurzame financiering toegankelijk te maken, zowel voor de beleggers als voor de professionele marktdeelnemers in de financiële sector en de verzekeringssector. Dankzij de nieuwe informatieverplichtingen zal het fenomeen greenwashing ingedamd kunnen worden en komt er meer transparantie voor de burgers over de ecologische en sociale risico's en opportuniteiten.

21 Verordening (EU) 2019/2088 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende informatieverplichtingen over duurzaamheid in de financiële dienstensector ('SFDR'), PBEU, L 317 van 9 december 2019.

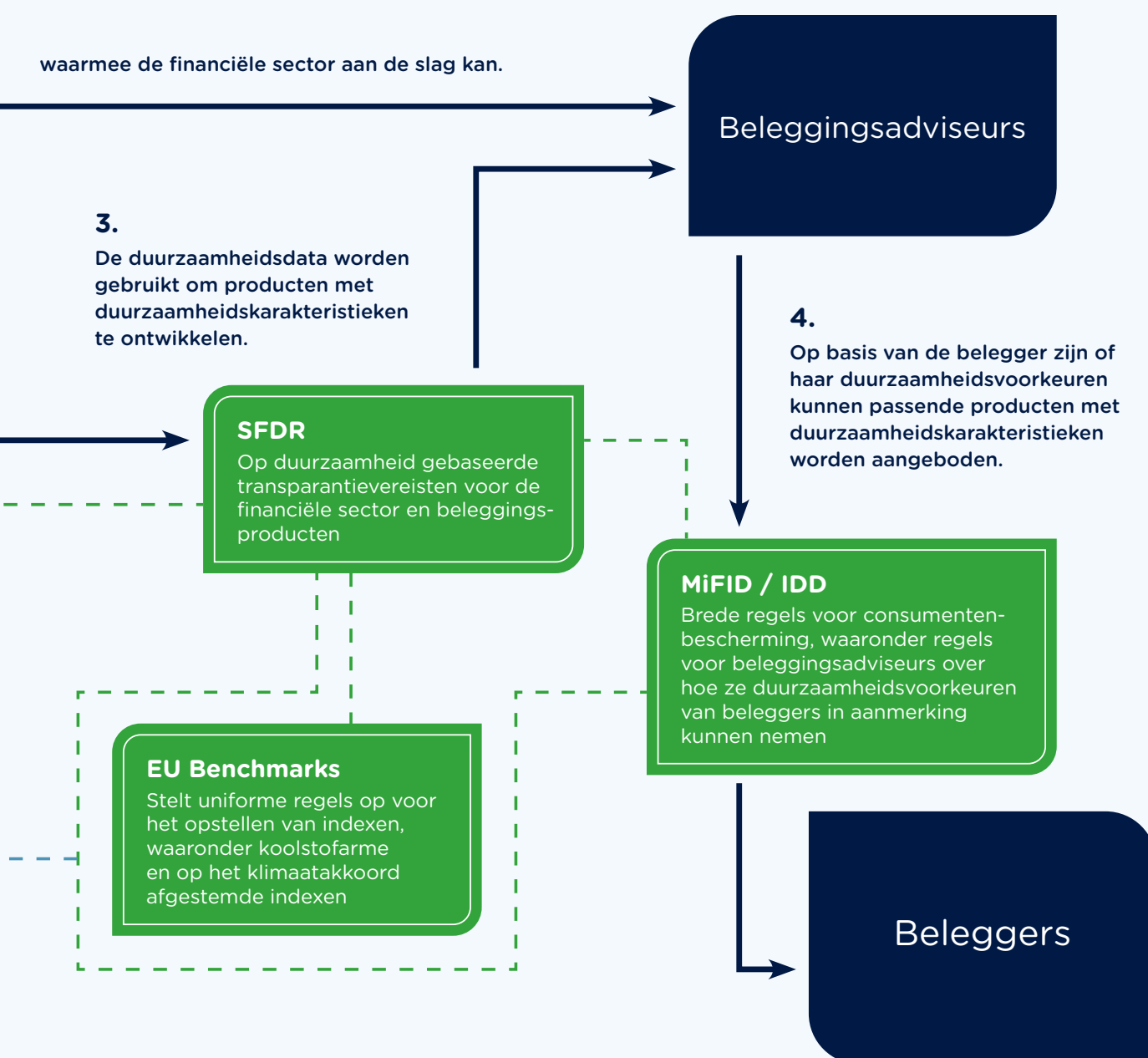
Van duurzaamheidsrapport tot duurzame belegging

CSRD, taxonomie, SFDR, benchmarks en duurzaamheidsvoorkeuren. De Europese Unie heeft in de financiële sector een hele reeks van maatregelen en regelgeving in stelling gezet voor het realiseren van de klimaatdoelstellingen in het kader van haar Green Deal.

Op weg naar duurzaamheid

De grootste Europese ondernemingen zijn vanaf 2024 verplicht om te rapporteren over hun ecologische en maatschappelijke voetafdruk en dit zal stapsgewijs worden uitgebreid naar andere grote Europese ondernemingen. Banken, verzekeraars, pensioenfondsen en vermogensbeheerders gaan aan de slag met de gegevens van de grote ondernemingen. Ze ontwikkelen financiële producten met duurzaamheidskenmerken die passen bij de duurzaamheidsvoorkeuren van beleggers. Dat is het scenario dat de Europese Unie heeft uitgetekend om in de komende jaren duurzaamheid te verankeren in de financiële sector.

Rapportering over klimaatthema's in jaarrekeningen

In het kader van haar actieplan over klimaatverandering en greenwashing bracht de FSMA in kaart hoe Belgische beursgenoteerde ondernemingen in hun jaarrekeningen 2022 rapporteren over klimaatthema's. De FSMA stelde vast dat de rapportering vatbaar is voor verbetering.

Beursgenoteerde ondernemingen moeten bij het opstellen van de jaarrekeningen rekening houden met klimaatthema's²². Het gaat daarbij bijvoorbeeld over de impact van extreme weersomstandigheden of stijgende temperaturen als gevolg van klimaatverandering, transitierisico's zoals wijzigingen in het consumentengedrag, onderbrekingen in toevoerketens of stijgende tarieven voor CO₂-emissies. Concreet hebben deze thema's een impact op de veronderstellingen die gebruikt worden voor het opstellen van de jaarrekeningen bijvoorbeeld voor wat betreft het bepalen van waardeverminderingen en afschrijvingen.

Hieronder volgen de voornaamste conclusies van dit onderzoek over de jaarrekeningen over het boekjaar 2022.

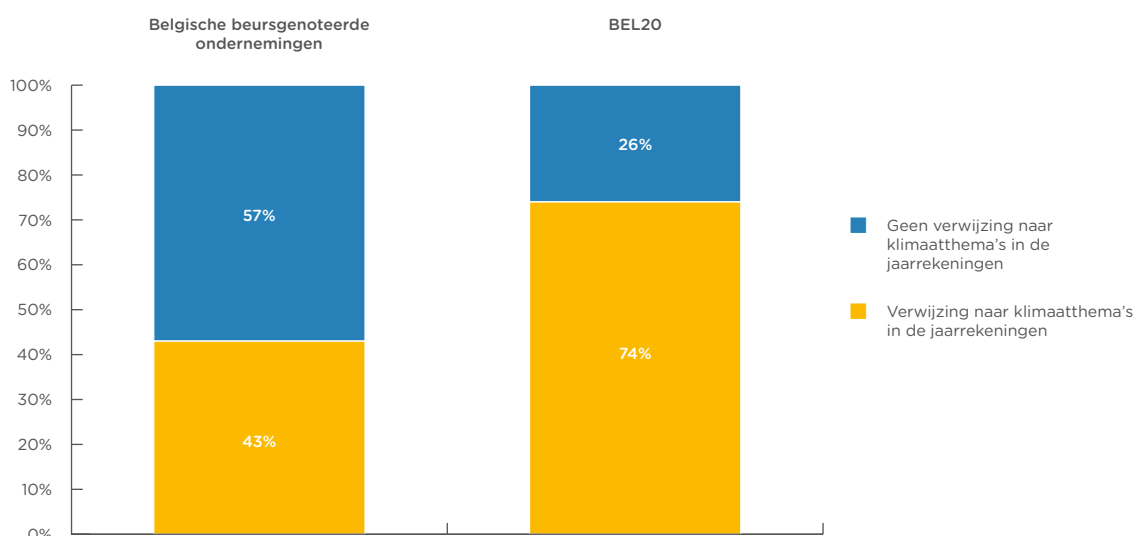
Verwijzing naar klimaatthema's in de jaarrekeningen

43 procent van de genoteerde ondernemingen verwijst naar klimaatthema's in hun jaarrekening. Bij de vennootschappen uit de BEL20, de Belgische beursindex, gaat het om 74 procent.

Voor een deel van de ondernemingen die niets zeggen over klimaatthema's zijn zulke thema's mogelijk geen significant aandachtspunt bij de opstelling van de jaarrekening, omdat hun activiteiten weinig tot geen impact ervan ondervinden.

Er zijn evenwel ook ondernemingen die buiten de jaarrekeningen het belang van klimaatthema's voor hun activiteiten onderstrepen, zonder de concrete impact ervan op hun jaarrekeningen te verduidelijken. Deze groep van ondernemingen moet zijn rapportering verbeteren.

Grafiek 2: Hoeveel Belgische beursgenoteerde ondernemingen verwijzen naar klimaatthema's in de jaarrekeningen?

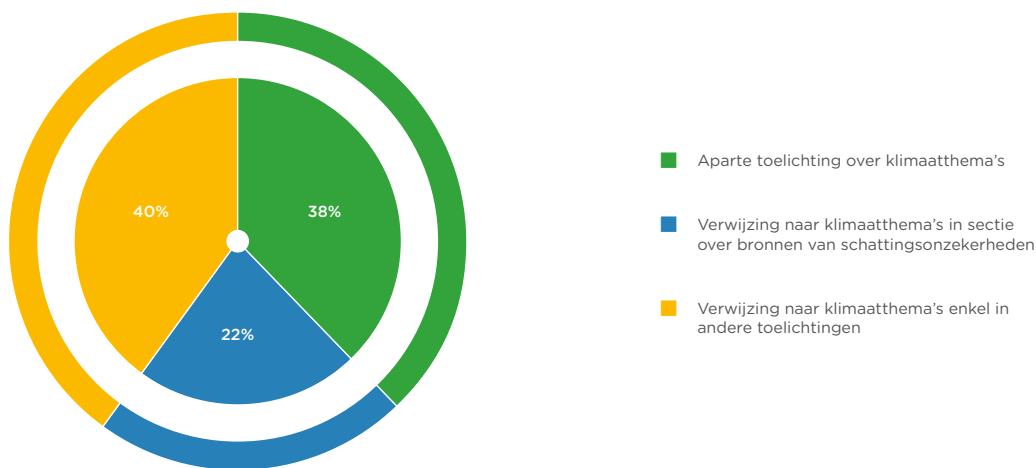
²² IASB, *The effects of climate-related matters on financial statements prepared applying IFRS Standards*, November 2020.

Toegankelijkheid van de informatie

Ongeveer 60 procent van de ondernemingen die in hun jaarrekeningen rapporteren over klimaatthema's groepeerde de informatie over dit onderwerp in één toelichting of brengt in kaart waar in de verschillende toelichtingen dit onderwerp aan bod komt. Deze praktijk verdient aanbeveling aangezien ze de toegang tot de informatie vergemakkelijkt.

Volgende grafiek geeft een schematische voorstelling van de plaats in de jaarrekening waar de ondernemingen informatie over klimaatthema's opnemen.

Grafiek 3: Waar staat informatie over klimaatthema's in de jaarrekeningen?

Reikwijdte van de verstrekte informatie

De verstrekte informatie over klimaatthema's in de jaarrekeningen is vaak beperkt tot de bespreking van fysieke risico's zoals extreme weersomstandigheden of stijgende temperaturen. De impact van transitierisico's zoals wijzigingen in het consumentengedrag, onderbrekingen in toeleverketens of stijgende tarieven voor CO₂-emissies komt veel minder aan bod.

Een meer gestructureerde, allesomvattende beschrijving zou de begrijpbaarheid en het nut van de verstrekte informatie bevorderen.

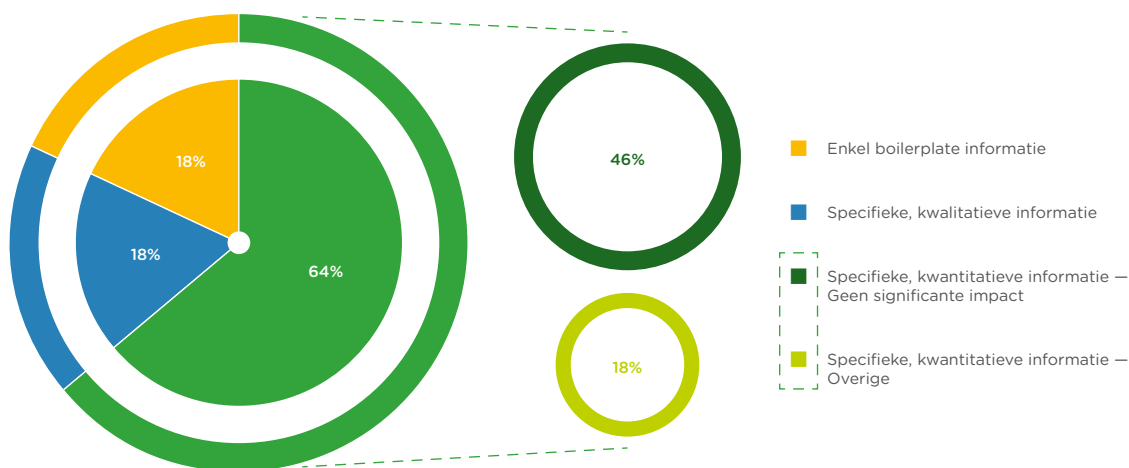
Inhoud van de verstrekte informatie

De inhoud van de verstrekte informatie beperkt zich vaak tot algemene beweringen (*boilerplate*), vage of louter kwalitatieve stellingen.

Ongeveer 64 procent van de ondernemingen die in de jaarrekening rapporteren over klimaatthema's geeft bepaalde inzichten in de kwantitatieve gevolgen op de jaarrekeningen. Het kan gaan om specifieke informatie over investeringsbudgetten of kosten voor onderzoek en ontwikkeling voor klimaatgerelateerde innovaties. Andere ondernemingen geven inzage in de manier waarop ze bepaalde klimaatscenario's in rekening brengen in hun businessplannen voor de bepaling van eventuele waardeverminderingen.

Het overgrote deel van deze ondernemingen concludeert dat er geen significante impact is (46 procent). In de meeste gevallen gaat het slechts om een conclusie over bepaalde deelaspecten. Zo specificeert een aantal ondernemingen dat ze geen significante impact verwacht van fysieke risico's die verbonden zijn aan klimaatthema's, terwijl ze vaag blijven over de mogelijke effecten van transitierisico's. Slechts in een beperkt aantal gevallen geven ondernemingen inzicht in de concrete en kwantitatieve effecten van klimaatthema's in ruime zin op de jaarrekeningen.

Grafiek 4: Welke informatie wordt verstrekt over klimaatthema's in de jaarrekeningen?

De resultaten van het onderzoek tonen aan dat er nog ruimte is voor verbetering. Het onderzoek bevestigt dat er in eerste instantie nood is aan een verhoogde bewustwording en intentie bij de ondernemingen om krachtig en transparant te communiceren over de effecten van klimaatthema's op de jaarrekeningen. Hiertoe moeten de ondernemingen eerst zelf in kaart brengen wat de te verwachten gevolgen zijn voor hun activiteiten en bekijken hoe die zich concreet vertalen naar de jaarrekeningen. Dit vormt vaak een uitdaging voor ondernemingen en hun revisoren, vooral wanneer de gevolgen indirect zijn, zich op langere termijn manifesteren of betrekking hebben op sectoren die niet direct zijn blootgesteld aan klimaatverandering.

In oktober 2023 publiceerde de Europese autoriteit ESMA het rapport *The heat is on: Disclosures of climate-related matters in the financial statements*. Dit onderzoek wil ondernemingen helpen om meer krachtige boodschappen te geven en beoogt meer consistentie in de manier waarop ze klimaatthema's in hun jaarrekeningen verwerken. De FSMA zal de individuele resultaten van haar onderzoek gebruiken om de bewustwording bij de ondernemingen onder haar toezicht te verhogen en gerichtere, interactieve onderzoeken op te starten in het kader van haar controleplan.

Gezamenlijke controleactie voor greenwashing

De FSMA neemt geregeld deel aan *Common Supervisory Actions* (CSA's). Dat zijn gemeenschappelijke controleacties op initiatief van ESMA met de bedoeling binnen de Europese Unie meer convergentie te brengen in het financiële toezicht.

In het kader van een van deze CSA's heeft de FSMA in 2023 controles opgezet om eventuele greenwashingrisico's te onderkennen bij beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) en openbare alternatieve instellingen voor collectieve belegging (AICB's), die risico's zo nodig te ondervangen en na te gaan of deze vennootschappen de duurzaamheidsrisico's naar behoren integreren en duurzaamheidsinformatie publiceren.

FSMA voorzitter van de wereldwijde organisatie IOSCO

IOSCO staat voor *International Organization of Securities Commissions*. Haar 130 leden houden samen toezicht op 95 procent van de wereldwijde financiële markten. FSMA-voorzitter Jean-Paul Servais is ook voorzitter van de Board van IOSCO. Onder zijn voorzitterschap boekte IOSCO in 2023 vooruitgang in een aantal belangrijke domeinen, zoals de invoering van wereldwijde normen inzake rapportering over duurzaamheid, de aanpak van cryptoactiva en *Decentralized Finance* (DeFi) en niet-bancaire financiële intermediatie (NBFI).

ISSB-rapporteringsstandaarden inzake duurzaamheid en duurzame financiering

In 2023 speelden de FSMA en haar voorzitter een essentiële aansturende rol op het internationale toneel in het kader van de werkzaamheden rond duurzame financiering. De betrokkenheid van de FSMA bleek uit haar vele gesprekken met de IOSCO-leden en de hoge vertegenwoordigers van de *International Financial Reporting Standards* (IFRS) *Foundation* en van de *International Sustainability Standards Board* (ISSB) om tot de goedkeuring door IOSCO van de eerste ISSB-rapporteringsstandaarden inzake duurzaamheid te komen.

In juli 2023 organiseerde de FSMA samen met de IFRS Foundation een internationale persconferentie, waar de voorzitter van de FSMA en van IOSCO aankondigde dat de IOSCO Board had beslist om die standaarden goed te keuren²³. Verder bleef de FSMA actief deelnemen aan de werkzaamheden van IOSCO rond duurzame financiering, meer bepaald in de *Task Force* die hiervoor binnen IOSCO was opgericht.

De voorzitter van de FSMA nam ook deel aan de COP 28 in Dubai, waar hij, in naam van IOSCO, haar acties rond financiële duurzaamheid voorstelde: de internationale standaarden voor de door de vennootschappen te publiceren rapportering over klimaat en andere duurzaamheidsaspecten, de vrijwillige koolstofmarkten met de publicatie van een consultatieverslag²⁴, en de strijd tegen greenwashing. Door de deelname aan dat evenement kon het grote publiek worden geïnformeerd over de relevantie van de werkzaamheden van de regelgevers van de financiële markten rond duurzame financiering, wat grote weerklank kreeg in de internationale media²⁵.

23 Zie *IOSCO endorses the ISSB's Sustainability-related Financial Disclosures Standards*, persbericht van 25 juli 2023, beschikbaar op de website www.iosco.org.

24 Zie *Consultation Report to promote the integrity and orderly functioning of the Voluntary Carbon Markets*, 3 december 2023, beschikbaar op de website www.iosco.org.

25 Zie *IOSCO uses presence at COP28 to drive debate on sustainable finance*, persbericht van 7 december 2023, beschikbaar op de website www.iosco.org.

Een gecoördineerd antwoord inzake cryptoactiva en gedecentraliseerde financiering (DeFi)

In 2023 verrichtte IOSCO ook belangrijk regelgevend werk op het vlak van de reglementering van de markten voor cryptomunten en digitale activa. Hoe groot de nood aan de aanbevelingen van IOSCO was, bleek toen een belangrijke speler uit de sector overkop ging en de inbreuken van bepaalde dienstverleners uit de sector aan het licht kwamen. Die gebeurtenissen op de markten vestigden de aandacht op de risico's die de beleggers hadden gelopen, op de nood aan passende standaarden en op de essentiële versterking van de internationale samenwerking tussen de toezichthouders.

De wereldwijde scope van IOSCO levert haar een voordeel op bij de coördinatie en de uitwerking van wereldwijde coherente standaarden. Haar aanbevelingen sluiten aan bij de oproep van de G20 en de G7 om een coherent internationaal regelgevend kader uit te werken voor de markten voor cryptomunten en digitale activa. De IOSCO-aanbevelingen zijn tot stand gekomen in overleg met de *Financial Stability Board* (FSB), die parallelle werkzaamheden verricht.

Het beginsel van de technologische neutraliteit lag aan de basis van de uitwerking van reglementaire standaarden voor de gedecentraliseerde financiering (DeFi), een thema waarover ook IOSCO een verslag publiceerde in 2023²⁶. Die werkzaamheden werden geleid door de *Fintech Task Force* van IOSCO, waarvan de FSMA deel uitmaakt. Die *Task Force* is belast met de tenuitvoerlegging van het Fintech-programma van IOSCO, en zijn mandaat betreft zowel de cryptomunten als de problemen rond gedecentraliseerde financiering, de 'tokenisering' (*tokenization*) van de financiële activa of artificiële intelligentie. De werkzaamheden rond die onderwerpen gaan in 2024 van start.

De voorzitter van de FSMA zit niet enkel de IOSCO Board voor, maar sinds 2014 ook het Europees Regionaal Comité (ERC) van IOSCO. In december 2023 ontving de FSMA de ERC-leden voor een plenaire vergadering en een workshop over toezichtstechnologieën (SupTech). Tijdens de workshop wisselden de ERC-leden ervaringen uit over echte praktijkgevallen waarin zij met succes nieuwe technologieën toepassen in het kader van hun toezichtsactiviteiten. Die praktijkgevallen betroffen het monitoren van sociale media, het markttoezicht, artificiële intelligentie en manieren om greenwashing via technologie aan te pakken²⁷.

²⁶ Zie *IOSCO Finalizes its Policy Recommendations for Crypto and Digital Asset Markets*, persbericht van 16 november 2023, beschikbaar op de website www.iosco.org.

²⁷ Zie "IOSCO European Regional Committee bij de FSMA", persbericht van de FSMA van 19 december 2023.

Niet-bancaire financiële intermediatie en financiële stabiliteit

IOSCO publiceerde in 2023 *guidance* over het gebruik van bepaalde *liquidity management tools* bij het beheer van beleggingsfondsen. Dit vloeide voort uit het engagement van IOSCO ten aanzien van de *Financial Stability Board* (FSB), die net als IOSCO als doel heeft om de financiële stabiliteit te bevorderen²⁸.

Diverse internationale organisaties en toezichthouders, waaronder de FSMA, besteden de jongste jaren steeds meer aandacht aan de kwetsbaarheden van de sector van de niet-bancaire financiële intermediatie (NBFI). Deze kunnen leiden tot systemische risico's en de financiële stabiliteit bedreigen. De kwetsbaarheden kwamen naar boven tijdens de periode van marktturbulentie aan het begin van de Covid-19-pandemie. Om ze verder in kaart te brengen, heeft de FSB in 2020 een ambitieus NBFI-werkprogramma opgesteld, waaraan IOSCO actief bijdraagt. Als voorzitter vertegenwoordigt Jean-Paul Servais IOSCO binnen de FSB en ziet zo mee toe op de uitvoering en totstandkoming van het werkprogramma.

Eén van de kwetsbaarheden binnen de NBFI-sector is de structurele liquiditeitsmismatch bij fondsen met een veranderlijk aantal rechten van deelneming. Een dergelijke mismatch doet zich voor wanneer er een verschil is tussen de terugbetalingsvoorwaarden die een fonds aan de beleggers biedt en de tijd die de fondsbeheerder nodig kan hebben om de beleggingen van het fonds op een ordelijke manier te verkopen om te voldoen aan de terugbetalingsverzoeken.

In 2017 publiceerde de FSB aanbevelingen over deze liquiditeitsmismatch. IOSCO werkte deze aanbevelingen verder uit via de publicatie van haar eigen aanbevelingen over liquiditeitsrisicobeheer. In het kader van het NBFI-werkprogramma hielden IOSCO en de FSB hun respectieve aanbevelingen over liquiditeitsrisico's opnieuw tegen het licht. Ze stelden onder meer vast dat er ruimte was om de beschikbaarheid en het gebruik van *liquidity management tools* verder te verbeteren.

²⁸ De FSB is een organisatie die werd opgericht door de G20 en die wereldwijd werkzaamheden rond financiële stabiliteit coördineert.

De FSB legde daarbij de nadruk op de belangrijke rol die *anti-dilution liquidity management tools* kunnen spelen. Dit stelt de beheerder van een beleggingsfonds in staat om de liquiditeitskosten door te rekenen aan de beleggers die, wegens hun inschrijving of terugbetaling, deze kosten veroorzaken. *Anti-dilution liquidity management tools* kunnen leiden tot een betere beleggersbescherming en dragen daardoor ook bij tot de financiële stabiliteit²⁹.

In 2023 hebben IOSCO en de FSB, in overleg met elkaar, gewerkt aan twee samenhangende verslagen over liquiditeitsrisico's bij beleggingsfondsen. De FSB publiceerde een herziene versie van haar eerdere aanbevelingen, terwijl IOSCO een deel van deze aanbevelingen uitwerkte door *guidance over anti-dilution liquidity management tools* te publiceren. De gezamenlijke publicatie illustreert de hechte samenwerking van beide organisaties op dit vlak. Deze publicaties moeten leiden tot een aanzienlijke versterking van het liquiditeitsbeheer van beleggingsfondsen ten opzichte van de bestaande praktijken³⁰.

De FSMA heeft steeds veel belang gehecht aan de beheersing van liquiditeitsrisico's bij fondsen en de rol die *liquidity management tools* daarbij kunnen spelen. Zo heeft de FSMA er al tijdens de pandemie in 2020 sterk op aangedrongen om het gebruik van *liquidity management tools* mogelijk te maken voor alle fondsen waarvoor dit nuttig is. De voorzitter van de FSMA heeft in 2023 dan ook voortdurend de nadruk gelegd op het belang van de publicatie van beide verslagen, zowel binnen IOSCO, als binnen de FSB. Hij benadrukte daarbij dat het belangrijk was om de werkzaamheden tijdig af te kunnen ronden en over te gaan naar de implementatiefase.

Onder het voorzitterschap van Jean-Paul Servais versterkte IOSCO haar samenwerking met de FSB, onder meer voor de werkzaamheden inzake de kwetsbaarheden binnen de NBFi-sector. In de toekomst zal IOSCO de banden met de FSB verder aanhalen en samenwerken rond thema's als de parallelle financiële sector, de digitalisering van financiële diensten, cryptoactiva en de financiële risico's door klimaatverandering.

29 Wanneer beleggers die wensen uit te treden uit een beleggingsfonds de geschatte kosten die gepaard gaan met hun uittreding volledig moeten dragen, is er geen sprake meer van een zogenaamd 'first mover advantage'. Dit 'first mover advantage' zou een motivatie kunnen zijn voor beleggers om uit te treden. Indien beleggers omwille van deze reden zouden uittreden, kan dit een bedreiging vormen van de financiële stabiliteit, met name wanneer het gaat om een aanzienlijk aantal beleggers en wanneer de uittredingen plaatsvinden in gespannen marktomstandigheden.

30 Zie *FSB and IOSCO publish policies to address vulnerabilities from liquidity mismatch in open-ended funds*, persbericht van IOSCO en de FSB, 20 december 2023, beschikbaar op de website www.iosco.org.

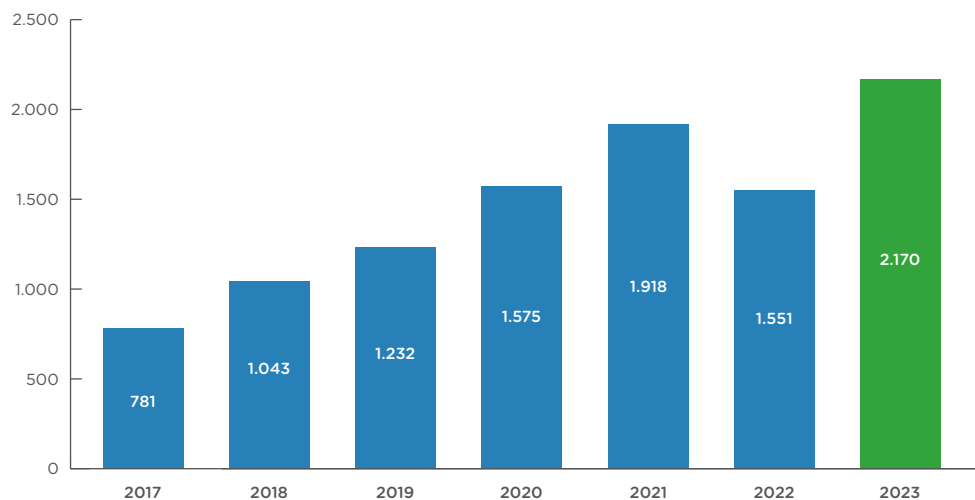
Beleggingsfraude neemt hoge vlucht

Beleggingsfraude heeft de voorbije jaren een hoge vlucht genomen. Fraudeurs maken onder consumenten heel wat slachtoffers. Ze beloven torenhoge winsten en winnen hun vertrouwen. Op die manier slagen ze erin om hen geld afhandig te maken. De FSMA zet vooral in op preventie en sensibilisering om te vermijden dat consumenten het slachtoffer worden van beleggingsfraude.

Recordaantal consumentenmeldingen over fraude en onregelmatige activiteiten

In 2023 heeft de FSMA 2.170 consumentenmeldingen over fraude en onregelmatige activiteiten in de financiële sector behandeld. Dit is een absoluut record. Het aantal vragen en klachten over fraude en onregelmatige activiteiten steeg gestaag sinds 2017. In dat jaar ontving de FSMA 781 dergelijke meldingen.

Grafiek 5: Aantal meldingen van consumenten over fraude en onregelmatige activiteiten aan de FSMA

Frauduleuze onlinetradingplatformen vormen het meest voorkomende type van beleggingsfraude

Net als de voorbije jaren zijn frauduleuze onlinetradingplatformen het meest voorkomende type van beleggingsfraude. Dit geldt zowel voor het aantal ontvangen klachten als voor het aantal opgespoorde frauduleuze entiteiten.

Dat soort fraude volgt steeds hetzelfde patroon. De consumenten lezen op sociale media valse persartikelen waarin bekende personen beweren rijk te zijn geworden door te beleggen in virtuele munten. In werkelijkheid wordt de identiteit van die bekende personen misbruikt. Zodra de consumenten hun contactgegevens hebben ingevuld, krijgen ze een verzoek om te beleggen in derivaten of in cryptomunten. Later blijken die beleggingen louter fictief te zijn en slagen de consumenten er niet meer in om het gestorte geld te recupereren.

Meer dan 40 procent van het aantal vragen over fraude en onregelmatige activiteiten dat de FSMA in 2023 ontving, gaat over dit soort fraude. Ze publiceerde in 2023 waarschuwingen voor 146 frauduleuze onlinetradingplatformen. Deze platformen maakten vele slachtoffers in België. Fraudeslachtoffers uit België meldden aan de FSMA dat ze voor 15,5 miljoen euro hebben overgemaakt aan dergelijke platformen. Sinds mei 2019 hebben slachtoffers uit België een totaal verlies van bijna 82 miljoen euro gerapporteerd aan de FSMA.

De FSMA merkt op dat vooral Franstalige mannen tussen 50 en 59 jaar melden dat ze slachtoffer zijn van dit type fraude. 73 procent van de consumenten die de FSMA heeft gecontacteerd over dit type fraude, had al geld belegd. Gemiddeld raakten de slachtoffers 15.896 euro kwijt aan dergelijke platformen. Bij dit type fraude wordt doorgaans een eerste investering van 250 euro gevraagd.

Antifraudecampagne waarschuwt voor oplichterij

Het recordaantal consumentenmeldingen in 2023 valt deels te verklaren door het succes van de fraudepreventiecampagne die Wikifin, het programma financiële educatie van de FSMA, in oktober lanceerde. Deze campagne legde uit hoe frauduleuze onlinetradingplatformen te werk gaan. Door die campagne steeg het aantal meldingen van consumenten in oktober en november 2023 met meer dan 80 procent in vergelijking met diezelfde periode het jaar voordien. In die periode betrof bijna de helft van de meldingen frauduleuze onlinetradingplatformen.

De campagne richtte zich tot iedereen die online op zoek was naar mogelijkheden om te beleggen en dus slachtoffer kon worden van beleggingsfraude. Met een reeks ludieke video's en online-advertenties creëerde de campagne bewustzijn rond de risico's van beleggingsfraude. Daarnaast kreeg het publiek tips om fraude sneller te herkennen en kritisch te blijven voor frauduleuze aanbiedingen. Daarbij werd het publiek aangespoord om de fraudetest op de website Wikifin.be te doen.

In zes weken tijd bereikte de campagne via verschillende platformen zoals sociale media en video-on-demand bijna 1,2 miljoen personen. De advertenties werden 3,7 miljoen keer vertoond. De lancering van de campagne viel samen met de start van de World Investor Week, die ook inzoomde op het thema beleggingsfraude. De World Investor Week is een jaarlijks event van IOSCO, de internationale organisatie van toezichthouders van de financiële markten.

De FSMA zet in op preventie en publiceert 256 waarschuwingen

In de strijd tegen beleggingsfraude is het belangrijk om in te zetten op preventie. Wanneer de FSMA merkt dat ondernemingen frauduleuze beleggingen of valse kredieten aanbieden aan Belgische consumenten, waarschuwt ze het Belgische publiek hier zo snel mogelijk voor. In 2023 heeft ze 256 waarschuwingen gepubliceerd, die betrekking hadden op 313 frauduleuze websites.

Naast haar eigen waarschuwingen publiceert de FSMA ook de waarschuwingen van haar Europese collega-toezichthouders. Die krijgt ze van het Europees agentschap ESMA. In 2023 heeft de FSMA 1.144 dergelijke waarschuwingen gepubliceerd.

Voorts plaatst ze op haar website een link naar de waarschuwingen van toezichthouders buiten de Europese Unie die lid zijn van IOSCO.

De FSMA werkt samen met de gerechtelijke autoriteiten

Als de FSMA in de loop van haar onderzoek naar onregelmatige financiële aanbiedingen aanwijzingen heeft over strafbare feiten, maakt ze hierover een dossier over aan de gerechtelijke autoriteiten. Als een gerechtelijk onderzoek effectief leidt tot een vervolging voor de strafrechter, kan die strafrechter uitspraak doen over de burgerlijke belangen en een schadevergoeding toekennen aan de gedupeerden die zich burgerlijke partij hebben gesteld. De FSMA kan dat niet.

Gerechtelijke autoriteiten blokkeren toegang tot 278 frauduleuze websites

In de dossiers die de FSMA naar het parket stuurt, is er veelal sprake van aanwijzingen van beleggingsfraude, vaak in een internationale context. Hiervoor zijn verregaande onderzoeksmaatregelen vereist die bij voorkeur leiden tot strafrechtelijke vervolging. Als de FSMA zo'n dossier aan de gerechtelijke autoriteiten overmaakt, stelt ze daarbij telkens voor om de toegang tot de frauduleuze websites te blokkeren. Op basis van de dossiers die de FSMA in 2023 aan het parket heeft doorgegeven, blokkeerden de gerechtelijke autoriteiten de toegang vanuit België tot 278 frauduleuze websites.

De FSMA geeft informatie aan consumenten en professionals

De bescherming van de consument staat centraal in de missie van de FSMA. Om de consument wegwijs te maken in de financiële wereld verspreidt de FSMA een brede waaier aan informatie. Haar belangrijkste informatiekanaal is de website van Wikifin. Die biedt de consument laagdrempelige informatie over tal van financiële onderwerpen en beschikt over verscheidene reken- en vergelijkingstools voor de consument.

Voor de financiële sector is het belangrijk dat ze de verwachtingen van de toezichthouder goed kan inschatten. De FSMA doet grote inspanningen om haar verwachtingen duidelijk te maken. Dat doet ze bijvoorbeeld in nieuwsbrieven aan tussenpersonen, in mededelingen en circulaire. De FSMA organiseert ook webinars en informatiedagen voor de financiële sector.

Brochures over aanvullende pensioenen

Uit een consumentenbevraging van de FSMA over aanvullende pensioenen³¹ is gebleken dat er een grote nood is aan duidelijke en laagdrempelige informatie over aanvullende pensioenen voor het grote publiek. Om deze reden heeft de FSMA twee brochures over aanvullende pensioenen opgesteld: één voor werknemers en één voor zelfstandigen.

De brochures informeren werknemers en zelfstandigen over hun mogelijkheden om een aanvullend pensioen op te bouwen. De FSMA vindt het belangrijk dat consumenten goed op de hoogte zijn van hun rechten en mogelijkheden. Op die manier kunnen ze bewuste keuzes maken.

De brochures leggen op een korte en eenvoudige wijze de drie pensioenpijlers uit, beschrijven de plaats van de aanvullende pensioenen hierin en bieden een overzicht van de verschillende stelsels voor werknemers en zelfstandigen, zoals het Vrij Aanvullend Pensioen voor Werknemers of het pensioen voor zelfstandige bedrijfsleiders.

De brochures staan op de website van de FSMA. Pensioenconsumenten vinden bijkomende informatie over aanvullende pensioenen op de website van Wikifin en in het overzicht van veelgestelde vragen op de website van de FSMA.

31 Zie het jaarverslag 2022 van de FSMA, p. 148.

Ontwikkeling van een nieuwe vergelijkingstool voor familiale verzekeringen

In haar regeerakkoord van 2020 verbond de federale regering zich ertoe ervoor te zorgen dat consumenten de belangrijkste bank- en verzekeringsproducten gemakkelijker kunnen vergelijken. Deze verbintenis vloeit voort uit de vaststelling dat de financiële sector cruciale diensten verleent aan de maatschappij, en dat het dus belangrijk is dat de consumentenbescherming wordt gegarandeerd door de transparantie van de populairste financiële producten te verbeteren.

Gelet op haar ervaring met de vergelijkingstools voor spaar- en zichtrekeningen, werd de FSMA gevraagd een nieuwe verzekeringstool te ontwikkelen en deze ter beschikking te stellen op haar website voor financiële educatie Wikifin.

Voor deze eerste vergelijkingstool voor verzekeringen is de keuze gevallen op de verzekering burgerlijke aansprakelijkheid, beter bekend als 'familiale verzekering'. Dit erg populaire product – 70 procent van de Belgen heeft zo'n verzekering – biedt het voordeel relatief gestandaardiseerd te zijn.

De algemene werking van de vergelijkingstool en de modaliteiten voor de overlegging van informatie aan de FSMA zijn vastgelegd in een protocol tussen de FSMA en Assuralia, de beroepsvereniging van de verzekeringsondernemingen. Verzekeringsondernemingen die tot het protocol toetreden – begin 2024 waren er dat tien – verbinden zich ertoe om, op eigen verantwoordelijkheid, de informatie te verstrekken die vereist is voor de goede werking van de vergelijkingstool.

Voortaan kan de consument met deze nieuwe tool verschillende familiale verzekeringen op een eenvoudige en toegankelijke wijze vergelijken op basis van informatie over zijn leeftijd, zijn gezinstoestand en zijn wens om al dan niet voor een aanvullende rechtsbijstandsverzekering te opteren. Als resultaat krijgt hij de lijst van de overeenkomsten die worden aangeboden door de verzekeringsondernemingen die tot het protocol zijn toegetreden, met een raming van de jaarlijkse premie voor elke overeenkomst. De gebruiker kan zijn opzoeking verder verfijnen door filters toe te voegen die overeenstemmen met de verschillende dekkingen die de verzekeraars aanbieden. De gebruiker kan voor elk product ook een informatiedocument downloaden met daarin een overzicht van de belangrijkste dekkingen en uitsluitingen. De vergelijkingstool biedt de consument – vanuit de *value-for-money*-optiek – de mogelijkheid om zich een idee te vormen van de verschillende beschikbare dekkingen voor elke overeenkomst, die hij kan aftoetsen aan de geraamde premie.

De FSMA heeft deze nieuwe tool op 7 juni 2023 voorgesteld tijdens een persconferentie in aanwezigheid van de heer Pierre-Yves Dermagne, vice-eersteminister en minister van Economie en Werk, en mevrouw Alexia Bertrand, staatssecretaris voor Begroting en Consumentenbescherming.

Transparantie en vergelijkbaarheid van de gereglementeerde spaarrekeningen

Eind november 2023 ondertekenden de federale regering en Febelfin een akkoord over de transparantie van de gereglementeerde spaarrekeningen, waarbij ook de FSMA betrokken was. De FSMA is verantwoordelijk voor de toepassing van dit akkoord in het kader van de haar toegekende bevoegdheden.

Om de transparantie en de vergelijkbaarheid van de aanbiedingen van de verschillende banken te vergroten, zullen de banken voortaan een webpagina maken met alle relevante informatie over de gereglementeerde spaarrekeningen die ze aanbieden. De verschillende banken plaatsen op die pagina dezelfde gegevens en doen dat ook in dezelfde volgorde.

Verder hebben de banken zich ertoe verbonden de spaarders driemaandelijks te informeren over het bedrag van de verworven getrouwheidspremie en het toepasselijke percentage van de getrouwheidspremie voor elk van hun gereglementeerde spaarrekeningen. Ook vermelden ze de basisrentevoet die van toepassing is op dat moment.

Tot slot wordt het aantal gereglementeerde spaarrekeningen dat een enkele kredietinstelling (of een bepaald merk³²) mag aanbieden, tot maximum vier verschillende spaarrekeningen beperkt³³.

Om de vergelijkbaarheid van het aanbod op de markt van de gereglementeerde spaarrekeningen te vergroten, moet elke rekening voortaan tot een van de drie, in het akkoord gedefinieerde categorieën behoren die als volgt herkenbaar zijn voor de consumenten:

- categorie A: de 'klassieke' spaarrekeningen, i.e. de combinaties basisrentevoet – getrouwheidspremie zonder andere voorwaarden: deze categorie wordt beperkt tot maximum twee spaarrekeningen per kredietinstelling/merk;
- categorie B: de spaarrekeningen met 'bedragsvoorwaarden', i.e. ofwel met een minimum-/maximumspaarbedrag op de spaarrekening, ofwel met een maandelijks bepaalde inlage (eventueel minimum-/maximuminlage): deze categorie wordt beperkt tot maximum twee spaarrekeningen per kredietinstelling/merk;
- categorie C: de spaarrekeningen gekoppeld aan een leeftijdscategorie (bv. jongeren): deze categorie wordt beperkt tot maximum twee spaarrekeningen per kredietinstelling/merk.

Alle reclamestukken of contractuele documenten van een spaarrekening moeten duidelijk vermelden tot welke categorie de rekening behoort.

Vanaf 15 januari 2024 mag geen enkele nieuwe spaarformule meer worden aangeboden die niet in overeenstemming is met de in het akkoord vermelde spaarformules.

Naar aanleiding van de inwerkingtreding van dit akkoord moest zo'n twee derde van de banken die gereglementeerde spaarrekeningen aanbieden, zijn aanbod aanpassen. De helft van de in België gecommercialiseerde gereglementeerde spaarrekeningen behoort tot categorie A.

³² De term 'bankmerk' verwijst naar een merk met een afzonderlijk distributienetwerk binnen dezelfde juridische entiteit, i.e. een netwerk dat minstens tien fysieke verkooppunten heeft in België, of, als dat aantal niet wordt bereikt, vijf fysieke verkooppunten in minstens een van de drie gewesten van België. Als een merk geen afzonderlijk distributienetwerk heeft, moeten de spaarrekeningen van dat merk worden opgeteld bij de spaarrekeningen van de kredietinstelling, om te controleren of het maximum van vier spaarrekeningen is bereikt.

³³ De term 'verschillende spaarrekeningen' verwijst tegelijkertijd naar de spaarrekeningen die onder verschillende namen worden gecommercialiseerd, en de spaarrekeningen die verschillende rendementsformules bieden. De term 'rendementsformule' verwijst hier naar de combinatie van een basisrentevoet en een getrouwheidspremie.

Wikifin on Tour, een roadshow over financiële educatie

In 2023 startte de FSMA met de ontwikkeling van een nieuw initiatief: 'Wikifin on Tour'. De naam verwijst naar de roadshow die de FSMA in 2024 organiseert om Wikifin, haar programma financiële educatie, een grotere bekendheid te geven. Wikifin on Tour zal voor deze promotieronde met een opvallend voertuig heel België doorkruisen en verschillende locaties zoals markten, bedrijvencentra en lokale evenementen bezoeken. De roadshow bevat ook een educatief luik. Bezoekers van de Wikifinmobiel kunnen deelnemen aan een spaarquiz, waarmee ze hun kennis over sparen kunnen testen. Daarnaast krijgen ze de mogelijkheid om de vernieuwde vergelijkingstool over spaarrekeningen te ontdekken. Wikifin on Tour werd in maart 2024 voorgesteld aan het grote publiek tijdens De Week van het Geld.

Commercialisering van cryptomunten voor Belgische consumenten

Sinds enkele jaren staan virtuele munten zoals Bitcoin en Ether volop in de belangstelling in de media en worden ze intensief gepromoot bij het grote publiek. Inmiddels zijn ze uitgegroeid tot een bijzonder populaire belegging. Dat neemt evenwel niet weg dat ze uitermate risicovol zijn. Om dat risico enigszins op te vangen werd er een omkadering uitgewerkt die reclame voor deze virtuele munten aan banden legt. Daarnaast werd een specifiek statuut opgezet voor aanbieders van diensten voor het wisselen tussen virtuele valuta en fiduciaire valuta, en aanbieders van bewaarportemonnees (Virtual Asset Service Providers, kortweg 'VASP's').

Omkadering van reclame voor virtuele munten

Om consumenten bewust te maken van de risico's die verbonden zijn aan virtuele munten en het promoten ervan te omkaderen, heeft de FSMA een reglement uitgevaardigd over de commercialisering van virtuele munten bij consumenten.

Dit reglement is op 17 mei 2023 in werking getreden. Voor reclame die op dat ogenblik al werd verspreid, gold een overgangperiode van één maand om ze te conformeren aan het reglement.

Het reglement legt verschillende verplichtingen op, waaronder:

- de verplichting om een aantal inhoudelijke regels na te leven opdat de reclame niet onjuist of misleidend zou zijn;
- de verplichting om welbepaalde boodschappen op te nemen aan het begin van de reclame. In het bijzonder de volgende boodschap: *'Virtuele munten, reële risico's. De enige garantie in crypto is het risico'*, alsook een langere waarschuwing waarin de voornaamste risico's van beleggen in virtuele munten worden overlopen;
- de verplichting om alle reclame bij een massacampagne ten minste 10 dagen voor verspreiding ter kennis te brengen van de FSMA, in de vorm waarin ze zal worden verspreid.

Voor het reglement in werking trad, heeft de FSMA zich gebogen over de Belgische 'cryptosfeer' om in kaart te brengen wie de platformen, beleggingsondernemingen of andere personen zijn die dergelijke instrumenten op Belgisch grondgebied commercialiseren. Zo kon ze in totaal een 60-tal platformen, beleggingsondernemingen en influencers identificeren.

Vervolgens heeft de FSMA verschillende stappen ondernomen, gaande van het sensibiliseren van de marktdeelnemers vóór de inwerkingtreding van het reglement, tot het nemen van administratieve maatregelen na de inwerkingtreding ervan.

Op haar website heeft de FSMA FAQ's gepubliceerd, alsook een nieuwsbrief en een praktische gids over massacampagnes. Voorts heeft ze een webinar georganiseerd waaraan talrijke marktdeelnemers hebben deelgenomen.

De FSMA heeft eveneens een aantal marktdeelnemers benaderd om hen erop te wijzen dat er aanwijzingen waren dat zij actief waren in België en hen ertoe aan te zetten de toekomstige reglementering na te leven. Daarop hebben verschillende van de gecontacteerde platformen en beleggingsondernemingen maatregelen genomen, nog voor de inwerkingtreding van het reglement, om hun producten niet langer in België te commercialiseren.

In het kader van haar a posteriori toezicht op reclame voor virtuele munten, heeft de FSMA een twintigtal platformen en beleggingsondernemingen aangesproken die zich niet hielden aan de regel om de verplichte waarschuwingen op te nemen in hun reclame voor virtuele munten. Op vraag van de FSMA heeft ongeveer de helft van de gecontacteerde personen hetzij voldaan aan deze verplichting, hetzij de commercialisering in België stopgezet. De andere helft van deze groep heeft hetzelfde gedaan maar na een aanmaning van de FSMA, op straffe van een dwangsom.

Aantonen dat de betrokken personen daadwerkelijk virtuele munten commercialiseerden op Belgisch grondgebied was een van de grote uitdagingen waar de FSMA voor stond. Dit onderzoek houdt een feitelijke beoordeling in op grond van verschillende aanwijzingen, zoals een verwijzing naar contactpersonen in België, de aanwezigheid van een vestiging in België of het verlenen van diensten in België, dan wel het inschakelen van een tussenpersoon of een influencer die in België actief is.

De meeste platformen en beleggingsondernemingen die actief zijn in virtuele munten, werken op basis van doorverwijzing of lidmaatschap en vergoeden de klantaanbrengers. Als een vennootschap in België werkt met klantaanbrengers, zorgt zij ook voor commercialisering in België. Op verzoek van de FSMA hebben de platformen die niet actief willen zijn in België deze doorverwijsprogramma's stopgezet voor personen die in België wonen.

Na de inwerkingtreding van het reglement, heeft de FSMA haar aandacht in een eerste fase gefocust op de naleving van het reglement door de platformen en de beleggingsondernemingen. In de toekomst zal zij haar aandacht ook specifiek toespitsen op influencers. Daartoe heeft zij nu al een webscrapingtool ontwikkeld die sinds eind 2023 operationeel is³⁴.

34 Zie ook dit jaarverslag, p. 28.

Statuut van de *Virtual Asset Service Providers* (VASP)

Ingevolge de omzetting in Belgisch recht van de vijfde witwasrichtlijn, moeten aanbieders van diensten voor het wisselen tussen virtuele valuta en fiduciaire valuta, en aanbieders van bewaarportemonnees (VASP) die hun activiteiten willen uitoefenen, zich sinds 1 mei 2022 laten registreren bij de FSMA.

Op 31 december 2023 had de FSMA geen enkele aanvraag tot registratie gekregen van een VASP.

De Belgische regeling voor de registratie van VASP's is gebaseerd op de AML-richtlijn en geldt voor de VASP's die in België gevestigd zijn, inclusief via ATM's. De VASP's die onder het recht van een andere lidstaat van de Europese Economische Ruimte vallen, mogen hun activiteiten in België uitoefenen zonder zich te registreren bij de FSMA. Er wordt immers van uitgegaan dat ze onder toezicht staan in hun lidstaat van herkomst conform de AML-richtlijn. VASP's die daarentegen ressorteren onder het recht van een land dat geen lid is van de Europese Economische Ruimte, mogen hun activiteiten niet uitoefenen op Belgisch grondgebied.

De FSMA legt pensioenfondsen herstelmaatregelen op

De FSMA houdt toezicht op de Belgische pensioenfondsen of instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBP's). Ze waakt over een gezonde organisatie en de financiële stabiliteit en soliditeit van de IBP's en beschermt zo de rechten van de pensioenconsumenten. Pensioenfondsen zorgen voor een passende financiering van hun pensioenverplichtingen. Als dat niet lukt, verplicht de FSMA hen tot het nemen van herstelmaatregelen om financieringstekorten aan te zuiveren, zoals blijkt uit het overzicht op basis van de gegevens van eind 2022.

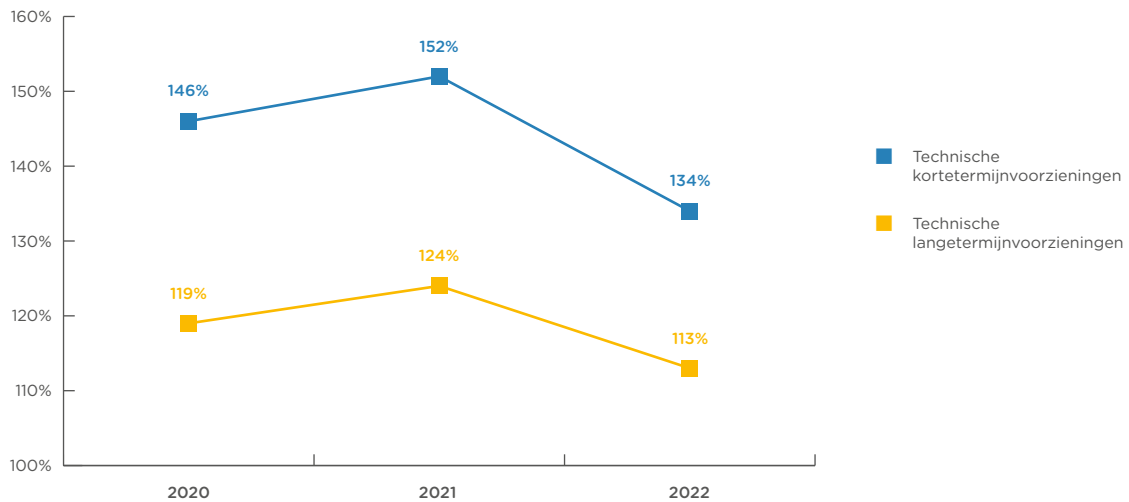
Financiële situatie van pensioenfondsen verslechterd door inflatie en daling van obligatie- en aandelenmarkten

Door de geopolitieke situatie in verband met de oorlog in Oekraïne en de vrees voor een wereldwijde recessie, werkte de sector van de pensioenfondsen in 2022 in een ongunstige economische context.

2022 werd onder meer gekenmerkt door een aanhoudende inflatiestijging, die in 2021 al was gestart. Door de automatische loonindexering in België deed de inflatie de technische voorzieningen van bepaalde pensioenplannen stijgen.

Om de inflatie te temperen, verhoogde de Europese Centrale Bank haar basisrentevoet enkele keren, waardoor de rentecurve steeg. De stijging van de rentevoeten deed de marktwaarde van de obligaties in de portefeuilles van de pensioenfondsen dalen. Bovendien werd 2022 gekenmerkt door de instorting van de aandelenmarkten.

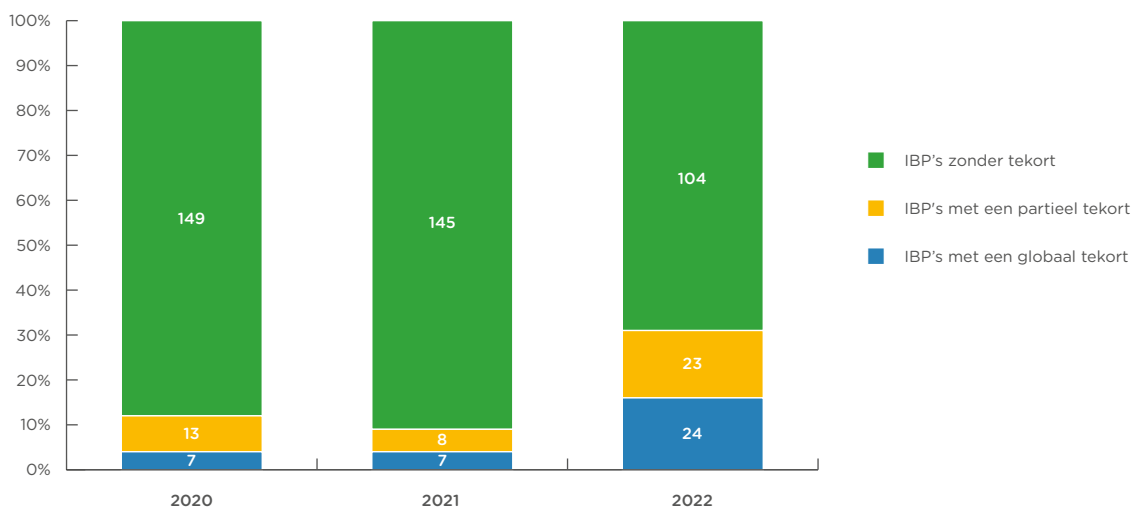
Al die factoren droegen bij tot een verslechterde financiële positie van de sector van de pensioenfondsen. Zo bedroeg de gemiddelde dekkinggraad van de technische korte- en langetermijnvoorzieningen van de sector eind 2022 respectievelijk 134 procent en 113 procent, een daling ten opzichte van 2021. De dekkinggraad van een pensioenfonds geeft aan in welke mate de technische voorzieningen door activa zijn gedekt.

Grafiek 6: Dekkingsgraad van de pensioenfondssector

Groter aantal pensioenfondsen met tekorten

Pensioenfondsen met een dekkingsgraad van minder dan 100 procent hebben een financieringstekort en moeten herstelmaatregelen nemen om dat tekort weg te werken. Zo'n tekort kan zich voordoen op het niveau van het fonds als geheel – 'een globaal tekort' – of op het niveau van het pensioenplan van een of meer bijdragende ondernemingen – 'een partieel tekort'.

Eind 2022 hadden 47 pensioenfondsen een tekort, waarvan 22 een partieel en 25 een globaal. Eind 2021 hadden acht pensioenfondsen een partieel tekort en zeven een globaal tekort. De financieringstekorten deden zich vooral voor op het vlak van de technische langetermijnvoorzieningen.

Grafiek 7: Aantal IBP's met of zonder tekort

Pensioenfondsen nemen herstelmaatregelen

Indien een pensioenfonds een financieringstekort vaststelt op het einde van het boekjaar moet het fonds herstelmaatregelen uitwerken en ter goedkeuring voorleggen aan de FSMA. Dat moet gebeuren in samenspraak met de werkgevers van de ondernemingen die voor hun werknemers aanvullend pensioen opbouwen in het fonds.

Herstelmaatregelen voor tekorten ten opzichte van de technische voorzieningen op korte termijn moeten voorzien in een aanzuivering van die financieringstekorten binnen het jaar. Voor tekorten ten opzichte van de technische voorzieningen op lange termijn werken pensioenfondsen maatregelen uit die over een periode van maximaal vijf jaar tot een herstel leiden.

Elk pensioenfonds houdt hierbij rekening met zijn specifieke situatie, in het bijzonder met de beheerde pensioenregelingen, de structuur van zijn activa en passiva, zijn risicoprofiel, zijn liquiditeitsplanning, het leeftijdsprofiel van de aangesloten pensioenconsumenten, ...

De betrokken werkgevers verbinden zich ertoe om elk jaar de nodige herstelbijdragen te storten om zo bij te dragen aan het herstel van het pensioenfonds.

De FSMA kijkt erop toe dat de pensioenfondsen de gepaste herstelmaatregelen treffen. Ze aanvaardt enkel maatregelen die in normale omstandigheden zekerheid bieden op een herstel van de dekkingsgraad binnen de vooropgestelde termijn. Zo moeten de herstelbijdragen passend verdeeld zijn over de herstelperiode³⁵.

De volgende voorbeelden van herstelmaatregelen om technische voorzieningen op de lange termijn aan te zuiveren, beantwoorden niet aan de vereisten van de FSMA:

- herstelmaatregelen die bestaan uit het storten gedurende vijf jaar van een vijfde van het initieel vastgestelde tekort;
- er wordt enkel een herstelbijdrage voorzien als er op het einde van de herstelperiode van vijf jaar nog een tekort is;
- herstelmaatregelen die bestaan uit het aankondigen van een herziening van het financieringsplan dat aanleiding geeft tot lagere technische voorzieningen;
- geen herstelbijdragen voorzien omdat simulaties op basis van prudent ingeschatte verwachte rendementen zouden aantonen dat het financieringstekort zich op termijn vanzelf oplost.

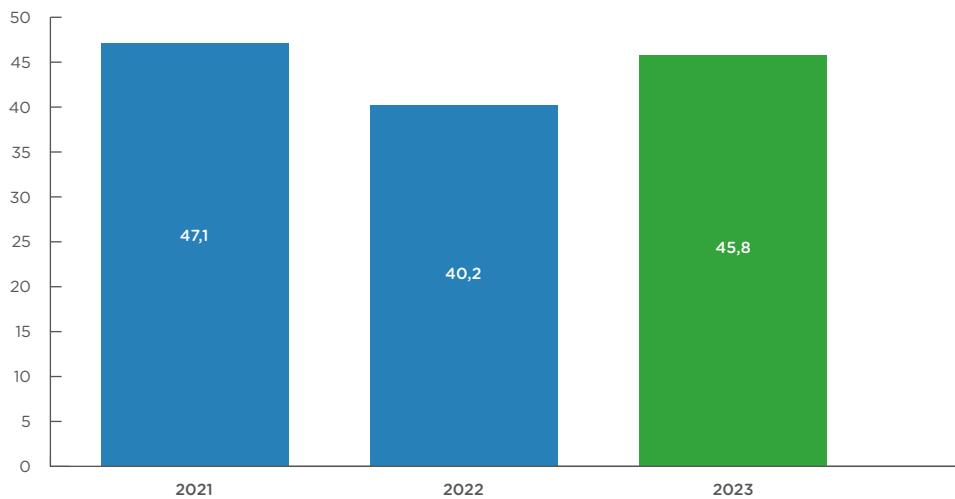
De FSMA verwacht dat elk pensioenfonds aandacht besteedt aan een correcte periodieke rapportering zodat de FSMA het financieringsniveau correct kan vaststellen. Bijzondere aandachtspunten zijn de rapportering van de dekkingswaarden van de technische voorzieningen en de solvabiliteitsmarge evenals de rapportering van de dekkingsgraad per bijdragende onderneming.

³⁵ De herstelmaatregelen moeten zo worden uitgewerkt dat op het einde van de herstelperiode de technische voorzieningen volledig gefinancierd zijn en dat de herstelbijdragen passend verdeeld zijn over de herstelperiode. Daarom moeten pensioenfondsen herstelmaatregelen uitwerken die op tussentijdse jaarlijkse evaluatiemomenten voorzien in minimale financieringsdoelstellingen van de technische voorzieningen. Deze financieringsdoelstellingen kunnen uitgedrukt worden als minimale dekkingsgraden of in de vorm van maximale nominale tekorten. De werkgevers moeten deze financieringsdoelstellingen respecteren en desgevallend de nodige herstelbijdragen bijstorten.

De FSMA maakt op recurrente basis een eigen inschatting van de dekkingsgraad van de pensioenfondsen en zorgt voor een follow-up van de ingevoerde herstelmaatregelen. Zij verwacht dat het financieringsniveau van de pensioenfondsen eind 2023 beter zal zijn dan eind 2022.

Anderzijds bestaat de kans dat pensioenfondsen de stijging van de rentevoeten aangrijpen om de actualisatievoet die ze hanteren voor de berekening van de technische voorzieningen, te verhogen. De volatiliteit op de financiële markten noopt echter tot voorzichtigheid. De evaluatie van het structureel karakter van de rentestijgingen is hierbij een zeer belangrijk aandachtspunt. Daarom zal de FSMA strikt blijven toezien op de voorzichtigheid bij de berekening van de technische voorzieningen, door bijzondere aandacht te besteden aan de actualisatievoet.

Grafiek 8: Balanstotaal van de IBP's naar Belgisch recht (in miljard euro)

Over technische voorzieningen, financieringstekorten en verworven reserves

Bij het bereiken van de pensioenleeftijd hebben pensioenconsumenten recht op de uitbetaling van hun aanvullend pensioen op basis van de pensioenrechten die ze tijdens hun loopbaan hebben opgebouwd. Pensioenfondsen moeten ervoor zorgen dat ze de reeds opgebouwde pensioenrechten met een heel grote mate van zekerheid kunnen uitbetalen, zelfs indien de financiering door de werkgever in de toekomst zou wegval- len. Om die reden moeten ze de nodige provisies aanleggen in hun balans om op lange termijn aan hun pensioenverplichtingen te kunnen voldoen. Deze provisies worden de technische voorzieningen op lange termijn genoemd.

De technische voorzieningen op lange termijn beantwoorden aan een prudente in- schatting van de huidige waarde van de pensioenverplichtingen. Een zeer belangrijke parameter in de berekening van deze technische voorzieningen is het rendement dat het pensioenfonds op lange termijn verwacht te realiseren. Dit rendement valt echter niet exact te voorspellen. De afwijkingen op het verwachte rendement hangen in grote mate af van het gevoerde beleggingsbeleid, meer bepaald van de activaspreiding over aandelen en obligaties. Daarom moeten de technische voorzieningen op lange termijn veiligheidsbuffers bevatten om die afwijkingen op te vangen.

Bij de aanleg van technische voorzieningen gaat een bijzondere aandacht naar een pas- sende financiering van de verworven reserves. De verworven reserves zijn de pensioen- rechten die pensioenconsumenten bij verandering van werk kunnen overdragen naar de pensioeninstelling van een nieuwe werkgever. Ook moeten pensioenfondsen voldoende reserves aanleggen zodat ze met grote zekerheid de periodieke pensioenrentes kunnen uitkeren aan de gepensioneerden die opteren voor deze vorm van uitbetaling van het aanvullend pensioen. De voorzieningen tot dekking van de verworven reserves en van lopende rente-uitkeringen worden de technische voorzieningen op korte termijn ge- noemd.

Financieringstekorten ten opzichte van de technische voorzieningen op korte termijn moeten binnen het jaar zijn aangezuiverd. Ze betreffen immers verplichtingen waaraan het pensioenfonds te allen tijde onmiddellijk moet kunnen voldoen. Tekorten ten op- zichte van de technische voorzieningen op lange termijn brengen de verworven rechten noch de lopende rente-uitkeringen onmiddellijk in gevaar. Deze tekorten kunnen daarom over een langere periode van maximaal vijf jaar worden aangezuiverd.

De FSMA waakt over de bankierseed en zijn tuchtregime

Begin 2024 werd de nieuwe bankierseed en tuchtregeling voor de banksector gepubliceerd. De FSMA staat voortaan in voor het toezicht op en de handhaving van deze nieuwe regeling.

Bankierseed

"Ik verbind mezelf ertoe om, bij de uitoefening van mijn beroepsactiviteiten, in alle omstandigheden eerlijk en integer, alsook vakbekwaam en professioneel te handelen, waarbij ik rekening houd met de belangen van de cliënten en de cliënten billijk behandel. Ik heb kennisgenomen van de specifieke regels die de Koning ter zake heeft vastgesteld."

Waarom een bankierseed?

De bankierseed heeft als doel het vertrouwen van de klanten in de banksector te vergroten.

Wie legt de eed af?

Bankiers en bankmedewerkers: de bankdienstverleners.

Wat houdt de bankierseed in?

De bankdienstverleners leven individuele gedragsregels na. Ze zijn eerlijk en integer, handelen vakbekwaam en professioneel, houden rekening met de belangen van hun klanten en behandelen hen op billijke wijze.

Waar vindt de eedaflegging plaats?

De bankdienstverleners leggen de eed af bij de FSMA, bij hun bank of bij hun bankagent.

Wanneer vindt de eedaflegging plaats?

Leidinggevendenden leggen de eed af vanaf 15 januari 2025. Bankmedewerkers leggen de eed af vanaf 15 juli 2026.

Deontologische regels in het belang van de klanten

De nieuwe tuchtregeling stelt het belang van de klanten centraal en wil het vertrouwen in de financiële sector ondersteunen, meer bepaald door de individuele verantwoordelijkheid van de bankmedewerkers te benadrukken. De regeling berust op een aantal essentiële pijlers:

- het uitwerken van deontologische regels waarin zowel de kernwaarden eerlijkheid, integriteit, vakbekwaamheid en professionalisme, als de belangen en de billijke behandeling van de klant centraal staan;
- een eedaflegging waarmee bankdienstverleners zich ertoe verbinden om deze regels na te leven;
- de mogelijkheid voor de FSMA om tuchtsancties op te leggen;
- het openen van een centraal register voor tuchtsancties en beroepsverboden, en
- de vereiste voor kandidaat-bankdienstverleners om, voor ze worden aangeworven in de bank-sector, het bewijs voor te leggen dat hun geen beroepsverbod is opgelegd.

Het onderstaand schema geeft een overzicht van de krachtlijnen van deze nieuwe regeling.

Om de verschillende actoren in de sector te informeren en het grote publiek te helpen deze nieuwe regeling beter te begrijpen, heeft de FSMA de geldende bepalingen nader toegelicht in FAQ's op haar website.

TOEZICHTSACTIVITEITEN

Begrijpelijke en betrouwbare financiële producten	62
Gedragregels beschermen consumenten	75
Actie tegen onregelmatige activiteiten	80
Transparantie van de financiële markten	85
Toezicht op de financiële dienstverleners	93
Bescherming van het aanvullend pensioen	106
Bestrijding van financiële inbreuken	111
Financiële educatie	114
Internationale activiteiten	120

Begrijpelijke en betrouwbare financiële producten

Om te vermijden dat consumenten het moeilijk hebben om financiële producten te begrijpen en zich daardoor niet bewust zijn van de financiële risico's die ze nemen, controleert de FSMA financiële producten. Ze neemt initiatieven om problemen te voorkomen en het vertrouwen van de consument in financiële producten te vergroten. Haar toezicht wil ertoe bijdragen dat de aangeboden producten begrijpelijk, veilig, nuttig en kostentransparant zijn.

Correcte, duidelijke, evenwichtige en begrijpelijke informatie

De FSMA ziet toe op publiciteit voor financiële producten. Reclame is doorgaans de eerste informatie die een consument krijgt over een financieel product en daarom is dit toezicht belangrijk. Het helpt de consument om correct geïnformeerd keuzes te maken. Reclame moet de wettelijke verplichte informatie bevatten, moet correct en begrijpelijk zijn en de voor- en nadelen van een product evenwichtig voorstellen.

Reclame voor sommige producten ondergaat een voorafgaande screening. Dat is het geval voor reclame voor openbare fondsen, gereguleerde spaarrekeningen en bepaalde beleggingsinstrumenten. Dit zogenaamde 'a priori'-toezicht stelt de FSMA in staat om waar nodig in te grijpen nog voor de reclame gelanceerd wordt.

In 2023 controleerde de FSMA 3.213 reclame-uitingen. Daarover verzond ze 1.922 mails met opmerkingen over de reclame. Meer details staan in tabel 1.

Tabel 1: Publiciteitstoezicht in cijfers in 2023

	Aantal dossiers	Dossiers over internetsites	Aantal reclame-uitingen	Aantal mails met opmerkingen van de FSMA
Fondsen	563	197	2.261	1.452
Gereguleerde spaarrekeningen	188	126	552	470
Gestructureerde schuldinstrumenten, derivaten en obligaties aangeboden door financiële instellingen	225	niet beschikbaar	400	niet beschikbaar
TOTAAL	976	323	3.213	1.922

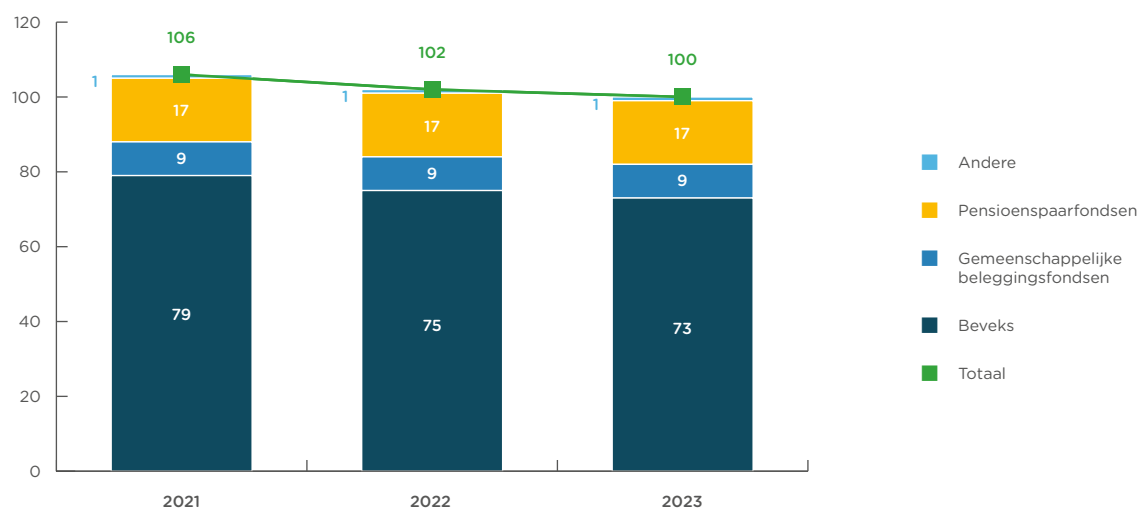
Toezicht op fondsen

Gemeenschappelijke beleggingsfondsen, beveks en pensioenspaarfondsen

De FSMA houdt toezicht op openbare instellingen voor collectieve belegging (ICB's) of beleggingsfondsen. Het totale aantal ICB's daalde in 2023 licht, van 102 tot 100 (zie grafiek 9)³⁶. Deze ICB's komen hoofdzakelijk voor in de vorm van gemeenschappelijke beleggingsfondsen en van beleggingsvennootschappen met veranderlijk kapitaal, ook wel beveks genoemd.

Een specifiek type van openbaar gemeenschappelijk beleggingsfonds zijn pensioenspaarfondsen. Een dergelijk fonds dient om individueel een aanvullend pensioen op te bouwen, de zogenaamde derde pijler. Wie belegt in een pensioenspaarfonds, geniet bepaalde fiscale voordelen.

Grafiek 9: Evolutie van het aantal Belgische openbare ICB's opgedeeld volgens juridische vorm

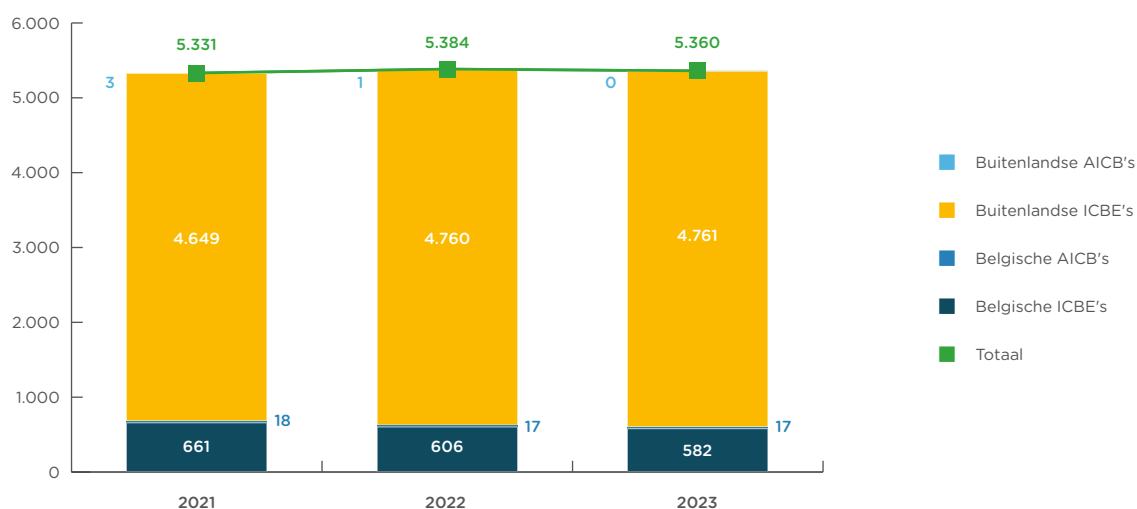

³⁶ De statistieken over de ICB's kunnen in de toekomst wijzigen wanneer een ICB of een compartiment van een ICB op een bepaalde datum wordt geschrapt, met ingang van deze schrapping op een eerdere datum of wanneer een ICB aan de FSMA op een latere datum een correctie van bepaalde statistieken bezorgt.

Aantal compartimenten van ICB's blijft stabiel

De meeste openbare ICB's bestaan uit verschillende compartimenten. Een compartiment is een afgescheiden gedeelte van een ICB met een eigen beleggingsbeleid. Eind 2023 waren er bij de FSMA 5.360 compartimenten van openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming geregistreerd³⁷ (zie grafiek 10).

Grafiek 10: Evolutie van het aantal compartimenten van openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming

Bijna alle buitenlandse compartimenten die openbaar aangeboden kunnen worden in België, zijn compartimenten van ICB's die voldoen aan de voorwaarden van de UCITS-richtlijn. Ze worden ook wel instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) genoemd. Deze ICBE's beschikken over een Europees paspoort, waardoor ze vrij verhandeld kunnen worden binnen de Europese Economische Ruimte (EER).

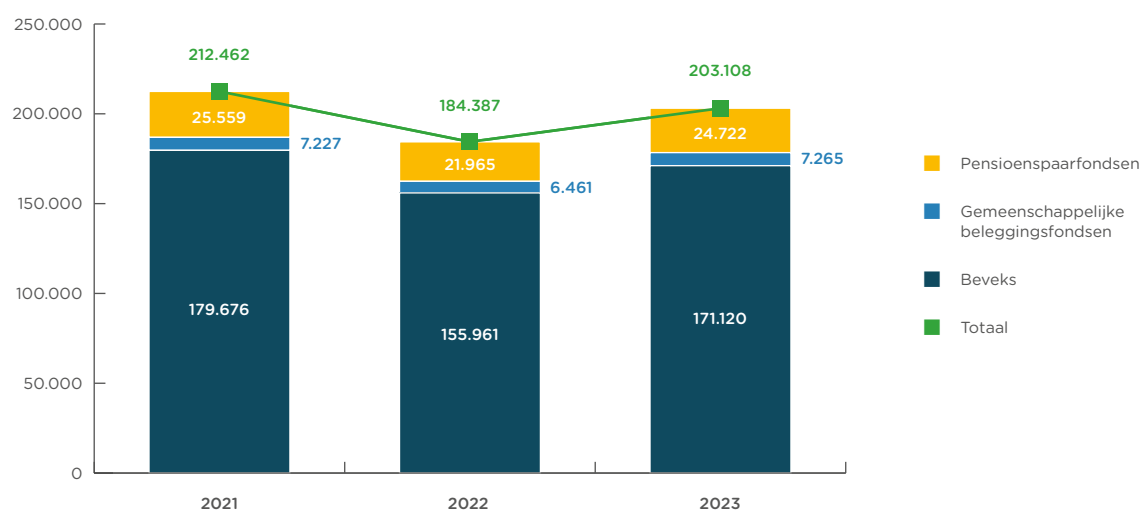
Er bestaan ook openbare alternatieve instellingen voor collectieve belegging (AICB's). Daarvoor bestaat er geen geharmoniseerd Europees toezichtsregime en paspoortregeling. Zij vormen een kleinere groep binnen de ICB's die in België openbaar worden aangeboden.

³⁷ Sommige van deze Belgische of buitenlandse ICB's zijn niet ingedeeld in compartimenten. Voor deze ICB's wordt de ICB zelf als een compartiment beschouwd in deze statistiek.

Nettoactief van de Belgische openbare ICB's neemt opnieuw toe³⁸

De totale waarde van het nettoactief³⁹ van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming groeide tijdens 2023 opnieuw aan tot 203 miljard euro (zie grafiek 11). Deze toename is grotendeels een gevolg van de gunstige evolutie op de financiële markten die zorgde voor positieve rendementen op de financiële instrumenten die de ICB's in portefeuille hadden.

Grafiek 11: Evolutie van het totaal nettoactief van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming (in miljoen euro)

Gemengde fondsen zijn populair

Op basis van het gevolgde beleggingsbeleid telt de sector van de Belgische openbare ICB's zeven verschillende categorieën: aandelenfondsen, obligatiefondsen, gemengde fondsen, gestructureerde fondsen, geldmarktfondsen, pensioenspaarfondsen en de overige fondsen⁴⁰ (zie grafiek 12).

De gemengde fondsen, aandelenfondsen, obligatiefondsen en pensioenspaarfondsen zijn de vier grootste categorieën. Samen zijn zij goed voor meer dan 97 procent van het totale nettoactief.

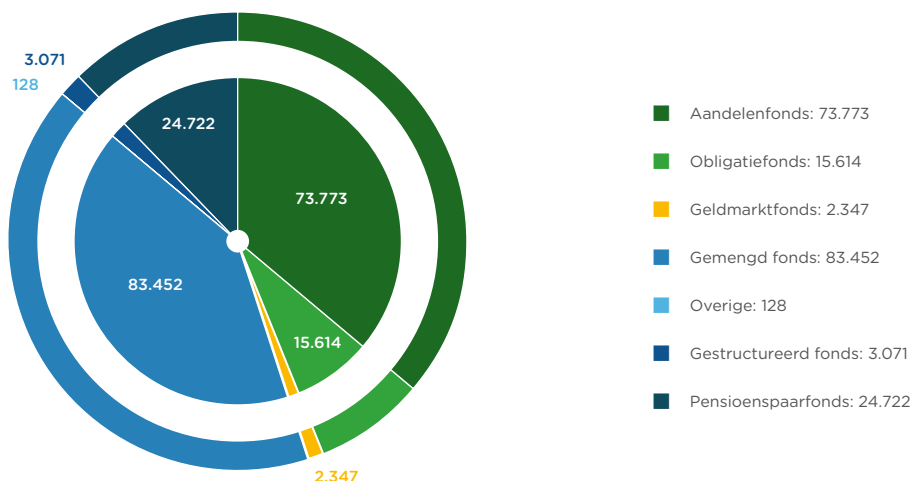
³⁸ Dit deel van het jaarverslag bevat een selectie van statistieken over de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming. De FSMA publiceert op haar website op kwartaalbasis ook een dashboard met een ruimer aanbod aan statistieken over de evolutie van deze sector.

³⁹ Het totaal nettoactief is de waarde van de activa van de ICB's na aftrek van hun eventuele schulden.

⁴⁰ De indeling hierbij gebeurt hierbij op het niveau van de compartimenten. Hier verwijst de term 'fonds' dan ook naar een compartiment van een instelling voor collectieve belegging, voor zover deze is ingedeeld in meerdere compartimenten. Compartimenten kunnen soms ook het voorwerp uitmaken van een statistische herclassificatie.

Het belang van de gestructureerde fondsen, de geldmarktfondsen en de overige fondsen is beperkt. Geldmarktfondsen trachten een rendement te bieden dat dicht bij het rendement van de geldmarkt aanleunt. Zij beleggen overwegend in geldmarktinstrumenten. Gestructureerde fondsen bieden beleggers op vooraf bepaalde data een rendement dat verband houdt met de evolutie van bepaalde onderliggende financiële activa, indexen of referentieportefeuilles. Deze categorie bevat onder meer de fondsen met kapitaalbescherming. Tijdens 2023 werd de trend van de stelselmatige daling in het nettoactief van de gestructureerde fondsen omgebogen. Eind 2023 was deze categorie goed voor 1,5 procent van het totale nettoactief van de sector.

Grafiek 12: Totaal nettoactief van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming, ingedeeld volgens beleggingsbeleid (in miljoen euro)

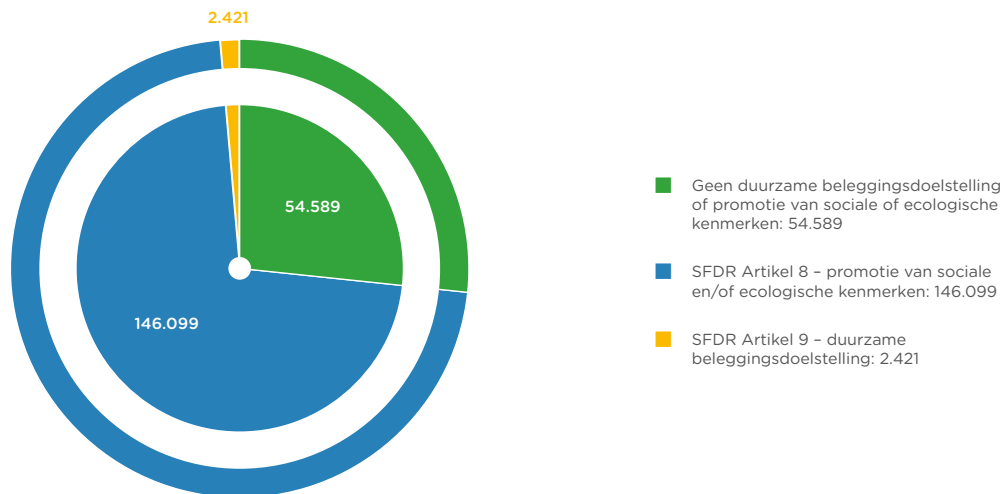
Fondsen die ecologische of sociale kenmerken promoten, zitten in de lift

Fondsen kunnen ook in verschillende categorieën worden ingedeeld op basis van de informatie die zij moeten meedelen volgens de Europese regels met betrekking tot informatieverschaffing over duurzaamheid⁴¹.

Fondsen die onder andere ecologische of sociale kenmerken, of een combinatie van die kenmerken, promoten, vormen met 72 procent van het totale nettoactief de grootste categorie binnen de Belgische sector van de openbare ICB's (zie grafiek 13). Deze categorie wordt ook 'artikel 8-fondsen' genoemd.

⁴¹ Verordening (EU) 2019/2088 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector, of 'SFDR'.

Grafiek 13: Totaal nettoactief van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming, ingedeeld volgens een classificatie op basis van de SFDR (in miljoen euro)

Vanaf de inwerkingtreding van de Europese regels met betrekking tot informatieverstopping over duurzaamheid nam het relatieve belang van deze categorie stelselmatig toe. In 2023 is deze toename vooral een gevolg van het feit dat fondsen van categorie wijzigden. De categorie van een fonds kan wijzigen wanneer het beleggingsbeleid en de precontractuele informatie worden aangepast, en die aanpassingen betrekking hebben op duurzame beleggingen of ecologische of sociale kenmerken.

Fondsen die duurzame beleggingen tot doel hebben, zijn goed voor 1,2 procent van het totale nettoactief. Deze 'artikel 9-fondsen' vormen de kleinste categorie. Het nettoactief van deze categorie daalde sterk tijdens 2023. De daling is een gevolg van fondsen die van categorie wijzigden.

Het belang van fondsen die geen duurzame beleggingen tot doel hebben en ook geen ecologische of sociale kenmerken promoten is tijdens 2023 relatief stabiel gebleven.

BENJAMIN LEROY OVER DE KOSTEN VAN DE BELEGGINGSFONDSEN

“De FSMA ziet erop toe dat de beleggers antwoorden vinden op hun belangrijkste vragen”

Beleggingsfondsen zijn zowel in België als elders in Europa populaire beleggingen. De kosten die verbonden zijn aan zo’n fondsen, zijn een belangrijk element waarmee een belegger rekening moet houden alvorens te beleggen. “Wat problematisch is voor de belegger, is doorgaans de manier waarop hij die kosten moet inschatten: zijn ze competitief of liggen ze hoger dan die van de concurrentie? Welke impact hebben ze op het verwachte rendement? De FSMA heeft daarom een grondige analyse uitgevoerd die de beleggers moet helpen om de kosten van zo’n belegging beter in te schatten en te vergelijken,” aldus **Benjamin Leroy**, gespecialiseerd in het toezicht op beleggingsfondsen.

Waarom houdt de FSMA zich met de kosten van beleggingsfondsen bezig?

“De belangrijkste kosten die aan een fonds verbonden zijn, worden rechtstreeks afgetrokken van het rendement van het fonds. Uiteindelijk is het dus de belegger die de kosten betaalt, hoewel hij zijn bankkaart daarvoor natuurlijk niet nodig heeft. De kosten worden daardoor minder concreet voor hem. Daarom bepaalt de reglementering dat de belegger in alle transparantie moet worden geïnformeerd over de kosten die hem worden aangerekend.

De FSMA waakt over de transparantie van de kosten, maar bekijkt ook het niveau en de verantwoording van die kosten: zo kan ze zien of de aangeboden fondsen daadwerkelijk een perspectief bieden op rendement.”

Hoe kan de belegger de kosten van een fonds beoordelen en vergelijken?

“Een belegger kan met een paar klikken de kosten van elk fonds terugvinden. Toch vindt hij niet noodzakelijk een antwoord op al zijn vragen. Zijn de kosten competitief? Welke factoren beïnvloeden de kosten? Welke impact zullen ze hebben op het uiteindelijke rendement? Om de belegger te helpen een antwoord te vinden op al die vragen, heeft de FSMA een studie gepubliceerd.”

Welke tips zou u — in verband met de kosten — kunnen geven aan een belegger die in een fonds wil beleggen?

“Eerst moet de belegger bepalen welk type dienstverlening hij van zijn bank of beleggingsonderneming verwacht: moet ze enkel orders uitvoeren, of advies verlenen, of aan vermogensbeheer doen? Het soort dienstverlening kan immers een impact hebben op het totale kostenplaatje. Daarna moet hij zich afvragen of de kenmerken van de fondsen aansluiten bij zijn behoeften. Bijvoorbeeld: kiest hij fondsen met een actief beheer waaraan hogere kosten zijn verbonden, of beantwoordt een fonds met een passief beheer beter aan zijn verwachtingen?

Na die eerste twee stappen moet hij alle kosten analyseren die aan de fondsen verbonden zijn, en deze vergelijken met de kosten van substitueerbare fondsen, rekening houdend met de impact van die kosten op het verwachte rendement. Daarover kan hij kostbare informatie vinden in de KID's van de betrokken fondsen. Tot slot moet hij natuurlijk niet aarzelen om onze studie over de kosten van de fondsen te raadplegen!”

“Uiteindelijk is het de belegger die de kosten betaalt, hoewel hij zijn bankkaart daarvoor natuurlijk niet nodig heeft. De kosten worden daardoor minder concreet voor hem.”

Eenvoudigere gestructureerde producten

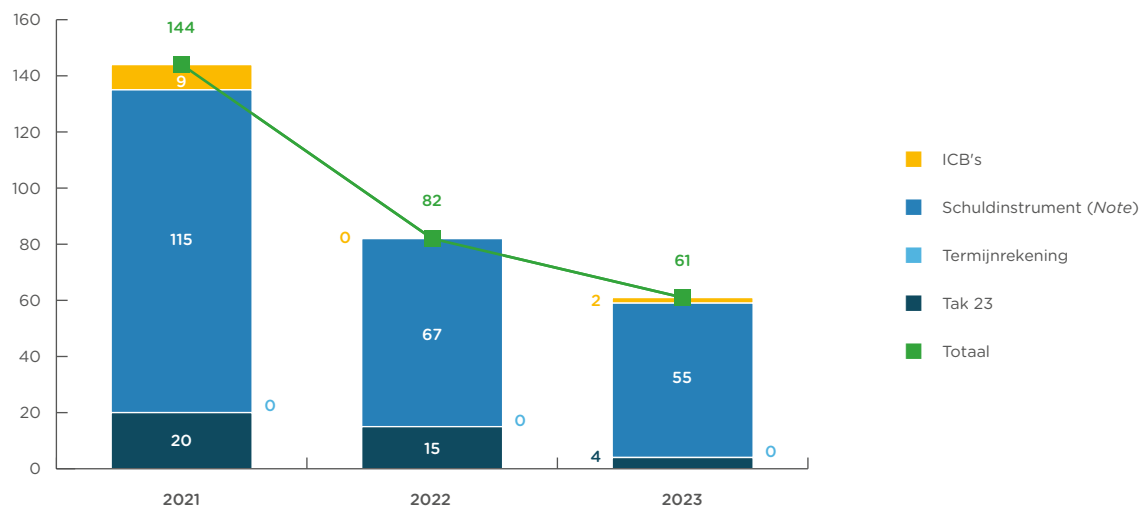
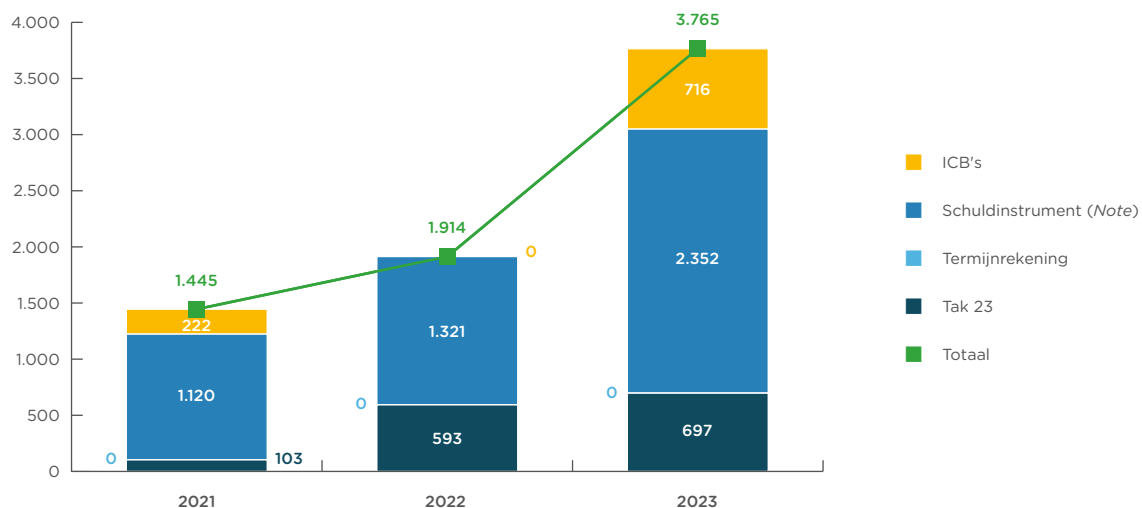
Gestructureerde producten zijn ingewikkelde beleggingsproducten. Ze zijn vaak moeilijk te begrijpen voor retailbeleggers, waardoor die de risico's slecht inschatten. Om de beleggers te beschermen, lanceerde de FSMA in 2011 een moratorium op de commercialisering van bijzonder ingewikkelde gestructureerde producten. Dat moratorium legt de criteria vast op basis waarvan de commercialisering van gestructureerde producten die te complex in elkaar zitten, kan worden verboden. Daardoor vereenvoudigde het aanbod van dergelijke producten.

Sinds de lancering van het moratorium in 2011 zijn in België 6.586 gestructureerde producten gecommmercialiseerd (zie tabel 2). Iets meer dan de helft daarvan – 3.362 gestructureerde producten – vallen onder het moratorium. De andere 3.224 gestructureerde producten vallen onder de opt-outregeling⁴².

Tabel 2: In België gecommmercialiseerde gestructureerde producten sinds de lancering van het moratorium (1 augustus 2011 – 31 december 2023)

	Aantal producten uitgegeven sinds de lancering van het moratorium	Uitgiftevolume (in miljoen euro), exclusief <i>private notes</i> en producten die onder de opt-outregeling vallen
Tak 23	621	21.085,30
Conform het moratorium	620	21.085,30
<i>Opt-out</i>	1	niet beschikbaar
Schuldinstrument (<i>Note</i>)	2.156	26.150,99
Conform het moratorium	2.039	26.150,99
<i>Opt-out</i>	117	niet beschikbaar
Termijnrekening	18	245,48
Conform het moratorium	18	245,48
ICB's	442	14.858,58
Conform het moratorium	429	14.858,58
<i>Opt-out</i>	13	niet beschikbaar
<i>Private Note</i>	3.349	niet beschikbaar
Conform het moratorium	256	niet beschikbaar
<i>Opt-out</i>	3.093	niet beschikbaar
TOTAAL	6.586	62.340

⁴² De opt-outregeling biedt aanbieders de mogelijkheid om het moratorium niet toe te passen op klanten van wie de deposito's en de financiële instrumenten bij die aanbieders, op het ogenblik van de commercialisering, een roerend vermogen van minstens 500.000 euro vertegenwoordigen. De opt-out geldt enkel voor het deel van het vermogen boven de drempel van 500.000 euro.

Grafiek 14: Evolutie van het aantal gecommmercialiseerde gestructureerde producten (per jaar)**Grafiek 15:** Evolutie van het uitgiftevolume van de gecommmercialiseerde gestructureerde producten (in miljoen euro per jaar)

In 2020 en 2021 daalden de investeringen van Belgische beleggers in gestructureerde producten aanzienlijk. Die trend zette zich niet door in 2022, het jaar waarin opnieuw meer werd geïnvesteerd. In 2023 verdubbelden de geïnvesteerde bedragen bijna ten opzichte van 2022, vooral dankzij de gestructureerde schuldinstrumenten.

Die forse stijging van het uitgiftebedrag blijkt echter niet uit het aantal gecommmercialiseerde gestructureerde producten per jaar: bij alle juridische vormen van gestructureerde producten wordt immers een verdere daling opgetekend.

De in 2023 gecommmercialiseerde gestructureerde producten waren globaal genomen minder risicovol dan de vorige jaren:

- **De gestructureerde producten hadden kortere looptijden:**
Door het lagerenteklimaat van de voorbije jaren hadden de gecommmercialiseerde gestructureerde producten langere looptijden. De stijging van de rentevoeten in 2022 zorgde voor kortere looptijden bij de gestructureerde producten. Die trend zette zich in 2023 voort. Iets meer dan een derde van de producten had een looptijd van minder dan vijf jaar. Alle gestructureerde tak 23-producten hadden een looptijd van minimum acht jaar.
- **De overgrote meerderheid van de gestructureerde producten werd in euro uitgegeven:**
Tussen 2018 en 2021 werden steeds meer producten in Amerikaanse dollar uitgegeven. Die tendens zette zich niet door in 2022 en 2023. In 2023 werd meer dan 90 procent van de gestructureerde producten in euro uitgegeven (zowel qua uitgiftebedrag als qua aantal producten).
- **Bijna alle gestructureerde producten boden het recht op terugbetaling van het kapitaal op eindvervaldag:**
Het recht op terugbetaling van het kapitaal op eindvervaldag is altijd een belangrijk element bij de beslissing van de Belgische belegger. De jongste jaren commercialiseerden distributeurs steeds meer gestructureerde producten die recht geven op de terugbetaling van minstens 90 procent. De rentestijging sinds 2022 zorgde ervoor dat de distributeurs opnieuw bijna uitsluitend gestructureerde producten konden commercialiseren die recht geven op de terugbetaling van het kapitaal op eindvervaldag (zowel qua aantal producten als qua uitgiftebedrag). Zij vertegenwoordigden meer dan 98 procent van het in 2023 uitgegeven bedrag.
- **Het meest gebruikte onderliggende actief voor de bepaling van de formule van de pay-off waren de rentevoeten:**
In 2022 en 2023 maakten de rentevoeten hun grote comeback als onderliggende activa voor de bepaling van de formule van de pay-off. In 2023 vertegenwoordigden ze – qua uitgiftebedrag – bijna de helft van de gestructureerde producten en meer dan 75 procent van de gestructureerde schuldinstrumenten. Ook de aandelenkorven keren als onderliggende activa terug bij de gestructureerde ICB's en de gestructureerde tak 23-producten.
- **In 2022 waren de gecommmercialiseerde gestructureerde producten gemiddeld eenvoudiger:**
Dit fenomeen kan vooral worden verklaard door het feit dat minder gestructureerde producten een huisindex als onderliggend actief hadden, die minstens één mechanisme omvat.

Toezicht op verzekeringen

Vertraging bij de uitbetaling van de verzekerde levensverzekeringsprestatie: de verzekeringsonderneming moet de verschuldigde interesten op eigen initiatief betalen

In het kader van haar toezichtsoopdrachten stelde de FSMA vast dat bepaalde verzekeraars hun verplichtingen inzake de uitbetalingstermijnen van de verzekerde prestatie niet naleefden als ze een verzoek tot afkoop van een levensverzekeringsovereenkomst ontvingen.

De wet⁴³ bepaalt dat, wanneer de verzekeraar een aanvraag tot uitbetaling van een levensverzekeringsovereenkomst ontvangt, hij binnen twee weken schriftelijk aan de begunstigde/verzekeringnemer moet meedelen welke documenten en informatie deze hem moet bezorgen met het oog op de uitkering van de verzekeringsprestatie. Binnen een maand na de ontvangst van alle documenten en informatie die de begunstigde/verzekeringnemer moet aanleveren, moet de verzekeraar de uit te keren verzekeringsprestatie uitbetalen. Als de uitkering niet kan plaatsvinden om een reden die losstaat van de verzekeraar, wordt deze termijn echter opgeschort. Bij niet-naleving van de termijnen is bepaald dat de wettelijke interestvoet van rechtswege en zonder ingebrekestelling begint te lopen op de uit te keren verzekeringsprestatie.

In haar jaarverslag 2021 had de FSMA erop aangedrongen dat de verzekeraar, bij niet-naleving van de termijnen, de eventueel verschuldigde wettelijke interesten op eigen initiatief moet storten, en dus zonder dat de begunstigde/verzekeringnemer dat moet vragen.

In 2023 stelde de FSMA vast dat niet alle verzekeraars op eigen initiatief, systematisch en automatisch tot de uitbetaling van de verschuldigde interesten overgaan bij niet-naleving van de wettelijk voorziene termijnen. Zij herhaalt dan ook dat alle verzekeraars deze verplichting moeten naleven.

⁴³ Artikel 197/2 van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen. Deze bepaling is niet van toepassing op overeenkomsten die gesloten worden in het kader van de tweede pensioenpijler.

CAROLINE DE RIDDER OVER HET TOEZICHT OP DE VERZEKERINGSPRODUCTEN

“De FSMA heeft een webscrapingtool ontwikkeld om problematische reclameboodschappen te identificeren”

Het toezicht van de FSMA op de verzekeringsproducten houdt onder meer de gerichte verwerking in van nogal wat gegevens. “De kwantitatieve gegevens maken het mogelijk om bepaalde problemen te identificeren, en opvallende trends of specifieke risico’s op te sporen die daarna op passende wijze in onze toezichtsmodellen kunnen worden verwerkt,” aldus **Caroline De Ridder**, directeur van de dienst “Toezicht op de verzekeringsproducten”.

Welke rol speelt de FSMA bij het toezicht op de verzekeringsproducten?

“De FSMA ziet erop toe dat elk verzekeringsproduct in overeenstemming is met de geldende reglementering en aansluit bij de behoeften, kenmerken en doelstellingen van de consumenten. Elk financieel product moet nuttig zijn voor de consument, wat jammer genoeg niet steeds het geval is.

De FSMA gaat bijvoorbeeld na of de consumenten alle vereiste en nodige precontractuele informatie ontvangen vóór ze een verzekeringsovereenkomst sluiten. Daartoe verbetert ze haar toezichtstools voortdurend. Zo ontwikkelde ze recent nog een webscrapingtool. Die maakt het mogelijk reclameboodschappen op het web te identificeren die mogelijk problematisch zijn in het licht van de geldende reglementering.”

Hoe controleert de FSMA of een product nuttig is voor de consument?

“De FSMA controleert onder meer of een verzekeringsproduct voldoet aan de behoeften, kenmerken en doelstellingen van de doelmarkt, en de consument een goede kosten-batenverhouding biedt. Zij voert controles uit die gebaseerd zijn op kwantitatieve gegevens. Dankzij die gegevens kan ze bijvoorbeeld identificeren welke producten het grootste risico inhouden om weinig of geen nut te hebben voor de consument.”

Welke soorten gegevens gebruiken jullie bijvoorbeeld?

“Bepaalde gegevens waarover we beschikken, zijn afkomstig uit de *Solvency II*-rapportering. Andere gegevens putten we uit de essentiële-informatiedocumenten (KID’s) die we ontvangen. Die KID’s bieden een nuttig beeld van de kosten en van het rendement van een product.

“Bepaalde gegevens schetsen bijvoorbeeld een nuttig beeld van de kosten en het rendement van een product”

Verder verwijzen we ook naar de cartografie, een sinds 2023 ingevoerde periodieke rapportering, die voor alle Belgische verzekeringsondernemingen en in België gevestigde bijkantoren geldt. Via die rapportering beschikken we bijvoorbeeld over informatie over de producten met de hoogste commissieratio’s, de producten met de laagste claimsratio’s, de producten met de sterkste toename van het aantal nieuwe verzekeringsovereenkomsten of de producten met het hoogste aantal schadegevallen die zonder schadeloosstelling werden afgesloten.

Dat zijn slechts enkele voorbeelden, die het belang van cijfergegevens aantonen in het kader van de controles van de verzekeringsproducten die de FSMA uitvoert.”

FOCUS 2024

Alle verzekeringsproducten op de Belgische markt moeten geschikt zijn voor de doelmarkt waarvoor ze bestemd zijn en waarvoor hun geld bieden. De FSMA zal dit controleren en aandachtig zijn voor de kosten van deze producten en andere parameters zoals de verliesratio, het rendement en de uitsluitingen.

Ook duurzaamheid in het kader van levensverzekeringen blijft een focus voor 2024. De FSMA zal nagaan hoe verzekeringsondernemingen hierover communiceren. Het risico bestaat dat verzekeringsondernemingen hun producten om commerciële redenen groener of ethischer voorstellen dan dat ze in werkelijkheid zijn en dat ze aan greenwashing doen.

Gedragsregels beschermen consumenten

Ondernemingen onder toezicht van de FSMA moeten consumenten op loyale, billijke en professionele wijze behandelen. Ze moeten beschikken over een passende organisatie en volgen bepaalde procedures zodat ze consumenten een correcte en zorgvuldige behandeling kunnen verzekeren bij het verlenen van financiële diensten. De FSMA doet onder meer inspecties om te controleren of de ondernemingen onder haar toezicht deze gedragsregels naleven.

De FSMA legt herstelmaatregelen op na inspectie verzekeringen

De FSMA deed een inspectie bij een nevenverzekeringstussenpersoon over de naleving van de gedragsregels bij de distributie van verzekeringsproducten. Nevenverzekeringstussenpersonen hebben een andere hoofdactiviteit dan de verkoop van verzekeringen. In dit geval verkocht de onderneming multimediatoestellen en bood zij daarbij verzekeringen aan. Er zijn regels die bepalen welke nevenverzekeringstussenpersonen een inschrijving moeten hebben bij de FSMA en de gedragsregels moeten naleven bij de verkoop van verzekeringen.

Die bepalen onder meer dat de verzekeringsdistributeur moet nagaan welke verzekeringsbehoefte de klant heeft. Zij mag de klant immers alleen verzekeringen voorstellen die overeenstemmen met zijn verlangens en behoeften.

De FSMA stelde vast dat de commerciële opleiding voor medewerkers sterk gericht was op de verkoop van duurdere verzekeringsproducten en dat deze duurdere producten dus ook het meeste verkocht werden.

De onderneming ging onvoldoende na welke behoefte aan verzekeringen de klant had. Vele verzekeringen werden binnen de 30 dagen opgezegd.

De manier waarop de onderneming haar medewerkers vergoedde voor de verkoop van verzekeringen en de gehanteerde verkooptechnieken vormden volgens de FSMA een prikkel om verzekeringsproducten te distribueren op een manier die strijdig was met de plicht om steeds loyaal, billijk en in het belang van de klant te handelen. Zij legde de onderneming daarom herstelmaatregelen op.

Knipperlichten bij inspecties over inducements

De FSMA voerde toezichtsacties uit in verband met inducements in de verzekeringssector. Een inducement is een al dan niet geldelijke vergoeding betaald aan of door een verzekeringsdistributeur naar aanleiding van de verkoop van een verzekeringsproduct.

Voor de ontvangst of betaling van deze inducements gelden een aantal wettelijke regels. Ze mogen evenmin afbreuk doen aan de plicht van de verzekeringsdistributeur om zich op loyale, billijke en professionele wijze in te zetten voor de belangen van zijn klanten.

Voor beleggingsverzekeringen gelden bijkomende regels. Inducements mogen geen afbreuk doen aan de kwaliteit van de aan de klant verleende dienst. De Europese regelgeving beschrijft specifiek voor beleggingsverzekeringen zes factoren die het risico van nadelige impact op de kwaliteit van de relevante dienst aan de klant kunnen verhogen of verlagen.

Het belang van de klant moet altijd centraal staan

Daarnaast heeft de verzekeringssector in 2019 een gedragscode aangenomen die bij koninklijk besluit is goedgekeurd en die de verzekeringsdistributeurs bijgevolg moeten naleven. Deze code bevat een aantal basisprincipes. Het belang van de klant staat altijd centraal. Het is niet toegelaten om een product zodanig te vergoeden dat de tussenpersoon ertoe kan worden aangezet om dat product te verkopen in plaats van het product dat het best tegemoet komt aan de verlangens en behoeften van de klant. Verder moeten vergoedingen in een redelijke verhouding staan tot de dienstverlening waarvoor ze worden betaald.

Specifieke regels voor opleidingsseminaries en events

De gedragscode voorziet ook specifieke regels voor opleidingsseminaries en events. Die gaan onder meer over de maximale duurtijd: maximum drie dagen voor opleidingsseminaries en twee dagen voor events. Ze gaan ook over de locatie van de events: buiten het Europese continent zijn ze niet toegelaten. De deelname mag niet afhankelijk zijn van criteria die aanleiding zouden kunnen geven tot een belangenconflict.

Tot slot bevat de gedragscode een negatieve lijst van inducements die geacht worden afbreuk te doen aan de kwaliteit van de dienstverlening en die daarom verboden zijn. Zo zijn onder meer beloningen onder vorm van reizen verboden, zelfs als de verzekeringsdistributeur ervoor moet betalen.

Vooraleer zij inducements betalen of ontvangen, moeten verzekeringsdistributeurs analyseren of deze inducements verenigbaar zijn met de wettelijke regels en met de gedragscode. Zij moeten daarbij voorgenomen inducements aftoetsen aan de wettelijke regels en aan de gedragscode. Ze moeten aan de toezichthouder kunnen aantonen dat ze deze analyse hebben gedaan.

De FSMA heeft twee toezichtsacties gedaan die verband houden met inducements.

Een eerste actie ging specifiek over de naleving van de gedragscode. De FSMA onderzocht of de commerciële acties die een aantal ondernemingen hadden opgezet voor verzekeringsmakelaars in lijn waren met de regels van de gedragscode.

De FSMA stelde bij een aantal ondernemingen een gebrek aan aandacht vast voor mogelijke belangenconflicten bij bepaalde vergoedingspraktijken. Zij gingen onvoldoende of niet na of bepaalde inducements gepaard gingen met belangenconflicten. Dat is nochtans een algemene gedragsregel, die bovendien nog eens expliciet in de gedragscode is vermeld. De FSMA merkte vergoedingspraktijken op die ze in verschillende communicaties al meermaals had geïdentificeerd als knipperlichten.

De FSMA verzocht de ondernemingen om aan te tonen waarom de praktijk aanvaardbaar was en bijgevolg voldeed aan de belangenconflictenvoorwaarde. De ondernemingen konden zelf kiezen hoe zij dit aantoonden. Zij konden bijvoorbeeld cijfergegevens over de productie opleveren die aantoonden dat de inducement geen *product push* had veroorzaakt. Op basis van dergelijke gegevens konden enkele verzekeringsondernemingen de FSMA in het kader van de opvolging van de maatregelen ervan overtuigen dat bepaalde acties aanvaardbaar waren. Andere ondernemingen hadden geen of slechts een zeer algemene analyse gedaan. Deze ondernemingen moesten hun huiswerk overdoen.

Een tweede actie ging over de naleving van de wettelijke regels over inducements bij verkoop van beleggingsverzekeringen. De FSMA stelde vast dat sommige ondernemingen onvoldoende onderzochten of de inducements een negatieve impact hadden op de kwaliteit van de dienstverlening. Zij konden onder meer niet aantonen dat zij de inducements hadden afgetoetst aan de zes minimumcriteria uit de Europese regelgeving. Ook deze ondernemingen moesten hun werkwijze aanpassen.

JELLE VAN CAEKENBERGHE OVER RISICOGEBASEERD

TOEZICHT IN DE VERZEKERINGSSECTOR

“IDD-cartografie brengt verzekeringsondernemingen in beeld”

De FSMA onderwierp in 2023 verzekeringsondernemingen met vestiging in België aan een grote bevraging. Het was de eerste maal dat dit gebeurde. “De resultaten van de bevraging bepalen mee waar we inspecties voeren,” zegt **Jelle Van Caekenberghe**, die toeziet op de naleving van de gedragsregels.

Waarover ging de bevraging?

“De Belgische verzekeringsondernemingen en de Belgische bijkantoren van buitenlandse verzekeringsondernemingen vulden voor het eerst de zogeheten IDD-cartografie in. Met dit nieuwe toezichtsinstrument vraagt de FSMA informatie op die ze nodig heeft voor haar toezicht op de naleving van de gedragsregels en op verzekeringsproducten.

We vragen onder meer de aantallen en het type verzekeringstussenpersonen waarmee de onderneming werkt, welke distributiekanaalen op afstand ze gebruiken en hoe ze samenwerken met andere ondernemingen bij de distributie van verzekeringen. We stellen ook vragen over het productgoedkeuringsproces. Welke producten ontwikkelt de onderneming? Welke producten hebben significante aanpassingen ondergaan?”

Beschikt de FSMA dan niet over deze informatie?

“Ondernemingen hebben veel rapporteringsverplichtingen. We vragen enkel informatie op waarover we nog niet beschikken. Zo heeft de FSMA nood aan cijfers over bepaalde verzekeringsproducten die bestemd zijn voor retailklanten. De bescherming van de particuliere verzekeringsconsument behoort immers tot de kerntaken van de FSMA. Het gaat om producten die we allemaal goed kennen zoals de brandverzekering en de familiale verzekering. We willen onder meer weten voor welke producten de distributeurs de hoogste commissies krijgen, voor welke producten de meeste schadegevallen worden geweigerd en welke producten de sterkste toename kennen in aantal nieuwe verzekeringscontracten. Dat zijn mogelijke knipperlichten voor ons risicogebaseerd toezicht.”

Wat moeten we ons daarbij voorstellen?

“Een risicogebaseerd toezicht veronderstelt eerst de identificatie van risico’s (*risk identification*). Daarna volgt een beoordeling (*risk assessment*), waarna we prioriteiten stellen (*risk prioritization*), die leiden tot concrete toezichtsacties.

De IDD-cartografie draagt bij tot de eerste twee stappen. In onze *risk assessment* combineren we de scores uit de cartografie met andere gegevens. Zo komen we tot een actueel risicoprofiel van de verzekeringssector. Deze oefening bepaalt waar we de naleving van de gedragsregels inspecteren. We zetten onze middelen in voor situaties waarin verzekeringsnemers een groot risico lopen.”

“We zetten onze middelen in voor situaties waarin verzekeringsnemers een groot risico lopen”

Wat leverde de bevraging op?

“De IDD-cartografie bevestigt alvast dat de verzekeringssector in België zeer divers is. Er zijn ondernemingen met een heel beperkte activiteit of die zich enkel richten op één bepaald risico of een bepaalde sector. Andere ondernemingen bieden een ruim palet aan diensten en producten aan, maar binnen een eenvoudig distributiemodel.

Sommige ondernemingen hebben merken met een sterk verschillend productaanbod, distributiemodel en klantendoelgroep. De cartografie geeft de FSMA een duidelijker zicht op deze verschillen.”

FOCUS 2024

Sinds 2 augustus 2022 moeten ondernemingen die beleggingsadvies of vermogensbeheer verrichten en verzekeringsdistributeurs die advies geven over beleggingsverzekeringen hun klanten vragen naar hun duurzaamheidsvoorkeuren. Wil de klant een bepaald percentage van zijn portefeuille beleggen in duurzame beleggingsproducten? Welke criteria vindt zij belangrijk? De ondernemingen moeten daarbij het duurzaamheidsjargon duidelijk uitleggen aan de klant. De FSMA heeft de ondernemingen in 2023 gevraagd hoe ver ze stonden met de implementatie van dit nieuwe kader. In 2024 zal ze toezichtsacties ondernemen om na te gaan of ze de regels respecteren.

Actie tegen onregelmatige activiteiten

Financiële consumenten kunnen een doelwit zijn van oplichters. De FSMA heeft als taak consumenten te waarschuwen voor onregelmatige activiteiten zoals fraude via boiler rooms, binaire opties, virtuele munten of piramidespelen. Zij onderzoekt aanwijzingen van verdachte aanbiedingen. Ze doet dat op basis van informatie van derden, meldingen van consumenten of eigen vaststellingen. Naast de publicatie van waarschuwingen kan haar onderzoek leiden tot sancties of maatregelen om onregelmatige activiteiten te stoppen.

Oplichters plegen vaak identiteitsfraude

Fraudeurs maken misbruik van de identiteit van ondernemingen en overheidsdiensten om consumenten op te lichten. Ze gebruiken valselyk hun naam, logo of adresgegevens. Op die manier willen ze consumenten doen geloven dat ze over de nodige vergunning beschikken om hen financiële diensten en producten aan te bieden.

Deze vorm van fraude is in opmars. In de eerste helft van 2023 had één op de zes consumentenmeldingen over fraude betrekking op identiteitsfraude. De FSMA raadt consumenten aan op hun hoede te zijn en de contactgegevens van tegenpartijen steeds te verifiëren aan de hand van de informatie die beschikbaar is op de website van de FSMA.

Voor wie geven de fraudeurs zich uit?

Voor verzekeringsmakelaars

Fraudeurs nemen de identiteit aan van verzekeringstussenpersonen met inschrijving bij de FSMA en bieden consumenten financiële producten aan.

Voor banken

Fraudeurs wekken het vertrouwen van consumenten door zich voor te doen als een bank en bieden consumenten die geloven in contact te staan met een bekende grootbank frauduleuze spaarproducten of valse kredieten aan.

Voor financiële toezichthouders

Consumenten die het slachtoffer zijn van beleggingsfraude worden gecontacteerd door fraudeurs die zich voordoen als financiële toezichthouder. De fraudeurs beloven de slachtoffers te helpen om hun verloren geld te recupereren. In feite gaat het om een valstrik om consumenten nog meer geld te ontfutselen.

En voor vele andere...

Advocatenkantoren, gerechtelijke autoriteiten, cryptoplatformen, ... Om consumenten te misleiden, geven fraudeurs zich uit voor zeer uiteenlopende gesprekspartners.

De FSMA controleert nevenverzekeringstussenpersonen in de reissector

Verkopers van goederen en diensten van niet-financiële aard die ook verzekeringsproducten aanbieden, vallen bij de FSMA onder het statuut van nevenverzekeringstussenpersoon. De FSMA controleerde in 2023 de correcte toepassing van dit statuut in de reissector.

Reiskantoren moeten bij de FSMA zijn ingeschreven als verzekerings- of nevenverzekeringstussenpersoon als ze klanten een verzekering aanbieden bij het boeken van een reis. Er is evenwel een uitzondering op die regel. Als reiskantoren verzekeringen verkopen waarvan de premie niet hoger is dan 200 euro per persoon genieten ze van een vrijstelling en is een inschrijving bij de FSMA niet vereist. Deze vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersonen moeten zich wel houden aan bepaalde gedragsregels bij de distributie van verzekeringsproducten. Die gedragsregels zijn er om hun klanten te beschermen.

Zo moet een vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon de essentiële kenmerken van het aangeboden verzekeringsproduct aan de klant meedelen en in staat zijn om de klant hierover een heldere uitleg te geven. Het verzekeringsproduct moet bovendien in overeenstemming zijn met wat de klant nodig heeft en wenst. De klant ontvangt voorts een standaarddocument met de basisinformatie over het verzekeringsproduct. Hij moet ook informatie krijgen over wie de verzekeraar is en waar en hoe hij een klacht kan indienen in geval van problemen.

De verzekeringsonderneming of de verzekeringstussenpersoon die samenwerken met vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersonen moeten toezien op de naleving van deze gedragsregels.

Enkele onregelmatigheden

De FSMA vroeg informatie op aan meerdere verzekeringsondernemingen, aan enkele verzekeringstussenpersonen en aan een aantal reiskantoren. De FSMA stelde vast dat tal van reiskantoren werken als vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon. De helft van de gecontroleerde verzekeringsondernemingen en verzekeringstussenpersonen doet een beroep op een vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon. De controle van de FSMA bracht enkele onregelmatigheden aan het licht. Ze contacteerde de betrokken verzekeringsondernemingen, tussenpersonen en reiskantoren met het oog op een correcte naleving van de regelgeving.

De controle had ook tot doel de verzekeringsondernemingen en verzekeringstussenpersonen verder te sensibiliseren over dit thema. De regels over de nevenverzekeringstussenpersonen zijn immers niet enkel geldig voor de reissector maar ook voor andere beroepssectoren die bijkomstig verzekeringen aanbieden aan klanten. Het gaat dan over begrafenisondernemers, fietswinkels, verhuizers, garages, ...

CORENTIN POURTOIS OVER DE CONTACTEN VAN DE FSMA MET CONSUMENTEN DIE GEVALLEN VAN BELEGGINGSFRAUDE MELDEN

“Twijfel je aan de legitimiteit van een leverancier van financiële diensten, dan doe je er goed aan de FSMA te contacteren alvorens te beleggen”

De FSMA ontving in 2023 niet minder dan 2.170 meldingen over beleggingsfraude of illegale activiteiten. “We besteden bijzondere aandacht aan de afhandeling van dergelijke meldingen. Ze vormen voor de FSMA immers een essentiële informatiebron. Een snel antwoord op zo’n meldingen kan de consumenten veel kopzorgen besparen,” zegt **Corentin Pourtois**, gespecialiseerd in de strijd tegen beleggingsfraude.

Wanneer contacteren consumenten jullie doorgaans over beleggingsfraude?

“Vaak contacteren consumenten ons vóór ze beleggen, wanneer ze twijfelen aan de legitimiteit van een aanbieder van financiële diensten. Dat is trouwens de juiste aanpak: door ons te contacteren vóór ze een geldoverdracht uitvoeren, kunnen ze zich veel narigheid besparen.”

Hoe kan de FSMA de personen die haar contacteren, concreet helpen?

“We reageren snel en persoonlijk op alle meldingen die we ontvangen, en dat zijn er nogal wat. Zo kan worden voorkomen dat bepaalde personen in de val trappen die fraudeurs voor hen zetten. Slaagt de consument er niet in om zijn belegging te recupereren, dan leggen we uit hoe hij een klacht kan indienen bij de politiediensten, en hoe hij zijn bank kan contacteren. Verder geven we hem tips om te voorkomen dat de situatie verergert: fraudeurs blijven hun slachtoffers doorgaans immers op de huid zitten en onder druk zetten om steeds meer geld over te maken.”

Wat zijn de juiste reflexen als je twijfels hebt over de betrouwbaarheid van een leverancier van financiële diensten?

“Voor een consument belegt, is het belangrijk dat hij de FSMA-registers en haar lijst van waarschuwingen checkt. Ook is het interessant dat hij de fraudepagina op onze website consulteert. Daar vindt hij onder meer een test die hem in staat stelt het frauderisico van een

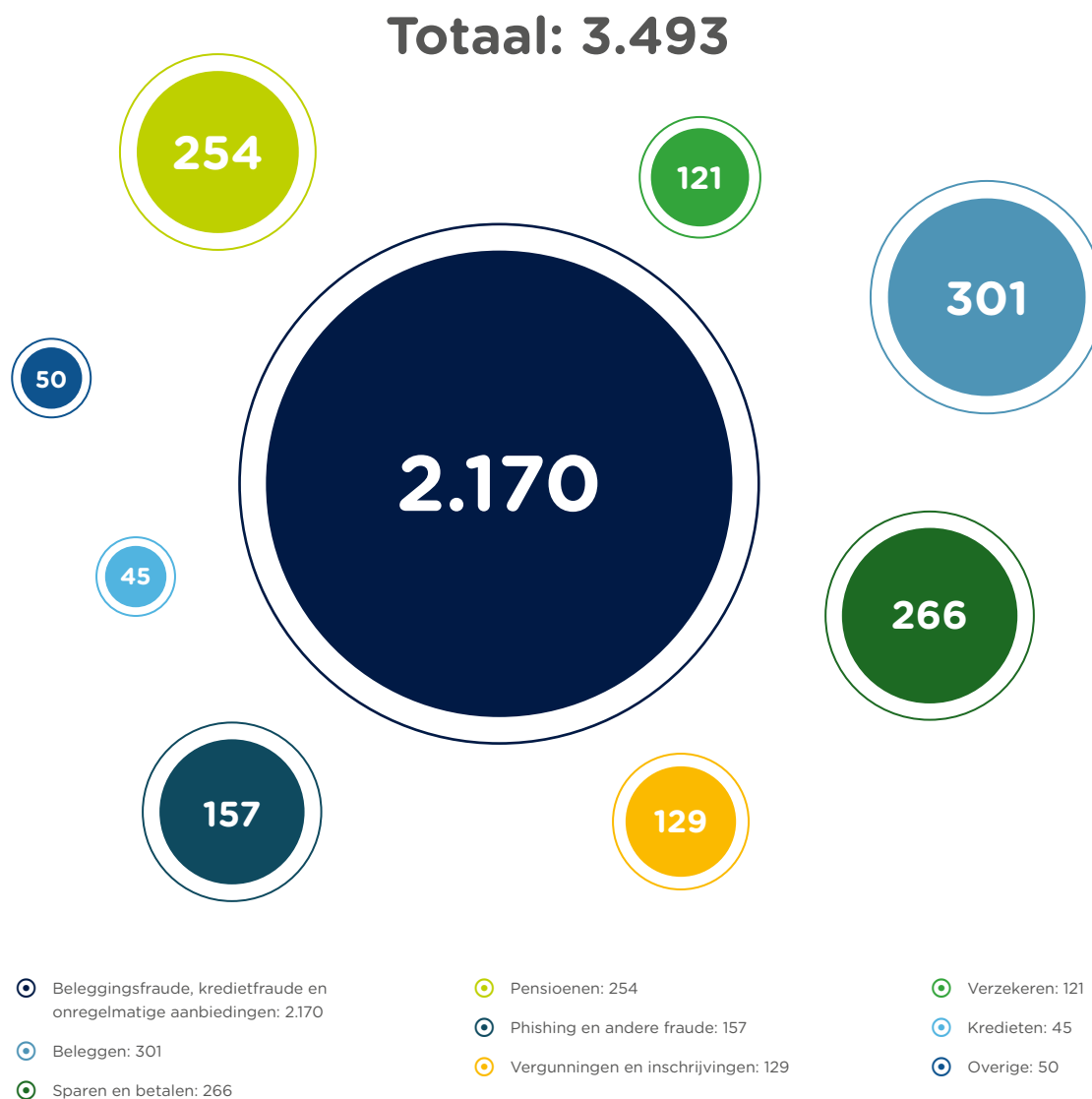
voorstel snel te evalueren. Twijfelt hij dan nog, dan moet hij zeker niet aarzelen om ons te contacteren via het contactformulier op onze website.”

“Voor een consument belegt, is het belangrijk dat hij de FSMA-registers en haar lijst van waarschuwingen checkt. Twijfelt hij dan nog, dan moet hij zeker niet aarzelen om ons te contacteren via het contactformulier op onze website”

Welke middelen zet de FSMA in om beleggingsfraude te bestrijden?

“We voeren onderzoeken uit, publiceren nominatieve waarschuwingen en geven frauduleuze actoren aan bij de gerechtelijke autoriteiten, die we systematisch vragen om de toegang tot de geïdentificeerde frauduleuze websites te blokkeren. Ook voeren we tal van preventieve acties tegen fraudepraktijken, bijvoorbeeld door preventievideo’s te verspreiden via sociale media, waarop de frauduleuze actoren erg actief zijn.”

Grafiek 16: Aantal meldingen van consumenten per categorie

De FSMA ontving in het verslagjaar 3.493 meldingen van consumenten. Tweederde van deze meldingen had betrekking op fraude en onregelmatige aanbiedingen. Het gaat om 2.327 meldingen: 2.170 vallen binnen het toezichtsbereik van de FSMA; 157 over phishing en andere fraude vallen daarbuiten.

FOCUS 2024

Gelet op het hoge aantal consumentenmeldingen over fraude, stelt de FSMA in de loop van 2024 op haar website een nieuw kanaal ter beschikking voor meldingen over beleggingsfraude en andere potentieel onregelmatige aanbiedingen van financiële diensten en producten. De consument wordt op deze manier beter begeleid bij het doen van zijn melding.

Klokkenluiders vinden weg naar de FSMA

De FSMA beschikt sinds 28 september 2017 over een 'Contactpunt Klokkenluiders' voor meldingen van feitelijke of mogelijke inbreuken op de financiële wetgeving. Klokkenluiders vinden hun weg naar dit meldpunt.

De meldingen helpen de FSMA om mogelijke tekortkomingen op te sporen en op gepaste wijze aan te pakken. Meldingen hebben niet tot doel om persoonlijke problemen van de melder op te lossen en ook niet om vragen te stellen. Daarvoor bestaan andere kanalen.

Klokkenluiders werken veelal in de financiële sector. Als ze te goeder trouw een probleem melden, worden ze beschermd tegen eventuele vergeldingsmaatregelen van hun werkgever. Begin 2023 trad een nieuwe wet in werking die het juridisch kader over klokkenluiders op een aantal punten wijzigde en die de bescherming en ondersteuning van klokkenluiders op een aantal punten verbeterde⁴⁴.

Klokkenluiders hebben vier kanalen om mogelijke problemen rechtstreeks aan de FSMA te melden: via het formulier op de FSMA-website, per brief, tijdens een persoonlijke ontmoeting of telefonisch. Ook is het mogelijk dat de FSMA klokkenluidersmeldingen ontvangt van een andere autoriteit, met name van de Nationale Bank van België, het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren, de FOD Economie of de Federale Ombudsman.

Het Contactpunt Klokkenluiders analyseert alle meldingen en geeft die door aan de bevoegde dienst van de FSMA of aan een andere autoriteit. De klokkenluider krijgt in principe steeds een ontvangstbevestiging. Binnen de zes weken zal de FSMA aan de melder bevestigen of zijn melding al dan niet een melding is van een inbreuk op de financiële wetgeving waarop de FSMA toezicht houdt. Sommige meldingen bevatten geen nuttige informatie of zijn niet voldoende gestoffeerd.

De nieuwe wet voorziet dat de melder feedback moet krijgen over onder meer het eindresultaat van de onderzoeken naar aanleiding van de melding. Gelet op haar beroepsgeheim kan de FSMA evenwel slechts feedback geven in de gevallen waarin de melding leidt tot maatregelen of sancties die nominatief worden bekendgemaakt. Dit wordt zo aan de klokkenluider toegelicht.

De FSMA ontving in 2023 238 meldingen. Van de vier kanalen die er zijn, wordt het elektronisch kanaal het meeste gebruikt, gevolgd door briefwisseling. Het grootste deel van de meldingen is van eerder goede kwaliteit en er is op dit punt geen onderscheid tussen de nominatieve en de anonieme meldingen. Als een melder anoniem meldt of geen coördinaten achterlaat, kan hij niet gecontacteerd worden bij eventuele vragen en kan hij geen ontvangstbevestiging van de FSMA krijgen.

⁴⁴ Wet van 28 november 2022 betreffende de bescherming van melders van inbreuken op het Unie- of nationale recht vastgesteld binnen een juridische entiteit in de private sector.

Transparantie van de financiële markten

Beleggers hebben correcte informatie nodig over ondernemingen om met kennis van zaken een beleggingsbeslissing te nemen. De FSMA ziet erop toe dat de informatie van beursgenoteerde ondernemingen getrouw, nauwkeurig en oprecht is en tijdig en op een correcte manier ter beschikking wordt gesteld van het brede publiek. De FSMA ziet eveneens toe op de correcte en transparante werking van de markten waarop deze ondernemingen genoteerd zijn. Daarnaast controleert de FSMA de informatie van niet-beursgenoteerde ondernemingen op het ogenblik dat zij een openbare uitgifte van effecten doen om geld op te halen bij beleggers.

Leidinggevenden volgen meldplicht over hun beurstransacties beter op

Transparantie over de transacties van personen met leidinggevende verantwoordelijkheid bij een beursgenoteerde vennootschap vormt een preventieve maatregel tegen handel met voorwetschap en is een waardevolle bron van informatie voor beleggers.

Personen met leidinggevende verantwoordelijkheid zoals CEO's, financiële en operationele directeurs en bestuurders zijn daarom verplicht om hun transacties te melden. Meer bepaald gaat het om het aangeven van aankopen of verkopen van aandelen of obligaties van hun op de beurs genoteerde vennootschap of andere financiële instrumenten die ermee verband houden. De melding moet gebeuren binnen de drie werkdagen na het voltooien van de transactie. De FSMA maakt die transacties vervolgens bekend op haar website.

De meldplicht geldt ook voor personen die nauw verbonden zijn met een leidinggevende. Zo zal een kind van een lid van de Raad van bestuur de aankoop van afgeleide financiële instrumenten moeten melden die betrekking hebben op de aandelen van de genoteerde vennootschap. Ook de transacties van een managementvennootschap onder leiding van een CEO van een genoteerde vennootschap vallen onder de meldplicht.

Voor een correcte naleving van de meldplicht is een belangrijke rol weggelegd voor de genoteerde vennootschappen. Zij moeten immers een lijst bijhouden van de personen met leidinggevende verantwoordelijkheid en nauw verbonden personen, opdat zij hen kunnen wijzen op de meldplicht.

De FSMA controleert de naleving van de meldplicht met behulp van data-analyse

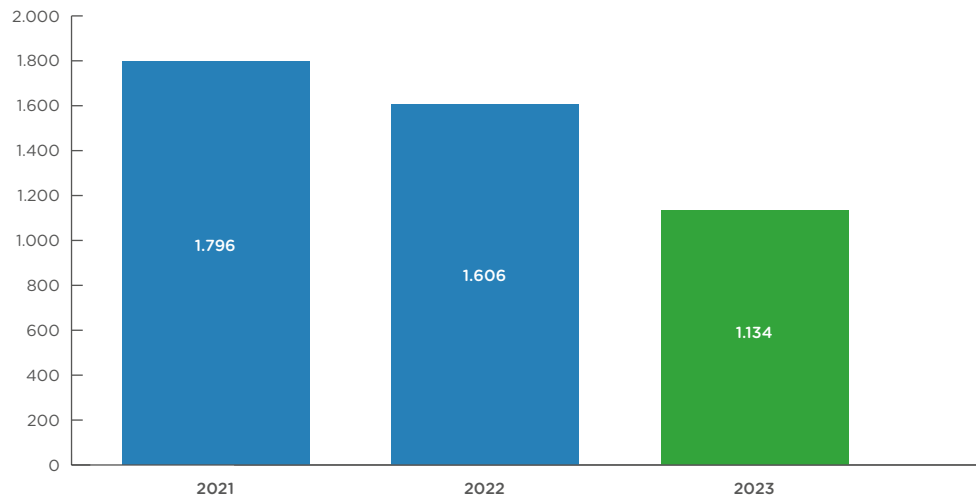
Sinds enkele jaren beschikt de FSMA over een opsporingstool om na te gaan of leidinggevendenden de meldplicht correct naleven. Met behulp van data-analyse kan de FSMA niet-gemelde transacties opsporen en nagaan of de ontvangen transactiemeldingen correct zijn. Bij vaststelling van een inbreuk op de meldplicht vindt de FSMA het belangrijk dat er alsnog een melding gebeurt, zodat de juiste informatie toch nog op haar website verschijnt. Naargelang de ernst van de feiten kan de FSMA verdere stappen ondernemen. Niet-naleving van de meldplicht is immers onderhevig aan administratieve sancties.

Die proactieve aanpak werpt duidelijk vruchten af. De FSMA stelt vast dat minder personen nalieten om hun transacties te melden. Bovendien bevatten de ontvangen transactiemeldingen minder fouten, in termen van bijvoorbeeld transactiedatum of aantal aandelen. Door kort op de bal te spelen toont de FSMA aan de betrokken personen en aan de genoteerde vennootschappen dat ze de meldplicht ernstig moeten nemen.

De FSMA zal de opsporingstool ook in de toekomst blijven gebruiken om een correcte informatieverstrekking aan beleggers te verzekeren.

De transactiegegevens zijn immers een belangrijke bron van informatie voor beleggers. Leidinggevendenden worden verondersteld goed geïnformeerd te zijn over de waarde van hun beursgenoteerde vennootschap en de evolutie van de markt. Hierdoor kunnen hun transacties en die van de nauw verbonden personen een signaalfunctie hebben voor andere beleggers. Door de bekendmaking kan iedereen kennisnemen van deze transacties en is er volledige transparantie.

Daarenboven is de meldplicht een belangrijke preventieve maatregel tegen marktmisbruik, in het bijzonder tegen handel met voorwetenschap. Voordat ze een transactie doen moeten leidinggevendenden en nauw verbonden personen zich afvragen of zij niet over voorwetenschap beschikken, zodat ze geen marktmisbruik plegen. Dat ze elke transactie moeten melden, stimuleert hen om zich bij de minste twijfel te onthouden van handel. Het kan gebeuren dat iemand bewust nalaat een transactie te melden, met name om handel met voorwetenschap te verstoppen. De opsporingstool van de FSMA kan in zulke gevallen ook helpen om marktmisbruik bloot te leggen.

Grafiek 17: Aantal transacties van leidinggevend**Grafiek 18:** Real-timetoezicht en opsporing van marktmisbruik

In het kader van de opsporing van mogelijk marktmisbruik en het voorkomen ervan doet de FSMA een real-time-toezicht op de handel in effecten van de emittenten onder haar toezicht. Grafiek 18 geeft een overzicht van de verschillende acties die de FSMA in dat verband heeft genomen.

Het beginsel van de dubbele materialiteit in de rapportering van de genoteerde vennootschappen

In de ESG-reglementering is de bedoeling van het perspectief ‘van binnen naar buiten’ of het dubbele-materialiteitsperspectief te bepalen welke informatie aan bod moet komen in de door de vennootschappen op te stellen duurzaamheidsrapportering. De materialiteit van de informatie wordt zo bekeken vanuit twee oogpunten:

- het financieel oogpunt, om de risico's en kansen op vlak van duurzaamheid voor de vennootschap en haar activiteiten te onderkennen en te beoordelen, en
- het oogpunt van de impact, om de (positieve of negatieve, daadwerkelijke of toekomstige en potentiële) effecten van de activiteiten van de vennootschap op haar omgeving in ruime zin te onderkennen.

Verder vermelden de vennootschappen in hun duurzaamheidsrapportering ook de door de taxonomieverordening vereiste informatie. Op die informatie wordt geen materialiteitsanalyse uitgevoerd, omdat de vennootschappen ze standaard moeten overleggen. Toch geldt het beginsel van de dubbele materialiteit ook voor die rapportering. Opdat een activiteit kan worden geacht op de taxonomie te zijn afgestemd, moet ze substantieel bijdragen aan minstens één milieudoelstelling, en tegelijkertijd niet ernstig afbreuk doen aan de overige doelstellingen, en moet ze worden uitgeoefend met inachtneming van de sociale normen en de mensenrechten.

Bedoeling is dat wie die verschillende rapporteringen daarna gebruikt, over informatie beschikt die kwaliteitsvol is vanuit beide oogpunten.

Die rapporteringsverplichtingen gelden voor een vijftigtal grote genoteerde vennootschappen. De FSMA is belast met het toezicht op de naleving van die rapporteringsverplichtingen in het kader van haar toezicht op de zogenaamde ‘periodieke’ informatieverstrekking. Bij dat toezicht houdt ze rekening met het beginsel van de dubbele materialiteit. Ze gaat, met andere woorden, na of de genoteerde vennootschappen zowel de significante risico's en kansen van hun activiteiten vanuit milieu- en sociaal oogpunt, als de significante duurzaamheidsrisico's vanuit het oogpunt van de vennootschap en meer bepaald van haar financiële situatie beschrijven.

Vanaf het boekjaar 2024 zullen alle vennootschappen die op een gereguleerde markt zijn genoteerd, geleidelijk duurzaamheidsinformatie moeten publiceren volgens de CSRD-richtlijn, inclusief de door de taxonomieverordening vereiste informatie. Om hen daarbij te helpen, publiceerde de FSMA twee mededelingen: een mededeling over de CSRD, waarin ze een aantal door de vennootschappen te ondernemen stappen bespreekt, en een mededeling over de toepassing van de taxonomieverordening. De FSMA onderstreepte daarbij de noodzaak voor genoteerde vennootschappen om de dubbele-materialiteitsanalyse zo snel mogelijk uit te voeren voor alle duurzaamheidsthema's.

163 beursgenoteerde emittenten onder het toezicht van de FSMA

Eind december 2023 stonden 163 beursgenoteerde emittenten onder toezicht van de FSMA. Dat zijn voornamelijk bedrijven met een notering van aandelen of obligaties op Euronext Brussels, Euronext Growth en andere Europese gereguleerde markten. Het kan ook gaan over lokale besturen en andere overheden.

Het aantal door de FSMA gecontroleerde emittenten is in 2023 opnieuw sterk gedaald. De daling is het meest uitgesproken bij de emittenten van obligaties. Acht Vlaamse steden en gemeenten staan niet meer onder controle van de FSMA nadat hun gezamenlijk uitgegeven obligatie eind 2023 op vervaldag kwam.

Bij de emittenten van aandelen is de daling vooral het gevolg van schrappingen na succesvolle overnamebiedingen. Zo noteren de aandelen van de bedrijven Telenet Group, Rosier, Befimmo en Picanol niet langer op Euronext Brussels.

Niet alle overnamebiedingen waren succesvol. Het bod van Exmar mislukte, waardoor de aandelen van deze onderneming op de beurs genoteerd blijven.

De Brusselse beurs verwelkomde in 2023 met de notering van Syensqo, een afsplitsing van Solvay, één nieuwkomer.

Toezicht op de verrichtingen van genoteerde vennootschappen

De FSMA houdt toezicht op de verrichtingen van genoteerde bedrijven, alsook op de gereguleerde informatie die zij ter beschikking stellen van het publiek. Het gaat om financiële en niet-financiële verslagen of om informatie over duurzaamheid die ze op regelmatige basis publiceren en informatie die wordt beschouwd als voorwetenschap.

Bij een openbare aanbieding van haar beleggingsinstrumenten of bij de toelating van haar beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereguleerde markt, moet een genoteerde vennootschap in beginsel een door de FSMA goedgekeurd prospectus publiceren. De informatie in dat prospectus moet volledig, begrijpelijk en consistent zijn.

In 2023 lanceerden drie genoteerde vennootschappen een openbare aanbieding van aandelen. Zes genoteerde vennootschappen vroegen de goedkeuring van een prospectus voor de beursnotering van aandelen ingevolge private plaatsingen.

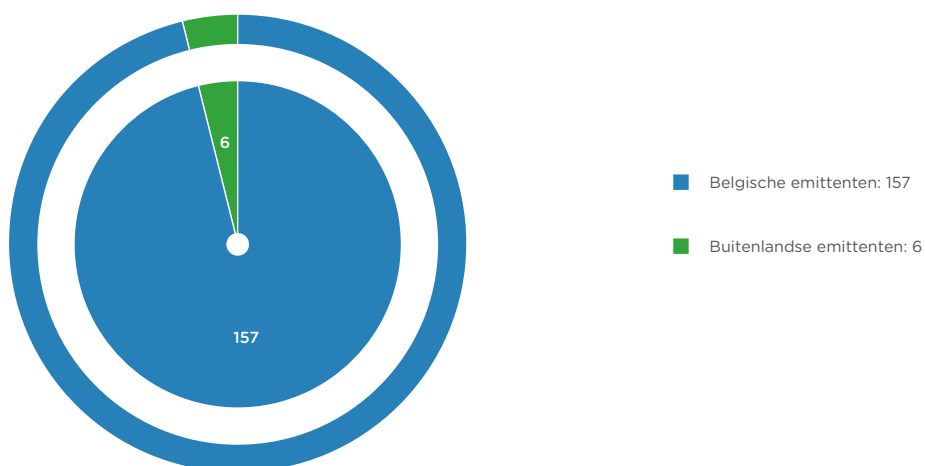
Voorts keurde de FSMA drie prospectussen goed voor openbare aanbiedingen van genoteerde obligaties en twee prospectussen voor de notering van obligaties.

Toezicht op de verrichtingen van niet-genoteerde vennootschappen

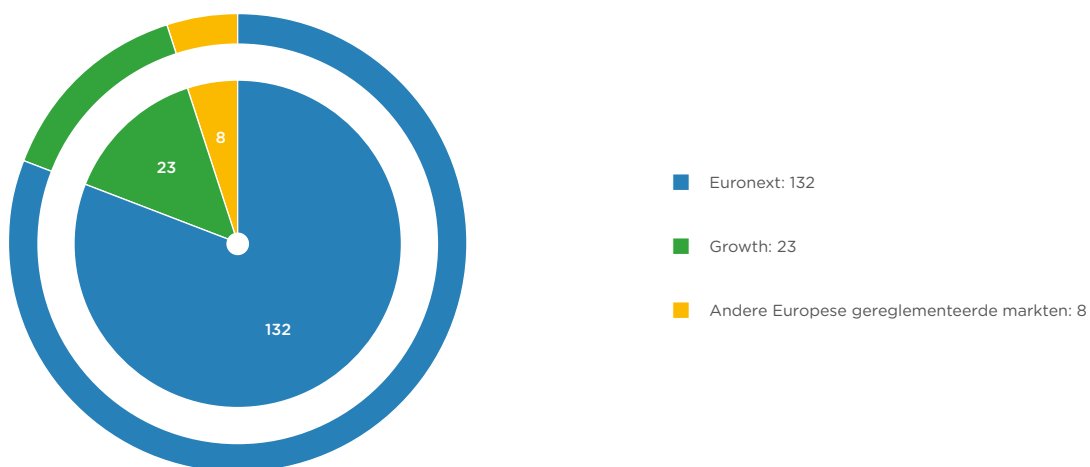
De FSMA is ook belast met het toezicht op prospectussen van niet-genoteerde emittenten. In het kader van die opdracht keurde ze in 2023 16 prospectussen goed, waarvan vijf over de uitgifte van aandelen in coöperatieve vennootschappen en 11 over taxshelters.

Voor kleine verrichtingen van niet-genoteerde emittenten ontving de FSMA in het verslagjaar 258 informatienota's en 49 aanvullingen op informatienota's.

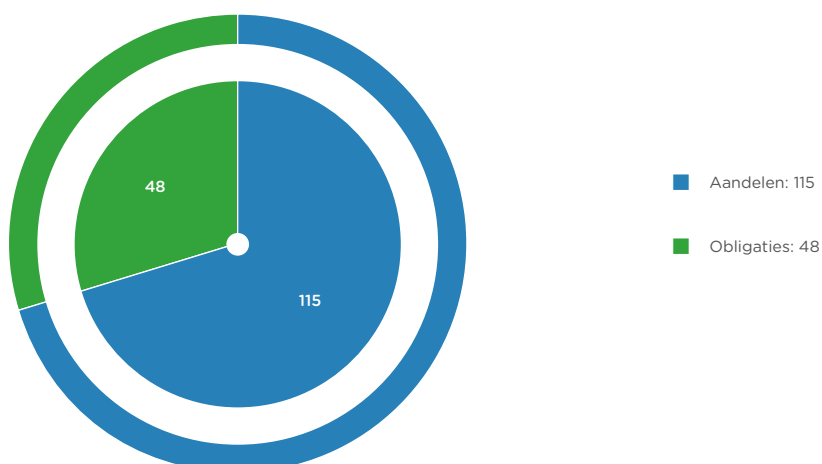
Grafiek 19a: Emittenten waarvan de FSMA de gereguleerde informatie controleert

Grafiek 19b: Emittenten per markt

Grafiek 19c: Emittenten per type instrument

THIERRY LHOEST OVER DE RECENTE EVOLUTIES OP DE BELGISCHE AANDELENMARKT

“Voor sommige vennootschappen was 2023 een erg bewogen jaar”

De stijging van de rentevoeten van de voorbije maanden had grote gevolgen voor bepaalde beursgenoteerde vennootschappen. “Verschillende genoteerde vennootschappen vonden moeilijk financieringsmiddelen via de traditionele kanalen,” aldus **Thierry Lhoest**, directeur van de dienst “Toezicht op de genoteerde vennootschappen”.

Wat waren in 2023 de belangrijkste trends voor de genoteerde vennootschappen?

“In 2023 werd de Belgische aandelenmarkt met verschillende koersdalingen geconfronteerd. Uiteindelijk sloot ze het jaar op hetzelfde niveau af als het niveau bij de aanvang ervan. De markt werd ook sterk beïnvloed door de rentevoeten die voortdurend veel hoger lagen dan de vorige tien jaar. Dit alles had een grote impact op de genoteerde vennootschappen en het toezicht erop.”

Wat was precies de impact voor de genoteerde vennootschappen?

“Dergelijke economische factoren maken het moeilijker om een beroep te doen op de markt en maken de externe financieringskost van de vennootschappen zwaarder. Zo’n omgeving leidt tot reorganisaties of overnames van vennootschappen, en blijkt natuurlijk veel moeilijker te beheren voor vennootschappen met een onzekere financiële toestand, in het bijzonder vennootschappen die al verzwakt zijn door een hoge schuldratio.”

Heeft dit ook een impact op de manier waarop de FSMA haar toezicht uitoefent?

“Zeker. In 2023 waren er geen beursintroductions, maar vonden wel verschillende openbare overnamebiedingen en grote herstructureringen plaats, zoals de splitsing van Solvay. We verwijzen hier ook naar de vele vennootschappen met financiële problemen, waarvoor tijdig gepubliceerde adequate informatie alsook objectieve en ernstige risicobeoordelingen onontbeerlijk zijn. De FSMA ziet er in het bijzonder op toe dat de markt over de nodige

informatie beschikt om met kennis van zaken een beslissing te nemen, bijvoorbeeld bij een openbaar overnamebod of om de financiële positie van vennootschappen correct te kunnen beoordelen.”

“We zien er in het bijzonder op toe dat de markt over de nodige informatie beschikt om met kennis van zaken een beslissing te nemen”

Op welke andere elementen wil u de aandacht vestigen?

“Ik verwijst naar de opkomst op de beurzen van *last resort*-fondsen voor de vennootschappen met financiële problemen die geen financieringsmiddelen meer vinden. Verschillende vennootschappen, met name biotechbedrijven waarvan de klinische resultaten onzeker werden, vonden geen financieringsmiddelen meer via de traditionele kanalen. *Last resort*-fondsen bieden converteerbare financieringen tegen zeer zware voorwaarden aan, en ze houden een sterke verwatering in voor de bestaande aandeelhouders. Omdat deze financieringsstructuur de FSMA verontrustte, publiceerde ze een mededeling voor de beleggers en de genoteerde vennootschappen. Daarin waarschuwt ze de markt voor de impact van zo’n verrichtingen op de waarde van de effecten, en vestigt ze de aandacht op de verantwoordelijkheid van de raden van bestuur die voor dit soort fondsen opteren voor hun vennootschappen.”

FOCUS 2024

Crowdfundingplatformen die effectenverrichtingen of leningen aanbieden, moeten over een Europese vergunning als crowdfundingdienstverlener beschikken die door de FSMA of een Europese autoriteit is afgeleverd. Begin 2024 waren in België zeven crowdfundingdienstverleners vergund op grond van de nieuwe Europese verordening ter zake.

Die crowdfundingdienstverleners moeten de potentiële beleggers – per crowdfundingaanbod – een blad met essentiële beleggingsinformatie bezorgen. De FSMA zal in 2024 controles uitvoeren op de bladen met essentiële beleggingsinformatie en op de publicitaire mededelingen van de verschillende platformen.

Toezicht op de financiële dienstverleners

Elke consument moet kunnen vertrouwen op zijn financiële onderneming. Die moet degelijk zijn en haar medewerkers integer en bekwaam. De FSMA controleert verschillende types van ondernemingen in de financiële sector. De controles slaan op diverse onderwerpen zoals de organisatie en de continuïteit van de bedrijfsvoering, de professionele betrouwbaarheid en deskundigheid van bestuurders, deugdelijk bestuur, de naleving van opleidingsvoorwaarden en de naleving van de wetgeving over witwassen van geld en financiering van terrorisme.

Overzicht van de financiële dienstverleners

De FSMA ziet toe op verschillende soorten van financiële dienstverleners. Afhankelijk van hun statuut moeten ze beschikken over een vergunning, een inschrijving of een registratie om activiteiten in België te verrichten.

Financiële dienstverleners met vergunning van de FSMA

Tabel 3: Ondernemingen met vergunning

	31/12/2021	31/12/2022	31/12/2023
Beheervenootschappen van ICBE's	10	10	8
Beheervenootschappen van AICB's	14	17	17
Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies	17	19	18
Kredietgevers in hypothecair krediet	107	102	100
Kredietgevers in consumentenkrediet	77	75	74
Crowdfundingdienstverleners	8	8	5
Onafhankelijk financieel planners ⁴⁵	7	8	5

⁴⁵ Naast deze specifiek vergunde ondernemingen kunnen bepaalde andere gereguleerde ondernemingen van rechtswege deze activiteiten uitoefenen zonder bijkomende vergunning.

Financiële dienstverleners met inschrijving bij de FSMA

Tabel 4: Kredietbemiddelaars met inschrijvingen

	31/12/2021	31/12/2022	31/12/2023
Kredietbemiddelaars in hypothecair krediet	3.625	3.390	3.043
• Makelaar	1.554	1.435	1.325
• Verbonden agent	1.808	1.692	1.465
• Subagent	263	263	253
Kredietbemiddelaars in consumentenkrediet	5.778	5.510	5.154
• Makelaar	1.280	1.189	1.111
• Verbonden agent	1.912	1.809	1.593
• Agent in een nevenfunctie	2.586	2.512	2.450

Tabel 5: Verzekerings- en herverzekeringstussenpersonen met inschrijvingen

	31/12/2021	31/12/2022	31/12/2023
Verzekeringstussenpersonen	9.821	9.407	8.847
• Makelaar	5.795	5.490	5.184
• Agent	1.533	1.410	1.289
• Subagent	2.053	1.959	1.795
• Nevenverzekeringstussenpersoon	395	496	523
• Gevolmachtigde onderschrijver	45	52	56
Herverzekeringstussenpersonen	33	32	33
• Makelaar	24	25	26
• Agent	9	7	7

Tabel 6: Tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten met inschrijvingen

	31/12/2021	31/12/2022	31/12/2023
Tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten	1.924	1.812	1.580
• Makelaar	22	19	20
• Agent	1.902	1.793	1.560

Financiële dienstverleners met registratie bij de FSMA

Tabel 7: Ondernemingen met registratie

	31/12/2021	31/12/2022	31/12/2023
Wisselkantoren	8⁴⁶	9	8
Kleinschalige beheerders	176	197	223

46 De betalingsinstellingen die diensten van valutawissel verrichten, zijn niet inbegrepen in dit aantal. Zij staan onder toezicht van de Nationale Bank van België.

Witwasrisico's identificeren, beoordelen en begrijpen

De FSMA is een denkoefening gestart om haar toezichtspraktijk nauwer af te stemmen op de risicogebaseerde benadering zoals vereist door de wet tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (SWG/FT) en door de aanbevelingen van de *Financial Action Task Force* (FATF) (zie focus 2024). Dit werk kadert meer specifiek in de tenuitvoerlegging van de eerste FATF-aanbeveling, die betrekking heeft op het algemene beginsel van de risicogebaseerde benadering. Dit beginsel betreft het identificeren, beoordelen en begrijpen van de WG/FT-risico's waaraan een land is blootgesteld⁴⁷.

Een van de belangrijkste stappen van dit proces is de opstelling van sectorale analyses van het WG/FT-risico voor elke sector onder toezicht van de FSMA. Door de specifieke WG/FT-risicofactoren van elke sector te identificeren, kunnen de toezichtsmiddelen worden afgestemd op de meest risicovolle sector(en) en kan het toezicht worden toegespitst op het beheer van de specifieke risico's van die sector(en).

In het licht daarvan en rekening houdend met het grootste WG/FT-risico binnen die sector, stelde de FSMA een toezichtsplan op voor de sector van de wisselkantoren. Dat plan strekte ertoe te controleren of die entiteiten de SWG/FT-wetgeving naleven. Verder controleerde de FSMA hoe de wisselkantoren zich organiseren om valse biljetten op te sporen in het kader van hun contantwisselverrichtingen.

Die controles zijn gestart in het laatste kwartaal van 2023 en zijn begin 2024 voortgezet. De uitgevoerde controles resulteerden in de tijdelijke schorsing van een wisselkantoor en de formulering van bevelen met het oog op het verhelpen van de vastgestelde tekortkomingen.

Daarnaast zetten de geïdentificeerde risico's in de sector van de virtuele munten de FSMA ertoe aan om bijzondere aandacht te besteden aan de inschrijvingsverzoeken van de dienstverleners voor virtuele munten. Tot op heden heeft de FSMA geen enkele dienstverlener ingeschreven.

⁴⁷ Zie ook dit verslag, p. 97.

GAETAN LAGA OVER DE WITWASPREVENTIEREGELS EN DE AMLCO DAYS

“Toezicht impliceert ook begeleiding en sensibilisering van de spelers onder toezicht”

De strijd tegen witwassen en terrorismefinanciering is een belangrijk aandachtspunt voor de FSMA. Zij controleert actief of de betrokken entiteiten de nodige middelen inzetten om de risico's waaraan ze zijn blootgesteld, te identificeren, beoordelen, begrijpen en beheren. “Het is cruciaal om een aanpak te hanteren die zowel krachtdadig als repressief is, en daarnaast de sector ook preventief te begeleiden door hem te ondersteunen, zijn vragen te beantwoorden en hem constructieve feedback te geven,” aldus **Gaetan Laga**, specialist in het antiwitwasbeleid.

Wat houden de AMLCO Days in en waarom organiseert de FSMA zo'n evenementen?

“De FSMA hecht veel belang aan gedachtewisselingen met de sectoren onder haar toezicht. In dat opzicht gaat de strijd tegen witwassen en terrorismefinanciering ook hand in hand met de begeleiding en sensibilisering van de gecontroleerde entiteiten. Dat is de reden waarom wij specifieke dagen over dat thema organiseren. Ze bieden de AML-complianceofficers (AMLCO's) immers de gelegenheid om op een bevoorrechte manier van gedachten te wisselen met de FSMA.”

Is het de bedoeling om zo'n evenementen regelmatig te organiseren? En, zo ja, in welke vorm?

“De frequentie zal afhangen van de actualiteit en de evoluties binnen de sectoren onder toezicht. Op dit moment lijkt één evenement per jaar passend. Ook de vorm kan natuurlijk variëren. In functie van de onderwerpen die aan bod komen, kan de FSMA zich richten tot alle sectoren onder haar toezicht of tot één specifieke sector.”

Welke boodschap wil de FSMA de AMLCO's in de eerste plaats meegeven?

“De AMLCO is een sleutelfiguur die moet toezien op de tenuitvoerlegging van de preventie-maatregelen, en die de verantwoordelijkheid moet nemen voor de analyse van atypische verrichtingen. Hij moet ook toezien op de sensibilisering en vorming van de personen die aan

het risico op witwassen of terrorismefinanciering zijn blootgesteld. Hij moet op eigen initiatief alle maatregelen kunnen voorstellen om de conformiteit en efficiëntie van het preventie-instrumentarium te garanderen. Hij is, met andere woorden, een centrale figuur in het preventiesysteem, die de FSMA als haar bevoorrechte gesprekspartner beschouwt.”

“De AML Complianceofficer (AMLCO) is een centrale figuur in het preventiesysteem, die de FSMA als haar bevoorrechte gesprekspartner beschouwt”

In 2023 richtte de AMLCO Day zich tot de sector van het assetmanagement, waarom?

“De sector van het assetmanagement is, wat de verwerkte bedragen betreft, een van de grootste sectoren. Bovendien worden de actoren van de sector met erg specifieke problemen geconfronteerd. Wij willen de specifieke kenmerken van die sector dan ook nog beter leren kennen, net als zijn vragen over de tenuitvoerlegging van het preventie-instrumentarium inzake witwassen en terrorismefinanciering. Dat maakte van de AMLCO Day 2023 een erg verrijkend uitwisselingsmoment.”

FOCUS 2024

De *Financial Action Task Force* (FATF) ziet toe op de bestrijding van witwassen van geld en financiering van terrorisme. Deze internationale organisatie controleert hoe haar leden die strijd voeren. In 2024 en 2025 evalueert ze de Belgische aanpak en de wijze waarop België haar aanbevelingen in praktijk omzet. Deze evaluatie vindt plaats in de vorm van een *peer review*, waarbij leden van verschillende landen het Belgische beleid doorlichten. De evaluatie mondt uit in een eindverslag in het najaar van 2025. Als bevoegde organisatie neemt de FSMA samen met de Nationale Bank deel aan de voorbereiding van de evaluatie. De Thesaurie coördineert deze oefening.

Toezicht op de tussenpersonen en financiële dienstverleners

De FSMA schrapt 307 inschrijvingen van tussenpersonen uit de registers

De FSMA schrapte in 2023 307 inschrijvingen van tussenpersonen uit de registers omdat zij niet langer voldeden aan de inschrijvingsvereisten. De FSMA weigerde in het verslagjaar de aanvraag tot inschrijving van 23 kandidaat-tussenpersonen. Ze voldeden niet aan de inschrijvingsvoorwaarden. Vier van hen waren niet geschikt of professioneel betrouwbaar.

Eind 2023 waren er bij de FSMA 18.657 tussenpersonen ingeschreven in de registers. Het gaat om 8.847 verzekeringstussenpersonen, 33 herverzekeringstussenpersonen, 1.580 tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten, 3.043 bemiddelaars in hypothecair krediet en 5.154 bemiddelaars in consumentenkrediet.

De FSMA controleert bijscholingsorganisaties

Medewerkers van tussenpersonen, verzekeraars en herverzekeraars, kredietinstellingen en kredietgevers moeten jaarlijks een minimumaantal uren bijscholing volgen. Dat moet gebeuren bij opleidingsorganisaties die een vergunning hebben van de FSMA. Sinds begin 2024 is de FSMA exclusief bevoegd voor de vergunning van zulke organisaties. Ze kijkt erop toe dat deze organisaties de vergunningsvoorwaarden naleven, werken met gekwalificeerde lesgevers en beschikken over procedures voor kwaliteitscontroles van de opleidingen. Bijscholing draagt bij tot een betere dienstverlening en bescherming van de financiële consument.

De FSMA doet brexit-controle in de verzekeringssector

De FSMA deed in 2023 een controle in de verzekeringssector bij alle tussenpersonen die hebben aangegeven dat zij een beroep doen op een bijkantoor in het Verenigd Koninkrijk voor activiteiten van verzekeringsdistributie voor verzekeringsnemers en risico's in de Europese Unie. Doel van de oefening was te bepalen in welke mate de Belgische verzekeringstussenpersonen hiervoor afhankelijk zijn van Britse bijkantoren. De FSMA onderzocht verschillende aspecten van de activiteiten en organisatie van de tussenpersonen. De controle van de FSMA kwam er ter opvolging van richtlijnen van EIOPA⁴⁸. Deze Europese autoriteit wil vermijden dat tussenpersonen uit de Europese Unie te veel afhankelijk zijn van bijkantoren in het Verenigd Koninkrijk, dat sinds de brexit een land is van buiten de Europese Unie.

De FSMA vergunde vijf crowdfundingdienstverleners

Op 10 november 2023 eindigde de overgangsperiode die voorzien was in de Europese verordening tot invoering van het eenheidsstatuut van crowdfundingdienstverlener voor bedrijven. Alle crowdfundingactoren die toen al actief waren in het kader van de eerder geldende Belgische wet, moesten op die datum in het bezit zijn van een Europese vergunning om hun crowdfundingdiensten verder te mogen blijven aanbieden. Zij hebben die vergunning allemaal verkregen.

Eind 2022 verleende de FSMA een eerste vergunning. In 2023 vergunde zij vijf bestaande spelers.

Om die vergunning te kunnen verkrijgen, moesten de bestaande actoren een aanzienlijke hoeveelheid werk verrichten om zich te conformeren en te formaliseren. Het vergunningsproces is immers relatief omvangrijk en complex.

Het nieuwe Europese statuut faciliteert de grensoverschrijdende verstrekking van crowdfundingdiensten: vergunde actoren kunnen immers, op basis van een eenvoudige kennisgeving, een beroep doen op beleggers uit andere EU-lidstaten. Het nieuwe Europese statuut biedt ook andere voordelen, zoals een verhoogde en specifieke bescherming van als 'niet-ervaren' gecategoriseerde beleggers en een uniformisering van de voorstelling van de informatie over een project via een blad met essentiële beleggingsinformatie.

Ook in de toekomst zal de toepassing van die Europese verordening een uitdaging blijven, omdat ze voor bepaalde interpretatieproblemen zorgt, die de FSMA van nabij opvolgt en waarover ze te gepasten tijde zal communiceren.

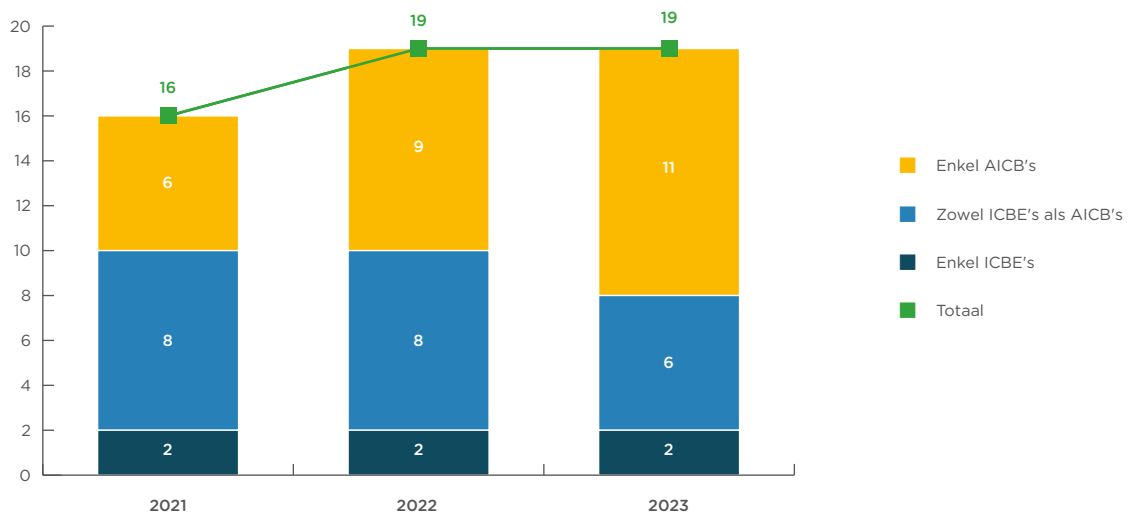
48 Zie EIOPA, *Supervisory Statement on the use of governance arrangements in third countries*, 2 februari 2023, beschikbaar op de website www.eiopa.europa.eu.

Toezicht op beheerverenootschappen van beleggingsfondsen

Aantal beheerverenootschappen van AICB's neemt toe

De FSMA ziet toe op de organisatie en werking van de Belgische vergunde beheerverenootschappen. Beheerverenootschappen hebben als hoofdactiviteit het beheer van beleggingsfondsen. In 2023 werden er twee nieuwe beheerverenootschappen vergund, terwijl één beheerverenootschap werd omgevormd tot een bijkantoor van een buitenlandse beheerverenootschap⁴⁹ en één beheerverenootschap werd overgenomen in het kader van een fusieoperatie. Het totale aantal beheerverenootschappen bleef daardoor stabiel (zie grafiek 20).

Grafiek 20: Evolutie van het aantal Belgische vergunde beheerverenootschappen van (A)ICB's (per 31 december)

Er bestaan twee soorten vergunningen voor beheerverenootschappen, afhankelijk van het type beleggingsfondsen dat zij op grond van hun statuut kunnen beheren: de instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) en de alternatieve instellingen voor collectieve belegging (AICB's). Beheerverenootschappen kunnen ook beide vergunningen hebben.

De twee geschrapte beheerverenootschappen hadden een vergunning om zowel ICBE's als AICB's te beheren. Hierdoor daalde het aantal beheerverenootschappen met een dubbele vergunning van acht tot zes beheerverenootschappen.

⁴⁹ Deze omvorming vond plaats op 31 december 2022.

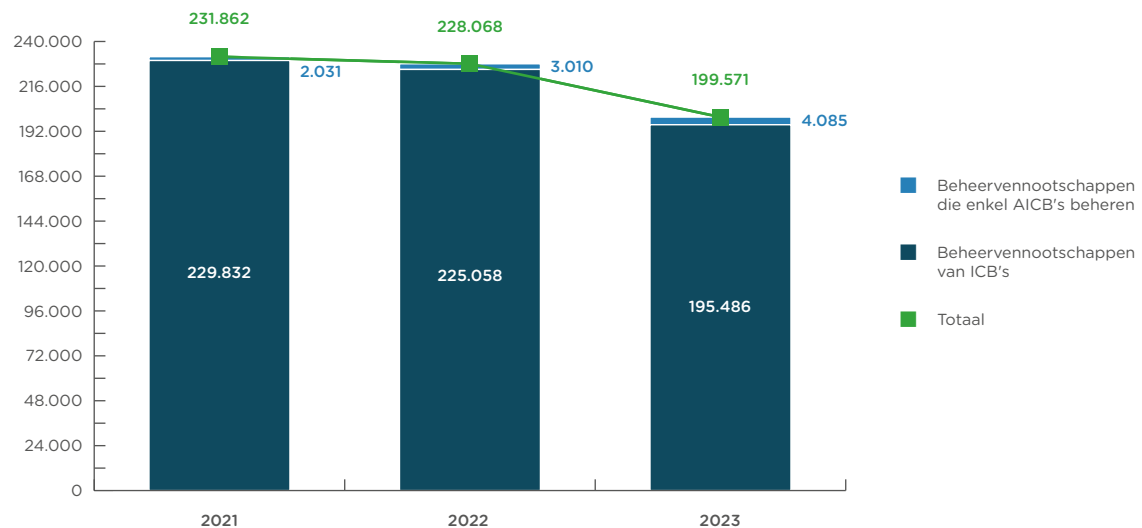
De recent vergunde beheervervennootschappen zijn vooral beheervervennootschappen die enkel een vergunning hebben om AICB's te beheren. Sinds 2021 nam het aantal beheervervennootschappen van dit type toe van zes tot elf beheervervennootschappen. AICB's kunnen een breed scala van beleggingsstrategieën nastreven. AICB's kunnen bijvoorbeeld private-equityfondsen, vastgoedfondsen of hefboomfondsen zijn. Maar ook bijvoorbeeld aandelen- of obligatiefondsen die niet vergund zijn overeenkomstig de UCITS-richtlijn, zijn AICB's.

Diverse beheervervennootschappen van AICB's die de afgelopen jaren een vergunning verkregen, waren eerst actief als kleinschalige beheerder van niet-openbare AICB's. Naar aanleiding van een (voorziene) toename van hun activa onder beheer hebben deze vennootschappen een vergunningsdossier ingediend bij de FSMA.

Activa onder beheer dalen

Ondanks de gunstige evoluties op de financiële markten daalden de activa onder beheer van de Belgische vergunde beheervervennootschappen tijdens 2023 tot net geen 200 miljard euro (zie grafiek 21)⁵⁰. Deze daling is een gevolg van de afname van het aantal beheervervennootschappen dat (ook) een vergunning heeft om ICBE's te beheren (cf. supra).

Grafiek 21: Evolutie van de activa onder beheer van de Belgische vergunde beheervervennootschappen (in miljoen euro, per 31 december)

⁵⁰ De statistieken over de beheervervennootschappen kunnen in de toekomst wijzigen wanneer een beheervervennootschap aan de FSMA op een latere datum een correctie van bepaalde statistieken bezorgt.

De toename van het aantal beheervennootschappen die enkel een vergunning hebben om AICB's te beheren, gaat gepaard met een aangroei van de activa onder beheer van dit type beheervennootschappen. Tijdens 2023 zijn hun activa onder beheer toegenomen met 36 procent tot 4 miljard euro. De totale omvang van de activa onder beheer van deze vennootschappen is echter aanzienlijk beperkter dan de omvang van de activa onder beheer van de beheervennootschappen die (ook) een vergunning hebben om ICBE's te beheren. Dit verschil kan verklaard worden door een verschil in de aard van de beheerde beleggingsfondsen. Zo goed als alle beheervennootschappen die enkel een vergunning hebben om AICB's te beheren, mogen enkel AICB's beheren die niet openbaar worden aangeboden. Zij beheren vaak AICB's die beleggen in private equity of vastgoed.

Kleinschalige beheerders

Kleinschalige beheerders van niet-openbare AICB's zijn entiteiten die slechts een beperkt bedrag aan activa onder beheer mogen aanhouden. Voor beheerders die enkel AICB's beheren die niet werken met hefboomfinanciering en waarvoor er gedurende een periode van vijf jaar geen terugbetalingsrechten kunnen worden uitgeoefend, moeten de activa onder beheer onder een drempel van 500 miljoen euro blijven. Voor de overige beheerders is de drempel 100 miljoen euro. Voor zover zij deze drempel respecteren en de rechten van deelneming van de door hen beheerde AICB's niet openbaar aanbieden, zijn zij enkel onderworpen aan een voorafgaandelijke registratieplicht, een jaarlijkse rapporteringsverplichting en de naleving van de regels ter bestrijding van het witwassen van geld en financiering van terrorisme (SWG/FT).

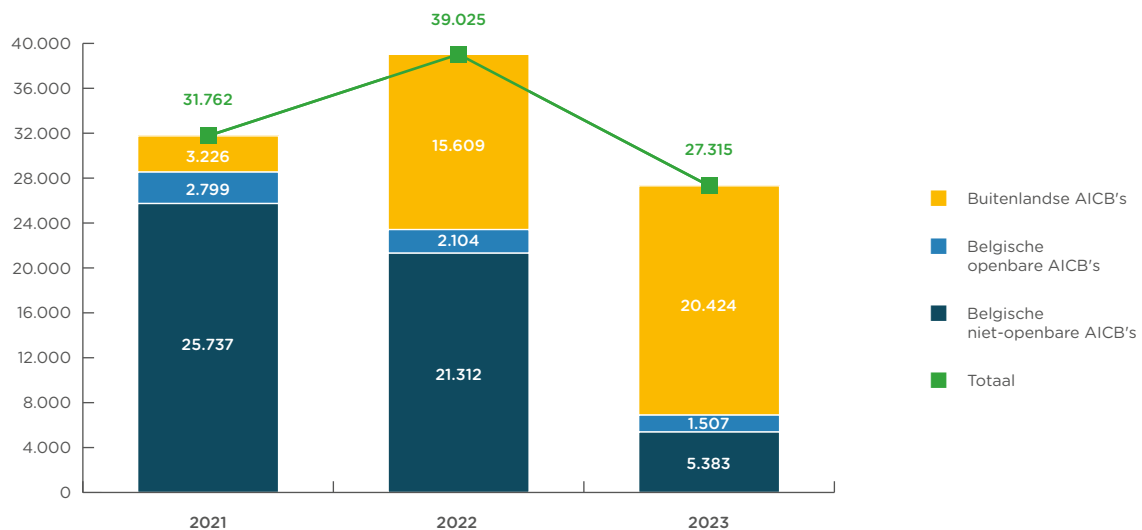
In 2023 heeft de FSMA 37 registraties en elf schrappingen behandeld. Dit betekent dat de sector netto is aangegroeid met 26 kleinschalige beheerders.

	31/12/2021	31/12/2022	31/12/2023
Kleinschalige beheerders	176	197	223

Toegenomen belang buitenlandse AICB's

De totale nettoactiva van de AICB's onder beheer van de Belgische vergunde beheerverenootschappen daalden tijdens 2023 tot 27 miljard euro (zie grafiek 22)⁵¹. De globale samenstelling van de populatie AICB's onder beheer van de Belgische beheerverenootschappen wijzigde daarbij ook. Het belang van de buitenlandse AICB's nam verder toe tot drie vierde van de nettoactiva. Het belang van de Belgische niet-openbare AICB's daalde tot 20 procent. Deze wijzigingen houden verband met de hierboven beschreven wijzigingen in de populatie van de vergunde beheerverenootschappen.

Grafiek 22: Evolutie van de totale nettoactiva van de AICB's beheerd door Belgische vergunde beheerverenootschappen (per type en in miljoen euro, per 31 december)

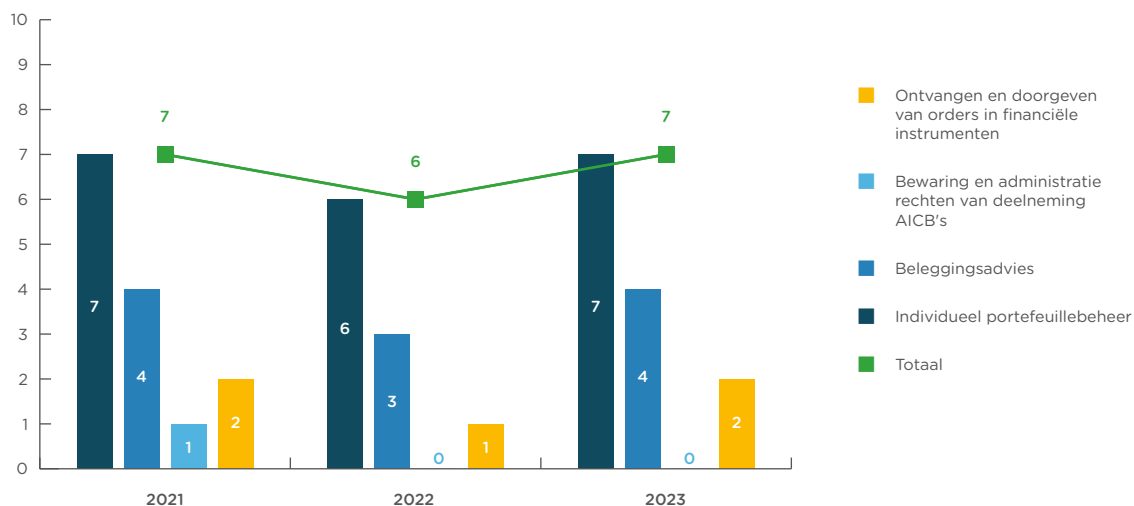
Beleggingsdiensten aangeboden door beheerverenootschappen

Beheerverenootschappen kunnen, naast het uitoefenen van hun hoofdactiviteiten en voor zover ze daarvoor vergund zijn, ook beleggingsdiensten aanbieden. Het gaat om individueel portefeuillebeheer en het verstrekken van beleggingsadvies. Beheerverenootschappen van AICB's kunnen bijkomend ook de bewaring en administratie van rechten van deelneming in AICB's en het ontvangen en doorgeven van orders met betrekking tot financiële instrumenten aanbieden als beleggingsdienst.

Zeven beheerverenootschappen zijn vergund om beleggingsdiensten aan te bieden (zie grafiek 23). Deze venootschappen hebben allen een vergunning om aan individueel portefeuillebeheer te doen. Vier venootschappen hebben tevens een vergunning om beleggingsadvies te verlenen, terwijl twee venootschappen ook orders voor financiële instrumenten kunnen ontvangen en doorgeven.

⁵¹ Totale nettoactiva van de AICB's gerapporteerd door de Belgische vergunde beheerverenootschappen van AICB's, met uitzondering van de gerapporteerde masterfondsen.

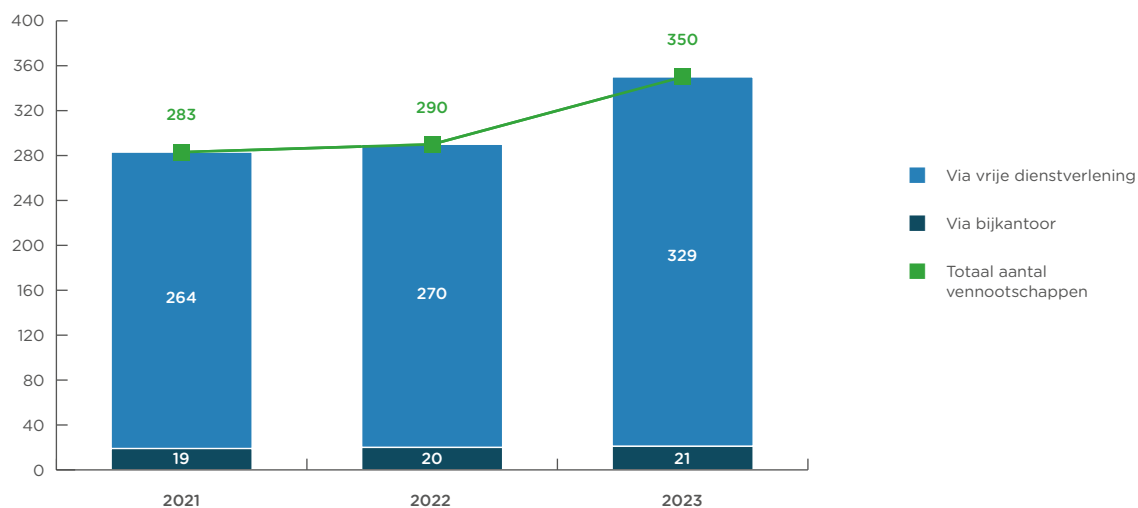
Grafiek 23: Evolutie van het aantal Belgische vergunde beheervennootschappen van (A)ICB's met een vergunning om beleggingsdiensten aan te bieden (per 31 december)

Aantal buitenlandse beheervennootschappen groeit

Beheervennootschappen uit andere landen van de Europese Economische Ruimte kunnen actief zijn in België via bijkantoren of vrije dienstverlening. Het aantal buitenlandse beheervennootschappen dat actief kan zijn in België nam tijdens de verslagperiode toe. Eind 2023 waren er 21 bijkantoren van buitenlandse beheervennootschappen geregistreerd in België. De FSMA ontving voor 329 buitenlandse beheervennootschappen een kennisgeving over het voornemen om via vrije dienstverlening werkzaamheden in België te verrichten (zie grafiek 24).

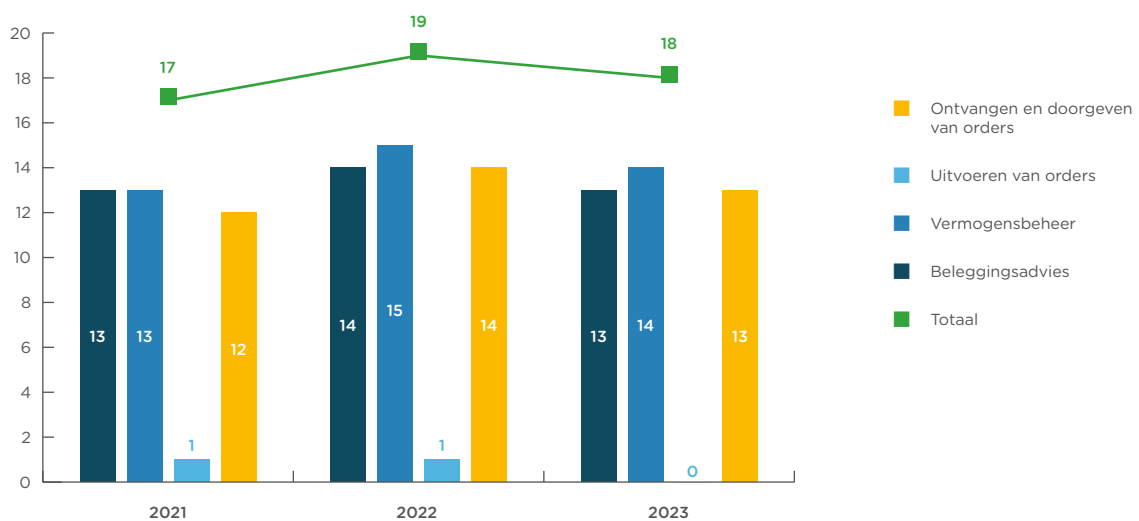
Grafiek 24: Evolutie van het aantal buitenlandse beheervennootschappen van (A)ICB's geregistreerd in België (per 31 december)

Toezicht op vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies

Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies (VVB's) hebben als hoofdactiviteit het verstrekken van beleggingsdiensten aan individuele klanten. In 2023 daalde het totale aantal VVB's van 19 naar 18. Eén vennootschap werd omgevormd tot beheervenootschap van AICB's.

Grafiek 25: Evolutie van het aantal Belgische vergunde vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies en de beleggingsdiensten voor dewelke zij vergund zijn (per 31 december)

De beleggingsdiensten die de VVB's kunnen aanbieden bestaan uit vermogensbeheer, beleggingsadvies, het ontvangen en doorgeven van orders met betrekking tot één of meer financiële instrumenten, het uitvoeren van orders voor rekening van klanten of een combinatie van de voorgaande diensten. Zo goed als alle VVB's hebben een vergunning om hun klanten vermogensbeheer of beleggingsadvies, of een combinatie van beide, aan te bieden (zie grafiek 25). Dertien VVB's hebben ook een vergunning om orders voor één of meer financiële instrumenten te ontvangen en door te geven. Voor één van de VVB's is dit de enige beleggingsdienst die zij aanbiedt.

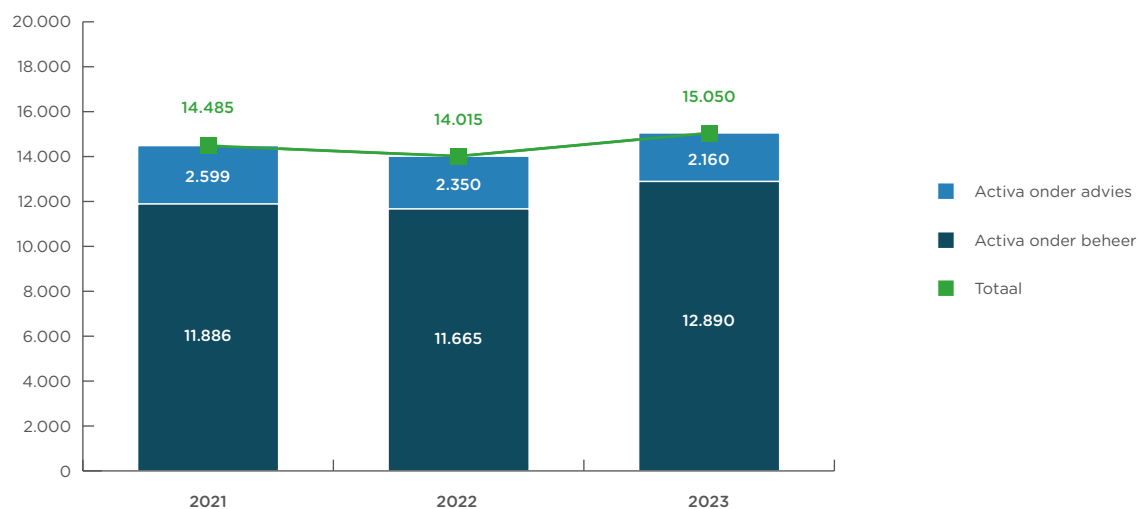
Zowel de activa onder beheer als de activa onder advies namen, ondanks de daling van het aantal VVB's, toe tijdens 2023 (zie grafiek 26)⁵². Deze toename vond plaats in marktomstandigheden die gunstiger waren dan het jaar ervoor.

De VVB's kunnen hun beleggingsdiensten zowel aan retail- als aan professionele klanten aanbieden. Zij kunnen deze diensten ook aanbieden via vormen van collectief beheer⁵³. Bij het vermogensbeheer wordt de meerderheid van de activa beheerd middels collectieve beleggingsproducten. De globale activa onder advies worden ongeveer gelijk verdeeld tussen retail- en professionele klanten.

⁵² De statistieken over de VVB's kunnen in de toekomst nog wijzigen wanneer een VVB aan de FSMA op een latere datum een correctie van bepaalde statistieken zou bezorgen.

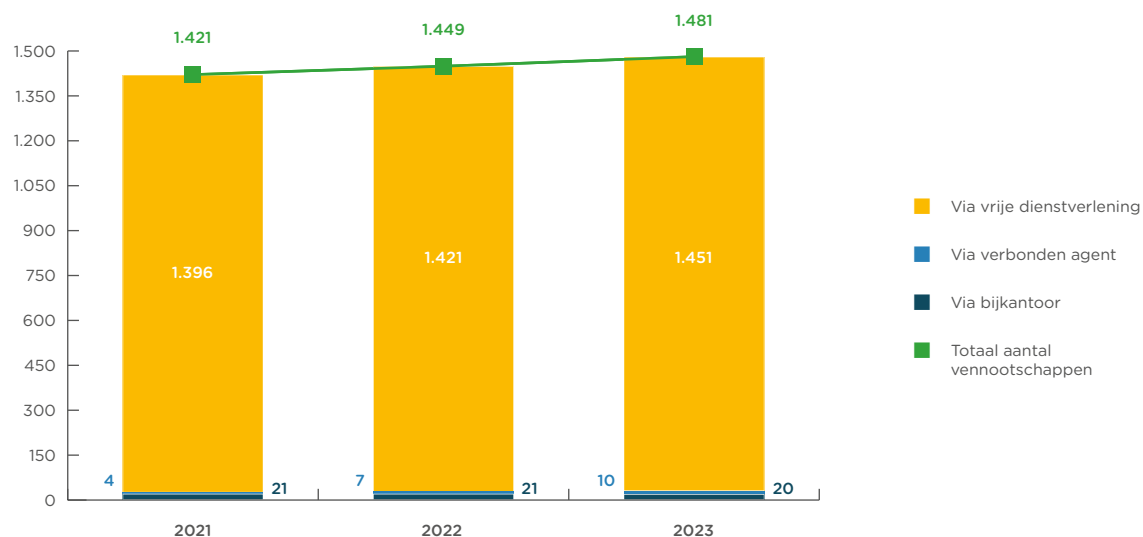
⁵³ Bijvoorbeeld een instelling voor collectieve belegging (ICB) of een instelling voor bedrijfspensioenvoorziening (IBP).

Grafiek 26: Evolutie van de totale activa onder beheer en advies van de Belgische vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies (in miljoen euro, per 31 december)

Beleggingsondernemingen uit andere landen van de Europese Economische Ruimte kunnen actief zijn in België via bijkantoren, via verbonden agenten of via vrije dienstverlening. Het aantal buitenlandse beleggingsondernemingen dat in België beleggingsdiensten of beleggingsactiviteiten kan verrichten nam toe in 2023 (zie grafiek 27).

Grafiek 27: Evolutie van het aantal buitenlandse beleggingsondernemingen geregistreerd in België (per 31 december)

Bescherming van het aanvullend pensioen

De FSMA staat in voor het toezicht op de aanvullende pensioenen die werknemers en zelfstandigen kunnen opbouwen in het kader van hun beroepsactiviteiten. Het beheer van deze pensioenen van de tweede pijler gebeurt via verzekeringsondernemingen of pensioenfondsen. De FSMA controleert of deze pensioeninstellingen en hun inrichters de sociale wetgeving van de tweede pensioenpijler naleven. Naast dit sociaal toezicht oefent de FSMA ook een prudentieel toezicht uit op de pensioenfondsen. Dit betekent dat de FSMA waakt over de financiële gezondheid en de passende organisatie van deze instellingen.

Hoeveel bedraagt mijn aanvullend pensioen?

Hoeveel aanvullend pensioen ontvang ik bij mijn pensionering? Het is een vraag die vele pensioenconsumenten zich stellen in de aanloop naar hun pensionering. Nieuwe wetgeving zorgt ervoor dat zij een scherper beeld krijgen van hun aanvullend pensioen, wat hen moet toelaten hun pensionering beter voor te bereiden.

Iedere pensioenconsument beschikt over een raming van zijn aanvullend pensioen. Hij kan die raming raadplegen op zijn pensioenfiche met het jaarlijkse pensioenoverzicht of op de pensioenwebsite mypension.be.

Deze raming geeft een goed beeld van het aanvullend pensioen dat is opgebouwd in pensioenregimes van het type vaste prestaties, ook definedbenefitplannen (DB-plannen) genoemd. Bij deze plannen hangt de pensioenformule meestal af van het aantal gepresteerde dienstjaren en de loongegevens.

Indien de opbouw van het aanvullend pensioen gebeurt in een regime van het type vaste bijdragen, de zogeheten definedcontributionplannen (DC-plannen), hangt de pensioenopbouw af van de rendementen die de pensioeninstelling heeft gerealiseerd op die bijdragen.

Onzekerheid bij raming van aanvullend pensioen

Bij DC-plannen kan het bedrag van het aanvullend pensioen dat de pensioenconsument op zijn wettelijke pensioenleeftijd daadwerkelijk zal ontvangen niet exact worden berekend. Dat komt doordat de toekomstige rendementen die de pensioeninstelling zal behalen nog niet gekend zijn.

Het rendement hangt onder meer af van het type beheer van het pensioenregime (tak 21, tak 23 of pensioenfondsen), de samenstelling van de activa waarin de bijdragen worden belegd en van de evolutie van de financiële markten. Risicovollere beleggingen kunnen hierbij aanleiding geven tot grotere schommelingen.

Deze onzekerheid geldt voor alle pensioenregimes waarvoor een deel van het aanvullend pensioen afhangt van toegekende rendementen. Dat is bijvoorbeeld het geval voor DB-plannen met winstdeelnames die bovenop de pensioenformule komen. Het is ook het geval voor de zogenaamde cashbalanceplannen waarbij het toegekende tarief afhangt van een benchmark die is vastgelegd in het pensioenreglement.

Pensioenprojecties geven scherper beeld van het te verwachten aanvullend pensioen

Nieuwe wetgeving⁵⁴ maakt het mogelijk om deze onzekerheid te kwantificeren en meer transparantie te bieden. Ze voorziet de invoering van nieuwe projecties voor de berekening van het aanvullend pensioen. Deze projecties gebeuren op basis van een ongunstig, realistisch en gunstig economisch scenario.

Door deze projecties zal de pensioenconsument een duidelijker beeld krijgen van de reikwijdte waarbinnen zijn aanvullend pensioen zich met enige zekerheid zal bevinden wanneer hij de pensioenleeftijd bereikt. Dit zal de pensioenconsument toelaten om zijn pensioen op financieel vlak beter voor te bereiden.

Vanaf 1 januari 2026 moeten de pensioeninstellingen de pensioenprojecties opnemen in de pensioenoverzichten. De pensioenconsument kan die overzichten raadplegen op de pensioenwebsite mypension.be.

Methodiek voor de berekening van pensioenprojecties

Een koninklijk besluit zal bepalen hoe de pensioeninstellingen de pensioenprojecties moeten berekenen. Een werkgroep werkte hiervoor in 2023 een methodiek uit. De werkgroep heeft verschillende methodes, waarvan sommige reeds bestonden op Europees niveau, uitgetest op de Belgische pensioensector. Hierbij waren de uitvoerbaarheid van de methode door de pensioeninstellingen en het realistisch en stabiel karakter van de resultaten belangrijke criteria.

Deze test resulteerde in twee afzonderlijke methodieken: een methodiek voor pensioenregimes op basis van tak 23-producten en onder beheer van pensioenfondsen en een methodiek voor pensioenregimes op basis van tak 21-producten.

De werkgroep bestond uit vertegenwoordigers van de minister van Pensioenen, van de minister van Zelfstandigen, de beroepsverenigingen Assuralia en PensioPlus, de beheerder van mypension.be Sigedis en de FSMA. De FSMA speelde een coördinerende rol en schreef de besluiten van de werkgroep uit in een ontwerp van koninklijk besluit.

Modelportefeuilles voor tak 23-producten en pensioenfondsen

Het aanvullend pensioen van pensioenregimes op basis van een tak 23-product of onder beheer van een pensioenfonds hangt rechtstreeks af van het rendement van de activa waarin de pensioeninstelling de bijdragen belegt.

54 Transparantiewetgeving voor de aanvullende pensioenen van 26 december 2022.

Om zicht te krijgen op dat rendement en de pensioenprojecties te kunnen uitvoeren introduceerde de werkgroep zes beleggingsportefeuilles als model. Deze modelportefeuilles hebben elk een specifieke verdeling van activa. Ze gaan van een zeer prudente portefeuille die enkel belegt in overheidsobligaties tot een zeer dynamische portefeuille die hoofdzakelijk belegt in aandelen.

Voor elk van deze zes beleggingsportefeuilles wordt jaarlijks het toe te passen verwacht rendement vastgelegd voor de drie scenario's (het ongunstige, realistische en gunstige scenario). Dat zal gebeuren op basis van historische rendementen van representatieve benchmarks voor staatsobligaties, bedrijfsobligaties en aandelen.

De pensioeninstelling moet voor elke aangeslotene de modelportefeuille selecteren die het dichtst aanleunt bij de activaverdeling waarin ze zijn premies belegt. Het ontwerp van koninklijk besluit voorziet in een optingoutoptie die de pensioeninstellingen toelaat om een fijnmazigere inschatting te maken van het verwachte rendement.

Belgische staatsobligaties als referentie voor tak 21-producten

Ook bij het beheer van een pensioenplan op basis van tak 21-verzekeringsproducten moeten pensioenprojecties worden uitgevoerd. Dat komt doordat de pensioenopbouw niet enkel afhangt van het huidige rentetarief van de verzekeraar maar ook van de toegekende winstdeelnames en de toekomstige evolutie van het tarief. Rekening houdend met het algemeen beleggingsbeleid van verzekeraars legde de werkgroep de projectieparameters vast op basis van historische rendementen van de Belgische staatsobligaties.

Een snellere vereffening van de aanvullende pensioenen

In 2023 bleef de FSMA controleren of de pensioeninstellingen de adressen die de vzw Sigedis hun ter beschikking stelt, wel degelijk gebruiken bij de procedure tot vereffening van het aanvullende pensioen.

Uit die controles bleek dat bepaalde verzekeringsondernemingen niet systematisch de recentste adressen van de aangeslotenen gebruiken, hoewel de vzw Sigedis hun deze al sinds 2017 ter beschikking stelt. Naar aanleiding van die vaststelling vroeg de FSMA de betrokken instellingen om hun betalingsprocedure zo aan te passen dat de geactualiseerde informatiestromen afkomstig van Sigedis sneller in die procedure worden geïntegreerd. De FSMA vroeg hen ook om de situatie voor het verleden te regulariseren door de begunstigden van de onbetaalde prestaties opnieuw te contacteren op basis van de geactualiseerde gegevens.

De tussenkomst van de FSMA zorgde niet alleen voor een verbetering van de bestaande vereffeningsprocedures, maar bleek ook de trigger voor een regularisatie waarvoor een van de betrokken verzekeringsondernemingen zelf de aanzet gaf. Dit leidde er uiteindelijk toe dat tal van aanvullende pensioenen, voor een bedrag van 6,8 miljoen euro, aan hun begunstigden werden uitgekeerd.

De FSMA zet haar controleactie in 2024 op grotere schaal voort en gaat na hoe de situatie evolueert.

FREDERIK OOLS OVER HET GEBRUIK VAN TAK 23-PRODUCTEN IN DE TWEEDE PENSIOENPIJLER

“Tak 23-producten moeten waar voor hun geld bieden”

Tak 23-producten komen meer en meer voor bij de opbouw van aanvullend pensioen. Deze producten moeten voor de klant voldoende opbrengen. “Wat dat betreft is er nog ruimte voor verbetering,” zegt pensioenspecialist **Frederik Ools**.

De FSMA onderzocht het gebruik van tak 23-producten voor de opbouw van aanvullend pensioen. Waarom?

“Van oudsher beheren verzekeringsondernemingen aanvullende pensioenen binnen tak 21-producten. Door de dalende rentevoeten zoals die zich tot in 2022 hebben gemanifesteerd, merkten we dat verschillende verzekeraars meer en meer een beheer in tak 23 als alternatief promoten. De FSMA wenste een beter zicht te krijgen op deze tendens en heeft de verspreiding van tak 23 binnen de tweede pijler verder onderzocht.”

Wat zijn de vaststellingen?

“De tweede pijler kenmerkt zich door de aanwezigheid van verschillende regimes, elk met een eigen regelgevend kader. We stellen vast dat tak 23 binnen een aantal regimes duidelijk meer voorkomt dan in andere. Deze verschillen hebben voornamelijk te maken met het al dan niet bestaan van wettelijke rendementsgaranties.

Binnen regimes met rendementsgaranties bestaat er enige terughoudendheid om in te zetten op tak 23. Deze voorzichtigheid is duidelijk aanwezig binnen het aanvullend pensioen voor zelfstandigen. Ook bij de pensioentoezeggingen voor werknemers is tak 23 lange tijd een eerder marginaal fenomeen geweest. Toch zien we ook in het beheer van deze stelsels een toenemend gebruik van tak 23.

Binnen regimes zonder wettelijke rendementsgaranties wordt tak 23 al langer als beheervorm naar voor geschoven, wat zich bijvoorbeeld duidelijk aftekent bij pensioentoezeggingen voor zelfstandige bedrijfsleiders.

Daarnaast zet niet elke verzekeraar even hard in op tak 23. Een aantal verzekeraars neemt

duidelijk het voortouw in de ontwikkeling van een aanbod in tak 23 als speerpunt van hun commerciële strategie.”

Zijn er aandachtspunten voor tak 23?

“Typerend voor tak 23-producten is dat de verzekeringsonderneming het beleggingsrisico niet langer draagt, maar dat dit komt te liggen bij de klant. De intekenaar op een tak 23-product moet zich dus zeer goed bewust zijn van alle mogelijke implicaties hiervan.

Cruciaal om weten, is dat een tweedepijler-verzekeringsproduct de klant voldoende waar voor zijn geld moet bieden. Verzekeringsondernemingen moeten hierover waken. De FSMA ging na of ze voldoende rekening houden met deze verplichting.”

“We zien een toenemend gebruik van tak 23”

Wat leverde deze controle op?

“Er ontbreekt soms één en ander in het productgoedkeuringsproces. Zo kwam een product op de markt zonder dat het eerst was uitgetest. Een test is nochtans cruciaal om na te gaan of een product voldoende opbrengt voor het beoogde doelpubliek.

Ook wordt de doelmarkt voor tak 23-producten vaak te ruim omschreven. Er is geen aandacht voor bijvoorbeeld een aspect als risico-aversie, toch niet onbelangrijk in de context van een tak 23-verzekering. In een extreem geval werd bij de ontwikkeling van een nieuw product de verplichting om de klant waar voor zijn geld te bieden, totaal genegeerd. We stellen dan ook vast dat er ruimte is voor verbetering.”

FOCUS 2024

Op vraag van de bevoegde ministers voerde de FSMA een onderzoek uit naar kosten die de financiële instellingen aanrekenen voor hun pensioenproducten. De FSMA vroeg hierover gegevens op bij een groot aantal instellingen die actief zijn binnen de tweede of de derde pijler. Dit onderzoek mondde uit in een rapport dat de FSMA in de loop van 2023 aan de regering heeft voorgesteld.

De FSMA stelt vast dat het voor de consument niet altijd makkelijk is om het kostenniveau van een specifiek product correct in te schatten. De FSMA zal in 2024 onderzoeken welke initiatieven tot een beter begrip omtrent de impact van kosten kunnen leiden. Gedacht wordt onder meer aan een rekentool die de impact van kosten op de pensioenopbouw visueel illustreert.

Bestrijding van financiële inbreuken

Een inbreuk op de financiële wetgeving kan door de FSMA worden bestraft met een administratieve sanctie in de vorm van een geldboete, opgelegd door een onafhankelijke sanctiecommissie, of kan leiden tot een minnelijke schikking.

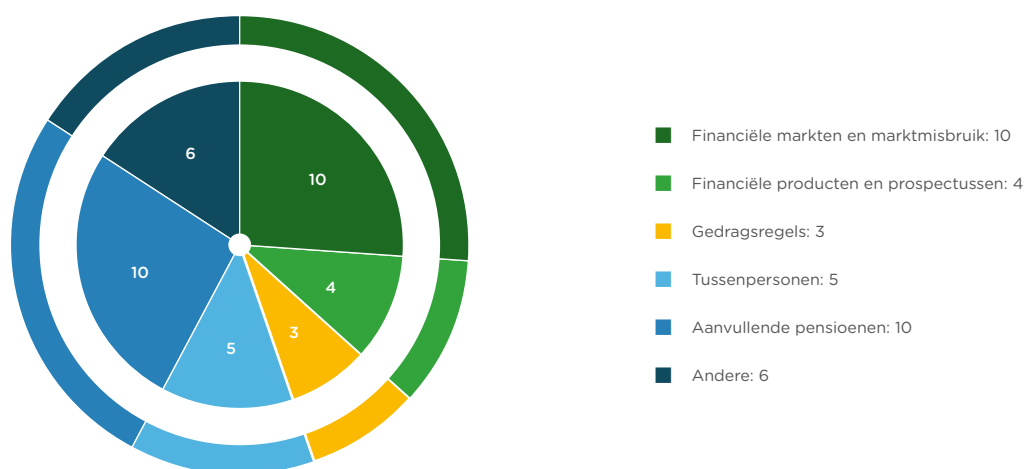
Onderzoek van de dossiers en rol van de auditeur

Als het directiecomité van de FSMA ernstige aanwijzingen vaststelt van het bestaan van een praktijk die aanleiding kan geven tot het opleggen van een administratieve geldboete, gelast het de auditeur het dossier te onderzoeken. Aan de auditeur en zijn teams zijn bepaalde onderzoeksbevoegdheden toegekend. Zo kunnen zij schriftelijke informatie of telecommunicatiegegevens opvragen, personen verhoren en bepaalde gegevens in beslag nemen. Na het onderzoek bezorgt de auditeur zijn schriftelijk verslag aan het directiecomité. Het directiecomité kan vervolgens bijkomende onderzoeksdaden vragen, het dossier aan de sanctiecommissie overmaken, een minnelijke schikking aanvaarden of het dossier seponeren.

Opening van 38 nieuwe onderzoeksdossiers in 2023

In 2023 heeft het directiecomité 38 nieuwe onderzoeksdossiers geopend⁵⁵.

Grafiek 28: Thematisch overzicht van de in 2023 geopende onderzoeksdossiers

⁵⁵ Dit cijfer houdt geen rekening met de onderzoeksdossiers die de FSMA in het kader van samenwerkingsverzoeken van buitenlandse toezichthouders opent. Voor meer informatie over de behandeling van dergelijke verzoeken, zie dit verslag, p. 112.

Mogelijkheid tot minnelijke schikking

De mogelijkheid bestaat om een dossier af te sluiten met een minnelijke schikking. Het is het directiecomité van de FSMA dat kan beslissen om een minnelijke schikking te aanvaarden. De betrokken persoon moet zijn medewerking hebben verleend aan het onderzoek en vooraf met het voorstel tot minnelijke schikking hebben ingestemd.

In 2023 heeft het directiecomité 14 minnelijke schikkingen aanvaard, op voorstel van de auditeur, voor een totaalbedrag van 471.145,27 euro. Op de FSMA-website staan alle teksten van de minnelijke schikkingen, telkens met een persbericht dat de feiten en de analyse ervan door de FSMA samenvat.

Gerechtelijke procedures

Bij arrest van 10 februari 2023 heeft het Hof van Cassatie het cassatieberoep van de FSMA tegen een arrest van het Marktenhof van 23 maart 2022 gegrond bevonden. Dit arrest van het Marktenhof had de beslissing van de sanctiecommissie van de FSMA van 6 oktober 2020 vernietigd, die een geldboete oplegde voor een inbreuk op het verbod op marktmanipulatie. Het Hof van Cassatie heeft het arrest van het Marktenhof vernietigd en de zaak naar datzelfde Marktenhof, weliswaar anders samengesteld, terugverwezen.

In zijn arrest volgt het Hof van Cassatie het enige middel dat de FSMA tegen het arrest van het Marktenhof had aangevoerd. In essentie stelde het eerste onderdeel van dat middel dat het Marktenhof ten onrechte besloot dat er sprake was van een schending van het legaliteitsbeginsel, het evenredigheidsbeginsel en de materiële motiveringsplicht, in zoverre de FSMA niet over een vooraf bekendgemaakt boetebeleid of draaiboek beschikt waarin het de criteria voor de toepassing van de straf nader concretiseert. Het tweede onderdeel van dat middel stelde dat het Marktenhof – door te oordelen dat het niet zou volstaan dat de vermeende overtreder zich kan verweren tegen de door het directiecomité gevorderde geldboete, maar dat de sanctiecommissie bovendien, alvorens een sanctie op te leggen, de vermeende overtreder in kennis moet stellen van de sanctie die zij zich voorneemt toe te passen – de wettelijk verankerde organieke scheiding miskent tussen, enerzijds, het onderzoek en de vervolging en, anderzijds, de beslissing ten gronde die erop gericht is een onafhankelijke en onpartijdige behandeling van de zaak te waarborgen. Het Hof van Cassatie is de FSMA voor beide onderdelen gevolgd.

De internationale dimensie van de bestrijding van financiële inbreuken

In 2023 ontving de FSMA 28 verzoeken om internationale samenwerking van buitenlandse toezichthouders, tegenover 25 in 2022. Daarnaast richtte de FSMA in 2022 zelf 20 samenwerkingsverzoeken aan bevoegde buitenlandse autoriteiten tegenover 17 in 2022.

ISABELLE LE GRAND OVER DE SANCTIEDOSSIEREN VAN 2023

“De sanctiedossiers betreffen een brede waaier van materies waarvoor de FSMA bevoegd is”

Van de dossiers die de FSMA onderzocht, hebben er in 2023 15 tot een minnelijke schikking of een beslissing van de sanctiecommissie geleid. Samen leverden die sancties zo'n half miljoen euro op. “De bedragen die in het kader van sanctieprocedures worden geïnd, komen de Schatkist toe,” verduidelijkt **Isabelle Le Grand**, auditeur.

Wat kunt u ons vertellen over de sanctie-dossiers van 2023?

“In 2023 hebben 15 van de door de FSMA onderzochte dossiers tot een minnelijke schikking of een beslissing van de sanctiecommissie geleid.

Die dossiers betreffen een brede waaier van materies waarvoor de FSMA bevoegd is, zoals de strijd tegen marktmisbruik, de naleving van de gedragsregels of van de voor de financiële tussenpersonen geldende vereisten, de geldende regels bij een openbare aanbidding van beleggingsinstrumenten of ook de omkadering van de individuele pensioentoezeggingen.”

In 2023 onderzocht de FSMA 38 nieuwe dossiers. Op welke domeinen hadden de geopende onderzoeken betrekking?

“De 38 onderzoeken die in 2023 werden geopend, betreffen zeer uiteenlopende toezichtsdomeinen. Die diversificatie van de behandelde materies is de voorbije jaren trouwens een opvallende trend.

Een groot aantal onderzoeken betreffen ernstige aanwijzingen van marktmisbruik of van inbreuken op de gedragsregels. Andere onderzoeken hadden bijvoorbeeld betrekking op de omkadering van openbare aanbiddingen van beleggingsinstrumenten of de voor retailklanten bestemde reclame voor financiële producten.

Bij onderzoeken naar marktmisbruiken kan het gaan om handel met voorwetenschap of om marktmanipulatie. Andere onderzoeken kunnen slaan op de laattijdige publicatie van voorwetenschap of op de vermeende tekortkomingen bij de kennisgeving van transacties van leiders van genoteerde vennootschappen.

Tot slot kunnen onderzoeken in andere gevallen handelen over de naleving van de gedragsregels of de vereisten inzake de actualisering van de inschrijvingsdossiers van financiële tussenpersonen.”

“Klokkenluiders spelen voortaan een rol bij het opsporen van ernstige aanwijzingen van financiële inbreuken”

Welke opvallende trends tekenen zich af bij de opening van onderzoeken?

“De voorbije jaren vielen verschillende opmerkelijke evoluties op. Eerst en vooral worden vaker onderzoeken geopend dan in het vorige decennium.

Bovendien betreffen bepaalde dossiers technische inbreuken, waarvan het onderzoek erg snel kan worden afgehandeld. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de vermeende tekortkomingen bij de actualisering van de inschrijvingsdossiers van de financiële tussenpersonen, of aan de toekenning van individuele pensioentoezeggingen in de aanloop naar de pensionering van werknemers.

Tot slot spelen de klokkenluiders voortaan een rol bij de opsporing van ernstige aanwijzingen van financiële inbreuken. Zij kunnen aan de basis liggen van een controleactie, die op haar beurt leidt tot een saisine van de auditeur en de eventuele oplegging van een sanctie.”

Financiële educatie

De FSMA heeft de opdracht bij te dragen tot de financiële educatie in België. In 2013 zette ze hiervoor Wikifin op, een programma dat initiatieven ontwikkelt om de financiële geletterdheid van de bevolking te verbeteren. Dit programma evolueert voortdurend en steunt op drie pijlers:

- een aanbod voor het grote publiek, onder meer via de website Wikifin.be;
- het platform Wikifin School dat gratis pedagogische ondersteuning biedt voor leerkrachten;
- het Wikifin Lab, het interactief belevingscentrum voor financiële educatie, waar leerlingen uit het secundair onderwijs kunnen experimenteren met verschillende financiële situaties uit het dagelijks leven.

De referentie voor informatie over geldzaken

De website Wikifin.be is en blijft de referentie voor onafhankelijke en betrouwbare informatie over geldzaken in België. Met meer dan vier miljoen bezoeken was de website weer heel succesvol in 2023. Dit succes kan verklaard worden door verschillende factoren.

Op meer dan 500 webpagina's vindt de consument antwoorden op alle vragen rond geldzaken. Ook in 2023 werd de inhoud van de website uitgebreid met nieuwe relevante onderwerpen zoals het belang van diversificatie bij beleggen, de risico's verbonden aan cryptomunten, nieuwe financiële dienstverleners, trading apps, enz.

Naast nieuwe teksten werd de 'Vergelijkingstool verzekeringen BA Familiale'⁵⁶ toegevoegd. Met deze nieuwe tool kan de consument de belangrijkste dekkingselementen en de prijs van verzekeringen BA Familiale vergelijken. De tool vormt een mooie aanvulling op de andere populaire tools zoals de Erfenissimulator (850.000 keer geraadpleegd) en de Vergelijkingstool zichtrekeningen (720.000 keer geraadpleegd).

Via de zoekmachine van Google vinden consumenten heel gemakkelijk hun weg naar Wikifin.be. Zowel op inhoudelijk als technisch vlak wordt ervoor gezorgd dat Wikifin.be hoog scoort in de zoekresultaten van Google. Ook de goede reputatie van de website trekt bezoekers aan. Bij de lancering van de staatsbon in september 2023, waarvoor grote interesse bestond, piekte het aantal bezoeken.

De maandelijkse Wikifin-nieuwsbrief met alle nieuwigheden rond geldzaken telt 20.000 trouwe abonnees. De nieuwsbrief wordt vlot gelezen. In 2023 opende meer dan de helft van de abonnees iedere nieuwsbrief, wat heel veel is in vergelijking met andere gelijkaardige nieuwsbrieven.

⁵⁶ Zie dit verslag, p. 47.

Campagnes vergroten bekendheid

Om de naamsbekendheid van Wikifin bij het grote publiek te vergroten, herhaalde de FSMA haar succesvolle najaarscampagne uit 2022, getiteld 'Je kan niet overal expert in zijn. Gelukkig is er Wikifin voor al je vragen over geld'. Dat gebeurde in maart 2023 naar aanleiding van De Week van het Geld. De FSMA verspreidde voorts onlineadvertenties en lanceerde op alle grote Belgische radiozenders een naambekendheidscampagne, die zeer performant was.

In oktober 2023 volgden een grootschalige antifraudecampagne en een communicatiecampagne voor het onderwijs. Deze actie maakte het Wikifin School-platform bekend bij leerkrachten financiële educatie die het gratis en onafhankelijk lesmateriaal van Wikifin nog niet kenden. De campagne liep voornamelijk op sociale media en ook kort op het digitale schoolplatform Smartschool. Op zes weken tijd verdrievoudigde het aantal bezoeken op het platform en registreerden meer dan 600 nieuwe leerkrachten zich.

Het Wikifin Lab evolueert voortdurend

Het Wikifin Lab is het interactieve en digitale centrum voor financiële educatie van de FSMA. Leerlingen van het secundair onderwijs kunnen er met behulp van tablets, touchscreens, ... experimenteren met verschillende financiële situaties uit het dagelijkse leven. Ze krijgen er de mogelijkheid om hun kennis te verbeteren en een beter inzicht te verwerven in een aantal financiële basismechanismen. Elke groep leerlingen wordt begeleid door een animator die pedagogische momenten inlast om hun kritische geest aan te wakkeren en de opgedane kennis te verankeren.

Elk jaar is het Wikifin Lab snel volgeboekt zodra de inschrijvingen worden opengesteld. Enkele cijfers: sinds zijn opening in september 2020 is het Wikifin Lab door meer dan 19.000 leerlingen uit meer dan 730 klassen uit heel België bezocht. Sommige leerkrachten zijn zelfs al meermaals teruggekomen met een andere klas.

Sinds de opening van het Wikifin Lab is het parcours al enkele keren aangepast. De belangrijkste ontwikkelingen in 2023 waren:

- de lancering van een nieuwe module over cryptomunten;
- de verwerking van fraude-elementen in verschillende spelmomenten van het parcours;
- de vertaling van verschillende spellen in het Engels.

Deze verschillende ontwikkelingen komen hierna gedetailleerd aan bod.

Een nieuwe module over cryptomunten

Om tegemoet te komen aan de vele vragen van leerlingen en leerkrachten, is een nieuwe module over cryptomunten ontwikkeld. Zij bestaat uit:

- een *box* of interactieve tafel met touchscreen en virtuele animatoren. Bij dit spel wordt de kennis van de leerlingen over de basisconcepten van cryptomunten getest aan de hand van quizvragen. Daarnaast kunnen de leerlingen ook cryptomunten kopen en verkopen, en zien hoe de waarde van hun portefeuille evolueert;
- een *room* waar de FSMA-animateurs een debriefing houden. Ze gaan dieper in op de ervaringen die de leerlingen hebben opgedaan, en op de sleutelconcepten die tijdens het spel aan bod zijn gekomen. Dit is ook het moment waarop de opgedane basiskennis over cryptomunten wordt verankerd via vragen zoals:
 - wat is een cryptomunt?
 - wat is een betaalmiddel?
 - wat zijn de risico's?
 - welke regelgeving is ter zake van toepassing?
 - welke rol spelen de *finfluencers*?
 - ...

Toevoeging van bepaalde fraude-elementen

Jongeren worden in hun dagelijkse leven steeds vaker geconfronteerd met fraudepogingen. Om hun aandacht voor dat fenomeen aan te scherpen, zijn in verschillende spelmomenten van het parcours fraude-elementen verwerkt. Voorbeelden:

- in een spel ontvangen de leerlingen een e-mail waarin staat dat hun bankrekening is geblokkeerd na de actualisering van het beveiligingsprotocol van hun bank, en dat ze hun persoonsgegevens moeten opsturen als ze verrichtingen willen blijven uitvoeren;
- in een ander spel belooft een influencer een ongelooflijk rendement op een nieuwe cryptomunt als de leerlingen hun geld onmiddellijk aan hem overmaken; en
- in nog een ander spel stuurt een telecomoperator de leerlingen een sms om te zeggen dat hun betaling door hun bank werd geweigerd, en dat ze, als ze zijn telefoondiensten willen blijven gebruiken, op een link moeten klikken om alsnog hun betaling te verrichten.

In de *room* gaan de animatoren dieper op die fraudepogingen in door de leerlingen hun resultaten te tonen. Ze geven ook toelichting bij de verschillende vaak voorkomende fraudetechnieken, en geven de leerlingen tips over hoe ze waakzamer kunnen worden.

Vertaling van verschillende spellen in het Engels

Vele internationale delegaties bezoeken het Wikifin Lab. Daarom is beslist om het beursspel in het Engels te dubben, en de module over cryptomunten meteen in drie talen – Nederlands, Frans en Engels – te ontwikkelen.

STEPHANIE ROUSSEAUX OVER HET WIKIFIN-AANBOD VOOR HET ONDERWIJS

“We hebben een heel kwalitatief en uitgebreid aanbod”

De FSMA biedt via Wikifin ondersteuning aan leraren die financiële educatie aan bod laten komen in hun lessen. **Stéphanie Rousseaux** werkte dit aanbod mee uit. Ze geeft uitleg over het Wikifin-aanbod voor het onderwijs, over het belang om jongeren financiële educatie te geven en over de inspanningen om Wikifin School nog bekender te maken bij de leraren.

Met Wikifin School, een aanbod aan gratis lesmateriaal en opleidingen voor leerkrachten, zet de FSMA volop in op het onderwijs. Waarom?

“Je kan niet vroeg genoeg beginnen met financiële educatie. Ook jongeren worden geconfronteerd met financiële beslissingen. Bovendien geldt: ‘jong geleerd is oud gedaan’. Een degelijke financiële kennis en de juiste attitudes en gedrag wat geldzaken betreft, zijn essentieel om ook later bewuste keuzes te maken. Door financiële educatie op school aan te bieden, worden alle jongeren bereikt. Niet iedereen krijgt thuis financiële opvoeding mee. Door leerkrachten te motiveren en te ondersteunen bij hun lessen financiële educatie wil de FSMA bijdragen aan de financiële geletterdheid van alle jongeren.”

Op welke manier ondersteunt Wikifin School leerkrachten?

“Via Wikifin School biedt de FSMA een gratis onlineplatform voor leerkrachten met meer dan 300 lesmaterialen voor hun lessen financiële educatie. Zo zijn er lesfiches, video's, online-quizen, spellen, simulatietools en posters. Meer dan 19.000 leerkrachten maken gebruik van het platform.

Wikifin School biedt ook opleidingen voor leerkrachten. In 2023 werd de eerste Dag van de Financiële Educatie georganiseerd: een opleidingsdag in het Wikifin Lab waaraan maar liefst 120 leerkrachten uit het secundair onderwijs deelnamen.

Daarnaast organiseert Wikifin jaarlijks De Week van het Geld. Tijdens deze week willen we het belang van financiële educatie in de verf zetten en leerkrachten motiveren om op een

leuke manier aan financiële vorming te doen. Zo verdelen we gratis spellen voor het lager onderwijs en houden een grote quiz voor het secundair onderwijs. In 2023 deden meer dan 100.000 leerlingen mee!”

Hoe vinden leerkrachten hun weg naar Wikifin School?

“Om ons aanbod beter bekend te maken bij leerkrachten hebben we in 2023 een grote campagne gevoerd. Via verschillende onlinekanalen zoals YouTube, LinkedIn, Facebook en Instagram, moedigen we leerkrachten aan om het Wikifin School-platform te ontdekken. De campagne heeft zijn doel niet gemist: we zagen een verdrievoudiging in het aantal bezoeken in amper zes weken tijd.

Daarnaast trachten we zo veel mogelijk aanwezig te zijn op plaatsen waar leerkrachten zoeken naar informatie, zoals gespecialiseerde onderwijsmagazines, onderwijsbeurzen, Facebook-groepen enz.”

“Je kan niet vroeg genoeg beginnen met financiële educatie”

Wat zijn de grootste uitdagingen in uw job?

“Ik ben trots op het werk dat we doen via Wikifin School: we hebben een heel kwalitatief en uitgebreid aanbod. Maar ik merk wel dat er nog heel wat leerkrachten zijn die Wikifin School niet kennen. Een van de uitdagingen is volgens mij dan ook zorgen voor een grotere naamsbekendheid van Wikifin School zodat we nog meer leerkrachten kunnen ondersteunen bij hun lessen financiële educatie.”

FOCUS 2024

Tijdens De Week van het Geld in maart 2024 werd het startschot gegeven voor 'Wikifin On Tour'. Deze *roadshow* zal in 2024 heel België doorkruisen via verschillende locaties. Het doel is Wikifin nog bekender maken bij het grote publiek.

Internationale activiteiten

Financiële regelgeving wordt als gevolg van de internationalisering van de financiële markten steeds vaker op Europees en internationaal vlak bepaald. Internationale samenwerking en coördinatie tussen toezichthouders winnen hierdoor aan belang. De FSMA is lid van verschillende internationale en Europese organisaties die aan de basis liggen van nieuwe regels en standaarden opstellen voor de financiële sector. Sinds oktober 2022 zit de FSMA de wereldwijde organisatie IOSCO voor.

Internationaal

De FSMA is op internationaal vlak lid van:

de internationale organisatie van toezichthouders op de financiële markten en producten

de Internationale Vereniging van Verzekeringstoezichthouders

de Internationale Organisatie van Pensioentoezichthouders

De FSMA is betrokken bij de werkzaamheden van de Raad voor Financiële Stabieleit

Europa

De FSMA is op Europees vlak betrokken bij de opstelling en omzetting van nieuwe financiële regelgeving. Ze is lid van:

de Europese Autoriteit voor
Effecten en Markten

de Europese Autoriteit voor
Verzekeringen en Bedrijfspensioenen

De FSMA neemt deel aan de werkzaamheden
van het Europees Comité voor Systeemrisico's

De FSMA is lid van verschillende internationale en Europese organisaties en haar voorzitter Jean-Paul Servais oefent diverse belangrijke internationale mandaten uit.

Jean-Paul Servais is voorzitter van IOSCO. Dat is een netwerk van meer dan 130 nationale toezichthouders, die bevoegd zijn voor het toezicht op de financiële markten en voor het gedrags- en producttoezicht. De organisatie werd opgericht in 1983 en haar leden controleren 95 procent van de wereldwijde financiële sector.

Jean-Paul Servais werd in oktober 2022 verkozen tot voorzitter van IOSCO voor een hernieuwbaar mandaat van twee jaar. Hij zit ook het Europees regionaal comité van IOSCO voor.

Het IOSCO-voorzitterschap zet de FSMA wereldwijd in de schijnwerpers op het vlak van financiële reglementering. Dankzij deze bevoorrechte positie zal zij haar invloed op strategisch belangrijke onderwerpen zoals duurzame financiering, digitale financiering en niet-bancaire financiële intermediatie verder kunnen uitbouwen.

Op Europees niveau heeft de FSMA zitting in de raad van toezichthouders van ESMA en EIOPA en is ze lid van de algemene raad van de ESRB.

EU-voorzitter België rondt met succes financiële wetgeving af

België was in de eerste helft van 2024 voorzitter van de Raad van de Europese Unie. Het was de dertiende keer dat België de rol van Raadsvoorzitter opnam. De vorige keer dat België mee aan het roer van de Europese Unie stond, dateerde van 2010.

De FSMA stelde haar expertise ter beschikking van het Belgische voorzitterschap. FSMA-experten werkten mee aan het bereiken van akkoorden over nieuwe wetgeving tussen de Raad van ministers van Financiën en het Europees Parlement.

FSMA-experten dragen bij tot het bereiken van akkoorden

Een aantal dossiers werd met succes afgerond. Het gaat om maatregelen om kmo's makkelijker toegang te geven tot de beurs, een Europees kader voor duurzaamheidsratings op ecologisch en sociaal vlak en op het vlak van governance (ESG) en de herziening van de Europese markt-infrastructuurverordening.

- **Pakket beursnotering**

Het pakket beursnotering bevat een reeks maatregelen om vennootschappen aan te moedigen om de stap naar de beurs te zetten of beursgenoteerd te blijven. Om dit doel te bereiken worden de prospectuswetgeving en de regels inzake marktmisbruik vereenvoudigd. Ook worden de regels voor beleggingsonderzoek versoepeld, in het bijzonder om de zichtbaarheid van kmo's bij beleggers te vergroten.

- **ESG-ratings**

ESG-ratings geven een indicatie van het duurzaamheidsprofiel van ondernemingen en financiële instrumenten. Ze hebben een belangrijke invloed op de werking van kapitaalmarkten en op het vertrouwen van beleggers in duurzame producten. Het nieuwe kader moet de betrouwbaarheid en vergelijkbaarheid van deze ratings bij de financiële consument verder versterken en moet daarom ook helpen bij de bestrijding van greenwashing. Dit nieuwe kader is gebaseerd op de aanbevelingen van IOSCO en is een van de eerste bindende afspraken in zijn soort ter wereld.

- **Marktinfrastructuurverordening**

De herziening van de Europese marktinfrastructuurverordening bevat talrijke maatregelen om clearingactiviteiten – het verrekenen van effectentransacties – in de EU aantrekkelijker te maken. Zo worden de procedures voor een centrale tegenpartij om een vergunning te bekomen efficiënter. Clearingleden worden verplicht om transacties centraal te verrekenen bij een Europese centrale tegenpartij. Verder stroomlijnt de verordening het toezicht op centrale tegenpartijen en zorgt ze voor een verbetering van de informatie-uitwisseling met de Europese autoriteit ESMA. De verordening trekt ook lessen uit de energiecrisis en verplicht niet-financiële tegenpartijen tot het rapporteren van intragroepposities.

Naast deze dossiers droegen de FSMA-experten ook bij aan de voortgang van de gesprekken binnen de Raad over de *Retail Investment Strategy* en de verordening betreffende een kader voor toegang tot financiële gegevens. Bovendien speelde de FSMA een rol bij de herziening van de benchmarkverordening. Die heeft als doel om het toezicht op benchmarks efficiënter te maken.

FSMA en Europese Commissie zetten financiële educatie in de schijnwerper

In het kader van het Belgische voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie organiseerden de FSMA en de Europese Commissie op 20 en 21 februari 2024 in de FSMA-gebouwen een *high /eve/* internationale conferentie alsook een academische conferentie over financiële geletterdheid. Voor de ruim 300 deelnemers was dit ook de ideale gelegenheid om het Wikifin Lab, het centrum voor financiële educatie van de FSMA, te ontdekken.

Tijdens de internationale conferentie konden Europees commissaris voor financiële diensten Mairead McGuinness, vice-eersteminister Vincent Van Peteghem, staatssecretaris Alexia Bertrand en FSMA-voorzitter Jean-Paul Servais, alsook beleidsmakers en experts uit diverse sectoren van gedachten wisselen en gesprekken voeren over strategieën en concrete initiatieven ter bevordering van de financiële geletterdheid, de weerbaarheid en de inclusie.

ANTOINE VAN CAUWENBERGE OVER HET BEZOEK VAN HET IMF AAN BELGIË

“Goede punten voor toezicht op de financiële sector”

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) bracht in 2023 een bezoek aan België en gaf goede punten voor het toezicht op de financiële sector. “Het IMF erkent de doeltreffendheid van het financiële toezicht in ons land,” zegt hoofd Internationale relaties **Antoine Van Cauwenberge**.

Het IMF was in 2023 op bezoek in België. Wat kwam het fonds doen?

“Het bezoek van het IMF kaderde in het *Financial Sector Assessment Program* (FSAP). Dat is een vijfjaarlijkse doorlichting van het financieel toezicht door het IMF in landen met een systeemrelevante financiële sector zoals België. Het IMF deed twee missies ter plekke waarin zijn FSAP-teams diepgaande technische besprekingen voerden met de FSMA, de Nationale Bank van België (NBB), de FOD Financiën en verschillende financiële instellingen en sectorfederaties.

De missies resulteerden in een rapport met vaststellingen en aanbevelingen. De raad van bestuur van het IMF keurde het rapport in december 2023 goed en maakte het publiek.”

Wat waren de voornaamste bevindingen over de FSMA en haar toezicht?

“De FSMA en de NBB zijn doeltreffend in het toezicht op de financiële sector in België. De FSMA beschikt over een goed ontwikkeld kader voor product- en gedragstoezicht op banken en het Belgische regelgevende kader voor het gedragstoezicht op verzekeringsondernemingen is alomvattend.

De FSMA beantwoordt aan de internationale standaarden voor onafhankelijke toezichthouders en de FSMA en de NBB werken nauw samen binnen *twin-peaks*, het Belgische toezichtsmodel.

De Belgische sector van de beleggingsfondsen beschikt over instrumenten voor liquiditeitsbeheer op grote schaal en is robuust om grote schokken op te vangen. Dat stelde het IMF vast op basis van een liquiditeitsstresstest. Ze stelde ook vast dat Euroclear Bank onderworpen is aan een effectief toezicht van de NBB en de FSMA.”

Welk gevolg geeft de FSMA aan het verslag?

“De FSMA waardeert in het bijzonder het gezamenlijke werk met de IMF-teams en de uitwisseling van expertise tijdens de missies. Ze verwelkomt de resultaten van de analyse en de aanbevelingen van het FSAP-verslag en zal de aanbevelingen uit het rapport ter harte nemen, onder meer in het kader van haar Globaal Actieplan voor 2024.

De NBB en de FSMA volgden reeds de aanbeveling van het fonds op om de regelingen voor gegevensuitwisseling over beleggingsfondsen uit te breiden. Op aanbeveling van het IMF zal de FSMA periodiek liquiditeitsstresstests bij beleggingsfondsen verrichten. Die stresstests moeten structurele kwetsbaarheden in de sector van de beleggingsfondsen snel opsporen. Met de steun van het IMF zal de FSMA op Europees niveau blijven ijveren voor uitgebreidere mogelijkheden om ex ante toezicht uit te oefenen in de verzekeringssector.”

“De FSMA zal de aanbevelingen van het IMF ter harte nemen”

Wat zegt het IMF over de bankierseed?

“Het IMF onderschrijft de doelstellingen van de bankierseed, die op het moment van de missie nog in voorbereiding was. Het IMF benadrukt dat de bankierseed het bewustzijn van bankmedewerkers over hun verantwoordelijkheden zal aanscherpen. Volgens het IMF wordt het voor wie het voorwerp was van disciplinaire sancties moeilijker om aan de slag te blijven in de banksector.”

DE ORGANISATIE VAN DE FSMA

Structuur en organen van de FSMA _____ 128

De FSMA als werkgever _____ 137

Structuur en organen van de FSMA

Directiecomité

Jean-Paul **Servais**,
Voorzitter

Annemie **Rombouts**,
Ondervoorzitter

Henk **Becquaert**,
Lid van het directiecomité

Sébastien **Yerna**,
Lid van het directiecomité

Organogram van de departementen en diensten (situatie op 1 januari 2024)

Directiecomité				
 Jean-Paul SERVAIS, Voorzitter	Juridische en economische aangelegenheden, Publieke, institutionele en strategische aangelegenheden – Internationale relaties en Sustainability policy – Communicatie en Financiële educatie			
	Juridische aangelegenheden Michaël ANDRÉ	Economische aangelegenheden Karel DE BONDT	Internationale relaties en Sustainability Policy Antoine VAN CAUWENBERGE	Beheer van openbare, institutionele aangelegenheden en strategische projecten Geoffrey DELRÉE
 Annemie ROMBOUTS, Ondervoorzitter	Toezicht op de markten, asset management en de bancaire spaar- en beleggingsproducten – Human resources			
	Toezicht op de informatie van genoteerde en niet-genoteerde vennootschappen – Toezicht op de financiële markten – Post-trade Thierry LHOEST	Toezicht op asset management, spaarproducten en bancaire beleggingsproducten Veerle DE SCHRYVER		Human resources Hilde DAEMS
 Henk BECQUAERT, Lid	Toezicht op de verzekeringsproducten en de aanvullende pensioenen – Informaticadienst en Facilities & infrastructuur			
	Toezicht op de verzekeringsproducten en de aanvullende pensioenen Caroline DE RIDDER			 Greet T'JONCK
 Sébastien YERNA, Lid	Centraal inspectieteam – Toezicht op de gedragsregels, de tussenpersonen en de financiële dienstverleners – Antiwitwasbeleid – Procure to Pay			
	Toezicht op de tussenpersonen en de financiële dienstverleners en het Antiwitwasbeleid Vincent DE BOCK	Centraal inspectieteam en Toezicht op de gedragsregels Els DE KEYSER		Procure to Pay
 AUDITEUR Isabelle LE GRAND	 ADJUNCT-AUDITEUR Jessica HEYSE	 INTERNE AUDITOR Marie-Pierre VANRUMBEKE		

Raad van toezicht

Samenstelling

Jean Eylenbosch,
Voorzitter

Selien De Schryder

Roland Gillet

François Koulisher

Pierre Nicaise

Kristien Smedts

Reinhard Steennot

Luk Van Biesen

Jan Verhoeve

Maud Watelet

Verslag over de uitoefening door de raad van toezicht van zijn wettelijke opdrachten

Algemeen toezicht op de FSMA

In de loop van 2023 hebben de leden van de raad van toezicht zes keer vergaderd en één keer gebruik gemaakt van de schriftelijke besluitvormingsprocedure. Tijdens hun vergaderingen hebben de leden hun wettelijke toezichtsovereenkomst kunnen uitoefenen op grond van uiteenzettingen van het directiecomité en de medewerkers van de FSMA. De leden konden aldus hun rol van klankbord voor de leiding van de FSMA ten volle spelen. Ze zijn verheugd dat de FSMA in 2023 het grootste deel van haar in 2022 aangekondigde twintig toekomstprojecten heeft gerealiseerd, met als centrale leidraad een nog meer doorgedreven bescherming van de financiële consumenten en aandeelhouders.

Het strekt de FSMA bovendien tot eer dat haar internationale uitstraling een hoogtepunt heeft bereikt dankzij de uitzonderlijke functies die de voorzitter van de FSMA uitoefent, in het bijzonder als voorzitter van de wereldwijde organisatie van markttoezichthouders. De expertise van de FSMA was ook welkom tijdens het Belgische voorzitterschap van de EU in de eerste jaarhelft van 2024.

Overzicht van de behandelde thema's

De leden wisselden herhaaldelijk van gedachten over actuele thema's die in het globale actieplan van de FSMA voor 2023 aan bod kwamen, zoals de toezichtsuitdagingen op het gebied van de regelgeving betreffende duurzame financiële dienstverlening teneinde greenwashing te voorkomen.

De raad kreeg tevens toelichting over de ontwikkeling van moderne toezichtsinstrumenten zoals het gebruik van data analytics. Hij moedigt de FSMA aan om verder te gaan op de weg van de exploitatie van data en het gebruik van technieken zoals web scraping.

De leden kregen ook kennis van de resultaten van een data-oefening op het gebied van kosten bij het verlenen van beleggingsdiensten. Ze kregen voorts een update over de eerste ervaring in de praktijk met het reglement inzake cryptopubliciteit.

Op grond van zijn wettelijke opdracht vervat in artikel 49, § 3, van de wet van 2 augustus 2002 heeft de raad van toezicht het directiecomité geadviseerd over een aantal ontwerpreglementen. De raad werd ook op de hoogte gehouden over de voorbereiding van de regelgeving tot invoering van de bankierseed die door de FSMA zal worden beheerd.

De raad volgde ook de initiatieven van de FSMA inzake financiële educatie van nabij op en de leden waren herhaaldelijk aanwezig bij evenementen georganiseerd in het kader van Wikifin.

De leden kregen voorts geregeld updates over belangrijke ontwikkelingen in verband met de bevoegdheden van de FSMA die zich afspelen op Europees en internationaal vlak. In dit kader werd de raad ingelicht over de positieve bevindingen van de doorlichting door het IMF van het financieel toezicht in België in het kader van diens vijfjaarlijkse *Financial Sector Assessment Program* (FSAP)⁵⁷. De raad verheugt er zich over dat een internationale doorlichting van de toezichtsdomeinen van de FSMA in het licht van de internationale standaarden de kwaliteit van het toezicht van de FSMA heeft erkend.

De leden wisselden tevens geregeld van gedachten over tal van onderwerpen die betrekking hebben op de organisatie en het personeelsbeleid van de FSMA. Zo kregen ze informatie over het opzetten binnen de FSMA van een kanaal voor interne klokkenluidersmeldingen. De leden behandelden ook, met de bijstand van het auditcomité, een verzoek over de werking van de organen.

In het kader van zijn wettelijke opdrachten keurde de raad op 12 december 2023 de begroting van de FSMA voor 2024 goed. De raad heeft de jaarrekening voor het jaar 2022 goedgekeurd op 25 april 2023 en de jaarrekening voor 2023 op 23 april 2024.

De raad van toezicht keurde onderhevig verslag, wat de bevoegdheden van de raad van toezicht betreft, op 23 april 2024 goed.

Verslag over de uitoefening door het auditcomité van zijn wettelijke opdrachten

In 2023 heeft het auditcomité zes keer vergaderd en tweemaal gebruikgemaakt van de schriftelijke procedure.

Conform artikel 48, § 1ter, eerste lid, 3° van de wet van 2 augustus 2002, heeft het auditcomité de werkzaamheden van de interneauditdienst opgevolgd. Het comité heeft meer bepaald beraadslaagd over de interneauditverslagen die de interne auditor had voorbereid, waaronder het verslag over het beheer van de toegangsrechten bij de FSMA. Daarnaast is het auditcomité nagegaan hoe de aanbevelingen waren opgevolgd die in vorige auditverslagen waren geformuleerd, en heeft het gekeken naar de prioriteiten bij de uitvoering van de auditopdrachten in de komende jaren.

Tijdens zijn vergaderingen heeft het auditcomité, op voorstel van het directiecomité, het jaarverslag 2023, de rekeningen voor 2023 en de begroting voor 2024 onderzocht en de raad van toezicht geadviseerd die goed te keuren.

⁵⁷ Zie ook dit verslag, p. 124.

De interneauditfunctie bij de FSMA

De interne audit is een onafhankelijke en objectieve functie die de FSMA zekerheid biedt over de beheersing van haar acties, haar advies verstrekt om die acties te verbeteren, en bijdraagt tot het realiseren van een meerwaarde. De interne audit helpt de FSMA om haar doelstellingen te bereiken door haar processen voor risicobeheer, toezicht en bestuur op een systematische en gedisciplineerde wijze te evalueren, en voorstellen te formuleren om hun effectiviteit te verbeteren.

Het auditcomité houdt toezicht op de werkzaamheden van de interneauditdienst.

De interne auditor legt alle auditverslagen voor aan het directiecomité. Vervolgens wordt elk verslag ter beraadslaging overgemaakt aan het auditcomité en toegelicht, samen met de maatregelen die het directiecomité voorstelt voor het opvolgen van de auditaanbevelingen.

In 2023 heeft de interneauditdienst vier auditopdrachten uitgevoerd, waaronder een auditopdracht over het beheer van de toegangsrechten bij de FSMA en een auditopdracht over het thema 'operationele continuïteit'.

Naast deze verschillende opdrachten heeft de interneauditdienst in de loop van 2023 drie opvolgingsaudits van de auditaanbevelingen uitgevoerd. Daarbij werd nagegaan of de geauditeerde diensten de maatregelen voor het opvolgen van de auditaanbevelingen hebben uitgevoerd.

In januari 2023 heeft het directiecomité de interneauditdienst de opdracht gegeven een intern meldingskanaal voor integriteitsschendingen bij de FSMA op te zetten, conform de wet van 8 december 2022⁵⁸. Sinds dit kanaal in juli 2023⁵⁹ is opengesteld, staat de interneauditdienst in voor het behandelen van integriteitsschendingen.

Bedrijfsrevisor

Volgens artikel 57, tweede lid van de wet van 2 augustus 2002, wordt de controle op de rekeningen van de FSMA uitgeoefend door een of meer bedrijfsrevisoren. Zij worden door de raad van toezicht benoemd voor een hernieuwbare termijn van drie jaar, op voorwaarde dat zij niet zijn ingeschreven op de lijst van de door de FSMA erkende revisoren en dat zij geen functie uitoefenen bij een onderneming die aan haar toezicht is onderworpen. De revisoren controleren en certificeren elk gegeven waarvan sprake in de reglementering over de dekking van de werkingskosten van de FSMA zoals bedoeld in artikel 56 van voornoemde wet. BDO, vertegenwoordigd door de heer Alexandre Streel, werd door de raad van toezicht benoemd tot bedrijfsrevisor.

⁵⁸ Wet van 8 december 2022 betreffende de meldingskanalen en de bescherming van de melders van integriteitsschendingen in de federale overheidsinstanties en bij de geïntegreerde politie.

⁵⁹ Zie de website van de FSMA: 'Contactpunt Integriteitsschendingen'.

Sanctiecommissie

Samenstelling

De samenstelling van de sanctiecommissie en de duur van de mandaten van de leden zijn als volgt:

Michel **Rozie**, voorzitter

Ere-eerste voorzitter van het hof van beroep te Antwerpen, lid van de sanctiecommissie in de hoedanigheid van magistraat die geen raadsheer is bij het Hof van Cassatie of bij het hof van beroep te Brussel

(einde van het mandaat: 15 september 2027)

Martine **Castin**

Lid van de sanctiecommissie met passende deskundigheid op het vlak van de wettelijke controle van de jaarrekening

(einde van het mandaat: 28 november 2029⁶⁰)

Sofie **Cools**

Lid van de sanctiecommissie

(einde van het mandaat: 16 december 2024)

Erwin **Francis**

Raadsheer in het Hof van Cassatie, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie

(einde van het mandaat: 15 september 2027)

Guy **Keutgen**

Lid van de sanctiecommissie

(einde van het mandaat: 15 september 2027)

60 Het mandaat van Mevrouw Martine Castin werd verlengd bij Koninklijk Besluit van 21 mei 2023 (BS 25 augustus 2023). Het mandaat van mevrouw Castin is ingegaan op de plenaire vergadering van 29 november 2023.

Jean-Philippe **Lebeau**

Voorzitter van de ondernemingsrechtbank van Henegouwen, lid van de sanctiecommissie in de hoedanigheid van magistraat die geen raadsheer is bij het Hof van Cassatie of bij het hof van beroep te Brussel

(einde van het mandaat: 16 december 2024)

Christine **Matray**

Ereraadsheer in het Hof van Cassatie, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie

(einde van het mandaat: 16 december 2024)

Pierre **Nicaise**

Lid van de sanctiecommissie

(einde van het mandaat: 16 december 2024)

Philippe **Quertainmont**

Ereraadsheer in de Raad van State, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van de Raad van State

(einde van het mandaat: 15 september 2027)

Reinhard **Steennot**

Lid van de sanctiecommissie

(einde van het mandaat: 15 september 2027)

Kristof **Stouthuysen**

Lid van de sanctiecommissie met passende deskundigheid op het vlak van de wettelijke controle van de jaarrekening

(einde van het mandaat: 15 september 2027)

Marnix **Van Damme**

Kamervoorzitter in de Raad van State, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van de Raad van State

(einde van het mandaat: 16 december 2024)

Beslissing van de sanctiecommissie

Inbreuk op het verbod om voorwetenschap openbaar te maken buiten de normale uitoefening van een werk, beroep of functie – Nominatieve publicatie en geldboete

Op 11 mei 2023 stelde de sanctiecommissie vast dat een natuurlijk persoon een inbreuk had gepleegd op het verbod om voorwetenschap mee te delen buiten de normale uitoefening van zijn werk, beroep of functie (inbreuk op artikel 25, § 1, 1°, b), van de wet van 2 augustus 2002, zoals van toepassing op het moment van de feiten in mei 2016).

De openbaar gemaakte informatie betrof de fusieplannen tussen twee genoteerde vennootschappen. De sanctiecommissie stelde vast dat de informatie de kenmerken van voorwetenschap had: ze had rechtstreeks of onrechtstreeks betrekking op één of meer emittenten van financiële instrumenten of op één of meer financiële instrumenten, was nauwkeurig, zou een significante invloed kunnen hebben op de koers van deze financiële instrumenten, en was niet openbaar gemaakt.

De sanctiecommissie merkte op dat de gesanctioneerde de voorwetenschap openbaar had gemaakt tijdens een interview in een druk beluisterd ochtendprogramma op de radio. Zij oordeelde dat de betwiste openbaarmaking niet kaderde in de uitoefening van zijn werk, beroep of functie.

Ook constateerde de sanctiecommissie dat de gesanctioneerde, gelet op bepaalde van zijn vroegere functies, wist of had moeten weten dat de door hem meegedeelde informatie voorwetenschap uitmaakte.

Conform artikel 72, § 3, van de wet van 2 augustus 2002 hield de sanctiecommissie rekening met alle relevante omstandigheden bij het bepalen van de passende sanctie. Daarbij oordeelde zij dat de vroegere functies van de betrokkene de inbreuk bijzonder ernstig maakten.

De sanctiecommissie besliste een geldboete van 12.500 euro op te leggen en haar beslissing gedurende 12 maanden nominatief te publiceren.

Tegen deze beslissing is beroep ingesteld bij het Marktenhof.

De FSMA als werkgever

Personeelsbeheer

Personeelsbestand neemt lichtjes toe

In 2023 verwelkomde de FSMA 25 nieuwe medewerkers. Rekening houdend met de oppensoenstelling of uitdiensttreding van een aantal medewerkers, eindigde de personeelsteller op 31 december 2023 op 371 medewerkers.

De medewerkers hebben een arbeidsovereenkomst met de FSMA, met uitzondering van de 11 statutaire personeelsleden van de voormalige Controledienst voor de Verzekeringen.

Tabel 8: Het personeelsbestand

	31/12/2022	31/12/2023
Personeelsbestand volgens het register (in aantal)	369	371
Personeelsbestand volgens het register (in VTE)	347,45	349,15
Operationeel personeelsbestand (in VTE)	333,45	335,15
Maximaal personeelsbestand ⁶¹ (in VTE)	399	399

De gemiddelde leeftijd van de FSMA-medewerkers is sinds 2022 stabiel en bedraagt 44 jaar.

In 2023 was er een licht overwicht aan vrouwelijke medewerkers, zowel bij de medewerkers met een universitaire opleiding als bij de medewerkers met een bacheloropleiding. Bij de afsluiting van het verslagjaar waren er evenveel vrouwelijke als mannelijke coördinatoren. Daarentegen waren er in 2023, net zoals in 2022, meer mannelijke directeuren en adjunct-directeuren dan vrouwelijke.

Eind 2023 telde de FSMA 64 procent medewerkers met een universitaire opleiding en 27 procent met een bacheloropleiding.

De FSMA is onderworpen aan de wetgeving op het taalgebruik in bestuurszaken

Als publiekrechtelijke instelling is de FSMA onderworpen aan de wetgeving op het taalgebruik in bestuurszaken⁶². De taalverhoudingen zijn vastgesteld op 43,85 procent Franstalige en 56,15 procent Nederlandstalige medewerkers. Eind 2023 telde de FSMA 42 procent Franstalige medewerkers en 58 procent Nederlandstalige medewerkers. In 2024 worden de taalkaders opnieuw vastgesteld. De FSMA is in 2023 gestart met de voorbereidingen hiervoor.

⁶¹ Zie koninklijk besluit van 17 mei 2012 over de werkingskosten van de FSMA zoals gewijzigd door het koninklijk besluit van 28 maart 2014.

⁶² Twee koninklijke besluiten leggen de taalkaders van de FSMA vast per trap van de hiërarchie: (i) Koninklijk besluit van 9 januari 2018 tot vaststelling van de taalkaders van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 25 januari 2018 en (ii) koninklijk besluit van 9 januari 2018 tot vaststelling van de trappen van de hiërarchie van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 25 januari 2018.

FSMA-medewerkers kunnen de helft van hun arbeidstijd telewerken

Het telewerkregime werd in 2023 verfijnd. Dat gebeurde op basis van de bevindingen over het telewerkregime dat na de coronacrisis werd ingevoerd. Sinds september 2023 komen de medewerkers wekelijks twee dagen, vastgelegd per dienst, naar kantoor. Deze aanpak wordt als dé grote troef van het nieuwe telewerkregime ervaren: rechtstreekse collega's zijn twee dagen per week samen op kantoor, wat bevorderlijk is voor de formele en informele samenwerking. De overige werktijd kunnen de medewerkers flexibel inplannen. Ze zorgen ervoor dat zij minstens de helft van hun arbeidsregime op kantoor zijn.

De FSMA ondersteunt initiatieven voor een zachte mobiliteit

De FSMA moedigt duurzame mobiliteit aan. Dat maakt deel uit van haar activiteiten als 'baanbrekende werkgever', waarvoor ze in 2023 een certificaat ontving. Naast zeer voordelige tussenkomsten in groene vervoersmodi (openbaar vervoer, te voet of met de fiets) onderneemt de FSMA ook sensibiliseringsacties. In juni 2023 nam de FSMA deel aan de campagne '30 dagen minder wagen'. De FSMA moedigde haar medewerkers aan om een ander vervoermiddel uit te proberen, zoals de fiets. Collega's traden op als fietsbuddy om andere collega's te begeleiden in dit traject.

Nieuwe procedure voor de benoeming tot adviseur

Kaderleden kunnen opklimmen tot de graad van adviseur. Een benoeming tot adviseur is mogelijk indien kandidaten aantonen dat ze voldoende autonoom kunnen werken en dat ze multi-inzetbaar zijn. Om dit te beoordelen, baseert de FSMA zich op de prestaties van de kaderleden in de voorbije jaren en op een groot project dat ze autonoom tot een goed einde moeten brengen. De projecten liggen buiten de comfortzone van de kandidaten en moeten een duidelijke toegevoegde waarde hebben voor de FSMA, bij voorkeur voor meerdere diensten. Elke kandidaat-adviseur stelt zijn afgewerkt project voor aan een panel van directeuren en aan het voltallige directiecomité. Na deze voorstelling volgt een beslissing over de benoeming.

De FSMA beschouwt transacties in cryptomunten als speculatieve verrichtingen

Zowel de personeelsleden als de leden van het directiecomité van de FSMA moeten een deontologische code naleven die is goedgekeurd door de raad van toezicht. Deze code legt in het bijzonder het verbod op om verrichtingen uit te voeren in financiële instrumenten van vennootschappen die onder permanent toezicht van de FSMA staan. Daarnaast is hij erop gericht alle belangenconflicten of mogelijke schijn van belangenconflicten te vermijden. Om die reden mogen de personeelsleden geen relatiegeschenken aanvaarden van een onderneming onder toezicht, behalve gebruikelijke geschenken met een beperkte waarde.

Tijdens het afgelopen jaar behandelde de FSMA vragen van medewerkers over financiële verrichtingen of de uitoefening van bijkomende functies die al dan niet in het verlengde liggen van de bevoegdheden van de FSMA. Het directiecomité heeft in dit verband het beleid van de voorgaande jaren verdergezet.

De FSMA heeft de medewerkers eraan herinnerd dat transacties in cryptomunten als speculatieve verrichtingen worden beschouwd, en dus verboden zijn in toepassing van de deontologische code. Dit verbod geldt bij uitbreiding voor alle cryptoactiva, aangezien deze doorgaans met cryptomunten worden aangekocht.

Sociaal overleg

Sectorakkoord wordt voor onbepaalde duur verlengd

Samen met de Nationale Bank van België en Credendo valt de FSMA onder het paritair comité 325 voor de openbare kredietinstellingen. Het sectorakkoord dat binnen dit paritair comité van toepassing was voor 2021-2022 werd in 2023 grotendeels omgezet in een collectieve arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur. De gebruikelijke afspraken over onder meer werkzekerheid en arbeidsvoorwaarden worden zodoende op langere termijn bestendigd.

Recht op deconnectie vastgelegd in het arbeidsreglement

De FSMA heeft richtsnoeren over het recht op deconnectie in een bijlage aan het arbeidsreglement vastgelegd. De evolutie van de digitale infrastructuur en de digitale hulpmiddelen heeft nieuwe vormen van arbeidsorganisatie doen ontstaan. Daardoor wordt het werk flexibeler en minder begrensd in tijd en ruimte. Op regelmatige tijdstippen deconnecteren, is cruciaal voor het welzijn van de medewerkers en de concentratie op het werk. De richtsnoeren bevatten een aantal goede praktijken om een gezond evenwicht te vrijwaren, steeds rekening houdend met de noden en de goede werking van de FSMA.

Maandelijks overleg tussen directie en vertegenwoordigers van werknemers

Op ondernemingsvlak pleegden de directie en vertegenwoordigers van de werknemers maandelijks overleg. Dat gebeurde tijdens de vergaderingen van de ondernemingsraad, de syndicale afvaardiging en het comité voor preventie en bescherming op het werk.

Een veelvoorkomend onderwerp was het verloop van de loopbaan, bijvoorbeeld de evaluatiecampagne en de nieuwe procedure tot benoeming voor adviseurs. Andere veelvoorkomende onderwerpen waren de wijzigingen in de organisatiestructuur, telewerk en initiatieven voor kennisoverdracht. Ook de arbeidsvoorwaarden kwamen regelmatig aan bod. Het ging daarbij onder meer over de diverse verzekeringen die de FSMA voor haar personeel heeft afgesloten.

In 2024 vinden sociale verkiezingen plaats. De FSMA startte in 2023 de eerste voorbereidingen hiervoor op.

LUCIE SOURDEAU OVER DE SPEAKERS' CORNER EN HET INTEGRATIETRAJECT VOOR NIEUWKOMERS

“De FSMA innoveert haar opleidingen”

De FSMA probeert haar medewerkers steeds weer te inspireren met een vernieuwd opleidingsaanbod. “In 2023 organiseerden we voor de eerste keer een Speakers’ Corner en hervormden we het integratietraject voor nieuwkomers,” zegt HR-medewerkster **Lucie Sourdeau**.

De Speakers’ Corner, hoe moeten we ons die voorstellen?

“Het initiatief is geïnspireerd op wat er gebeurt in het Londense Hyde Park. Een 40-tal FSMA-medewerkers gaf een presentatie van hooguit 15 minuten over een actueel thema of project. De presentaties vonden tegelijk plaats op zes verschillende locaties bij de FSMA. Medewerkers konden kiezen welke presentaties zij bijwoonden. Er kwam een brede waaier aan thema’s aan bod, gaande van de vooruitgang op het gebied van ons toezicht op het terrein, over het internationaal werk tot aspecten van de organisatie van de FSMA.”

Wat was de grootste troef van het nieuwe initiatief?

“Het bleek een zeer dynamische manier om in een notendop nieuwe informatie te laten doorstromen naar alle medewerkers. De sprekers, vaak medewerkers die lang op het voorgestelde project hadden gewerkt, werden zo ook in de kijker geplaatst. Het initiatief werd op veel lof onthaald en wordt ongetwijfeld een jaarlijkse traditie.”

De FSMA heeft een integratietraject voor nieuwkomers. Dit traject werd hervormd?

“Er bestonden reeds vele mooie initiatieven voor nieuwkomers. In 2023 hebben we onderzocht hoe we deze initiatieven tot één coherent geheel konden bundelen, uitbreiden en vernieuwen zowel wat inhoud, format, tijdsverloop als deelnemers betreft. Elke nieuwkomer, ongeacht de functie of voorgaande opleiding, doorloopt voortaan een traject op maat gedurende één jaar vanaf de indiensttreding.”

Kan u voorbeelden geven van vernieuwingen?

“We zijn heel enthousiast over ons vernieuwde *bootcamp*. Dat vindt vanaf 2024 jaarlijks plaats in de laatste week van januari. Nieuwkomers worden hier in dagelijkse interactieve sessies en workshops klaargestoomd voor de toezichtspraktijk. We hebben ook voor elke opleiding onderzocht welke de meest geschikte format is. Zo zijn sommige opleidingen vooraf opgenomen en online beschikbaar. Dat geeft de nieuwkomers de mogelijkheid om deze opleidingen te volgen op een moment dat hen het best schikt. We hebben ook maximaal ingezet op interactieve opleidingen, bijvoorbeeld door toevoeging van oefeningen of een quiz, wat het leerproces bevordert.”

“Elke nieuwkomer, ongeacht de functie of voorgaande opleiding, doorloopt voortaan een integratietraject op maat”

Is het opleidingsaanbod aangepast aan het profiel van de nieuwe medewerker?

“Zeker. Dat is van essentieel belang voor het leerproces. Een groot deel van de opleidingen wordt standaard voor alle nieuwkomers voorzien. Voor bepaalde profielen en functies voorzien we meer specifieke opleidingen of workshops om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de opleidingsbehoeften en dagelijkse praktijk. Secretariaatsmedewerkers krijgen bijvoorbeeld een starterspakket met praktische opleidingen over specifieke programma’s en procedures waar zij dagelijks mee werken. Medewerkers in ondersteunende diensten, zoals IT of HR, kunnen zelf een deel van hun opleidingspakket samenstellen.”

Duurzaamheid

Als organisatie hecht de FSMA veel belang aan haar maatschappelijke verantwoordelijkheid. Duurzaamheid is een van de prioriteiten van haar interne bedrijfsvoering.

De voorbije jaren nam de FSMA vele maatregelen, die haar niet alleen besparingen opleverden, maar haar ook in staat stelden resoluut op duurzame handel in te zetten. Verder beperkte de FSMA haar milieu-impact en droeg ze zo bij tot de verdere instandhouding van de natuurlijke hulpbronnen. Bovendien voert ze een groener aankoopbeleid en stimuleert ze duurzame mobiliteit⁶³. Dankzij al haar maatregelen kreeg de FSMA trouwens een derde ster in het kader van het 'Ecodynamisch Label' van Leefmilieu Brussel.

In 2023 heeft de FSMA haar inspanningen voortgezet en zelfs nog geïntensiveerd, omdat ze haar rol op het vlak van duurzaamheid ten volle wil spelen.

63 Voor meer details, zie het jaarverslag 2022 van de FSMA, p. 225-228.

JAARREKENING VAN HET BOEKJAAR 2023

Dit hoofdstuk behandelt de jaarrekening van het boekjaar 2023 van de FSMA, inclusief uitleg over de resultaat- en balansposten, de resultaatbepaling en een beschrijving van de grondslagen van waardering. De raad van toezicht keurde de jaarrekening 2023 goed op 23 april 2024, conform artikel 48, § 1, 4°, van de wet van 2 augustus 2002 over het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

Juridisch kader	144
Balans	146
Resultatenrekening	147
Verslag van de bedrijfsrevisor over het boekjaar afgesloten op 31 december 2023	148

Juridisch kader

De FSMA stelt haar jaarrekening op volgens de bepalingen van artikel 57 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, en van het koninklijk besluit van 12 augustus 2003, dat het schema van de jaarrekening bevat⁶⁴. Zowel het balansschema als het schema van de resultatenrekening zijn aangepast aan de specifieke aard van de activiteiten en de bevoegdheden van de FSMA⁶⁵.

De werkingskosten⁶⁶ van de FSMA worden gefinancierd door de ondernemingen en de personen die onder haar toezicht staan of waarvan de verrichtingen of de producten onder haar toezicht staan. Indien de geïnde bijdragen de reële uitgaven en lasten overschrijden, wordt het overschot terugbetaald⁶⁷. In het omgekeerde geval worden bijkomende bijdragen opgevraagd⁶⁸.

Voor 2023, bedraagt het budget voor de werkingskosten van de FSMA 103.962.000 euro, in overeenstemming met het financieringsbesluit. Hierin is de financiering van de zetel, ten belope van 3.122.000 euro, niet meegerekend⁶⁹.

Het financieringsbesluit voorziet binnen dit budgettair kader in een maximumbedrag van 11.000.000 euro⁷⁰ aan uitgaven en lasten. Dit maximumbedrag wordt aan het einde van het boekjaar aangepast in functie van de evolutie van het indexcijfer van de consumptieprijzen en de verhoudingsgewijze toename van het aantal personeelsleden⁷¹. Deze aanpassing wordt door de bedrijfsrevisor van de FSMA gecertificeerd.

De kosten zoals bedoeld in artikel 2, 2° van het financieringsbesluit⁷² vallen niet onder dit geïndexeerde maximumbedrag, alsook de kosten met betrekking tot de organen en het personeel van de instelling.

64 Koninklijk besluit van 12 augustus 2003 tot uitvoering van artikel 57, eerste lid van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, BS 15 oktober 2003, p. 50050.

65 Dit jaarverslag bevat een beknopte versie van de jaarrekening. De uitgebreide jaarrekening - met bijlage en toelichting - staat op de website van de FSMA, in de rubriek van de jaarverslagen.

66 Koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA ter uitvoering van artikel 56 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten (hierna 'financieringsbesluit' genoemd), BS 21 juni 2012, p. 33859, artikel 2.

67 Financieringsbesluit, artikel 23.

68 Financieringsbesluit, artikel 24.

69 De som van beide bedragen betreft 107.084.000 euro, zijnde de gebudgetteerde bijdragen voor de werkingskosten in 2023.

70 Financieringsbesluit, artikel 2, 4°; voor boekjaar 2023 betreft dit een maximumbedrag van 20.560.000 euro.

71 Financieringsbesluit, artikel 2, 4°.

72 Dit betreffen o.a. de bijdragen aan Europese toezichtautoriteiten, uitzendkrachten, erelonen advocaten, belastingen, toezicht op de bedrijfsrevisoren etc.

Voor 2023 bedroeg het maximum aantal operationele personeelsleden dat de FSMA mocht tewerkstellen, 399 voltijdse equivalenten (VTE's)⁷³, bepaalde categorieën⁷⁴ buiten beschouwing gelaten. Dit getal houdt geen rekening met de nieuwe bevoegdheden die aan de FSMA toegekend werden na 2014 zoals de praktische uitvoering van het toezicht op de bedrijfsrevisoren. Eind 2023 waren er 332 VTE's tewerkgesteld, in vergelijking met het maximum van 399 VTE's, volgens bovenstaande parameters. Het totaal aantal personeelsleden ingeschreven bij de FSMA bedroeg 349 VTE's.

De financiering van het toezicht op de bedrijfsrevisoren werd vastgelegd in het koninklijk besluit van 25 december 2016. De kosten en bijdrages van het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren worden opgenomen in de jaarrekening van de FSMA.

73 Financieringsbesluit, artikelen 2, 1° en 36, § 1.

74 De categorieën die zijn opgesomd in artikel 2, 1° van het financieringsbesluit.

Balans⁷⁵

ACTIVA	31/12/2023			31/12/2022		
VASTE ACTIVA			29.731			32.396
II. Materiële en immateriële vaste activa			29.731			32.396
1. Materiële vaste activa		23.475			26.721	
A. Terreinen en gebouwen	23.258			26.075		
B. Installaties, machines en uitrusting	100			127		
C. Meubilair en rollend materieel	117			519		
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	0			0		
2. Immateriële vaste activa		6.256			5.675	
VLOTTENDE ACTIVA			46.520			44.785
IV. Vorderingen op ten hoogste één jaar			3.479			6.835
A. Vorderingen i.v.m. de werking		2.186			5.706	
B. Overige vorderingen		1.293			1.129	
V. Beleggingen			34.111			20.003
VI. Liquide middelen			8.181			16.501
VII. Overlopende rekeningen			749			1.446
TOTAAL VAN DE ACTIVA			76.251			77.181

PASSIVA	31/12/2023			31/12/2022		
EIGEN VERMOGEN			18.150			16.500
II. Reserves			18.150			16.500
FINANCIERINGSFONDS			7.599			8.908
VOORZIENINGEN			10.750			10.784
SCHULDEN			39.752			40.989
IV. Schulden op meer dan één jaar			13.603			15.963
A. Financiële schulden		13.603			15.963	
2. Kredietinstellingen	13.603			15.963		
V. Schulden op ten hoogste één jaar			25.577			24.373
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen		2.360			2.252	
C. Schulden i.v.m. de werking		5.264			6.697	
1. Leveranciers	4.204			4.965		
2. Overige schulden	1.060			1.732		
D. Schulden m.b.t. belastingen, bezoldigingen en sociale lasten		12.797			14.269	
1. Belastingen	1.322			2.594		
2. Bezoldigingen en sociale lasten	11.475			11.675		
E. Overige schulden		5.156			1.155	
VI. Overlopende rekeningen			572			653
TOTAAL VAN DE PASSIVA			76.251			77.181

75 Alle bedragen in de tabellen zijn uitgedrukt in 000 euro tenzij anders vermeld.

Resultatenrekening

RESULTATENREKENING (in K€)	Boekjaar 2023	Boekjaar 2022
I. OPBRENGSTEN	107.396	96.817
A. Bijdragen in de werkingskosten	107.264	96.641
B. Andere opbrengsten	132	176
II. WERKINGSKOSTEN	101.473	94.729
A. Diensten en diverse goederen	19.395	19.052
B. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	76.038	69.988
C. Waardeverminderingen op vorderingen i.v.m de werking	273	181
D. Voorzieningen voor risico's en kosten	-1.343	-1.302
E. Afschrijvingen op vaste activa	7.110	6.810
III. WERKINGSOVERSCHOT	5.923	2.088
IV. FINANCIEEL RESULTAAT	-467	-933
V. GEWOON WERKINGSOVERSCHOT	5.456	1.155
VI. UITZONDERLIJKE RESULTATEN	1.350	0
VII. WERKINGSOVERSCHOT VAN HET BOEKJAAR	6.806	1.155

Verwerking van het werkingssaldo van het boekjaar	Boekjaar 2023	Boekjaar 2022
A. Te bestemmen werkingsoverschot (werkingstekort) van het boekjaar	6.806	1.155
B. Onttrekking aan de onbeschikbare reserves		
C. Toevoeging aan de onbeschikbare reserves	1.650	
D. Terugbetalingen krachtens het koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA (*)	5.156	1.155
E. Bijkomende opvragingen krachtens het koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA (**)		

(*) Artikel 23 van het koninklijk besluit.

(**) Artikel 24 van het koninklijk besluit.

Verslag van de bedrijfsrevisor over het boekjaar afgesloten op 31 december 2023

Overeenkomstig de wettelijke en reglementaire bepalingen brengen wij U verslag uit over de uitvoering van de controle-opdracht die ons werd toevertrouwd.

Wij werden benoemd door de Raad van toezicht van 22 april 2021, overeenkomstig het voorstel van het Directiecomité, uitgebracht op aanbeveling van het Auditcomité en op voordracht van de Ondernemingsraad. Ons mandaat loopt af op de datum van de Raad van toezicht die beraadslaagt over de jaarrekening afgesloten op 31 december 2023.

Verslag over de jaarrekening – oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de jaarrekening over het boekjaar afgesloten op 31 december 2023, opgesteld op basis van het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel, met een balanstotaal van 76.251 (000) EUR en waarvan de resultatenrekening afsluit met een overschot van 6.806 (000) EUR. Wij hebben eveneens de bijkomende specifieke controles uitgevoerd die door de wet van 2 augustus 2002 en het koninklijk besluit van 12 augustus 2003 zijn vereist.

Het opstellen van de jaarrekening valt onder de verantwoordelijkheid van het Directiecomité. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het opzetten, implementeren en in stand houden van een interne controle met betrekking tot het opstellen en de getrouwe weergave van de jaarrekening die geen afwijkingen van materieel belang, als gevolg van fraude of van het maken van fouten, bevat; het kiezen en toepassen van geschikte waarderingsregels; en het maken van boekhoudkundige ramingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze jaarrekening tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle uitgevoerd overeenkomstig de internationale controlestandaarden (ISA's) zoals deze in België werden aangenomen. Deze controlenormen vereisen dat onze controle zo wordt georganiseerd en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang, als gevolg van fraude of van het maken van fouten, bevat.

Overeenkomstig voornoemde controlenormen hebben wij rekening gehouden met de administratieve en boekhoudkundige organisatie van de FSMA, alsook met haar procedures van interne controle. Wij hebben van de verantwoordelijken en van het Directiecomité van de FSMA de voor onze controles vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen. Wij hebben op basis van onze beoordeling de verantwoording onderzocht van de bedragen opgenomen in de jaarrekening. Wij hebben de gegrondheid van de waarderingsregels, de redelijkheid van de betekenisvolle boekhoudkundige ramingen gemaakt door de FSMA, alsook de voorstelling van de jaarrekening als geheel beoordeeld. Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid. Wij zijn van mening dat deze werkzaamheden een redelijke basis vormen voor het uitbrengen van ons oordeel.

Naar ons oordeel, rekening houdend met de toepasselijke wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften, geeft de jaarrekening afgesloten op 31 december 2023 een getrouw beeld van het vermogen, van de financiële toestand en van de werkingskosten van de FSMA en de in de toelichting vermelde gegevens stemmen met de bepalingen van het koninklijk besluit van 12 augustus 2003 overeen.

Brussel, 5 april 2024

BDO Bedrijfsrevisoren BV

Vertegenwoordigd door Alexandre STREEL

LIJST VAN DE AFKORTINGEN

Voor de leesbaarheid worden in het jaarverslag afkortingen gebruikt, waarvan de volledige benaming hieronder wordt weergegeven:

AICB	Alternatieve instelling voor collectieve belegging
AML	Anti-money laundering
AMLCO	Anti-money laundering compliance officer
ATM	Automated teller machine
Bevek	Beleggingsvennootschap met veranderlijk kapitaal
CEO	Chief Executive Officer
COP28	Conference of the Parties to the UNFCCC (28 th session)
CSA	Common supervisory action
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive
DB	Defined benefits
DC	Defined contributions
DeFi	Decentralized Finance
EBA	European Banking Authority – Europese Bankautoriteit
EER	Europese Economische Ruimte
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority – Europese Autoriteit voor Verzekeringen en Bedrijfspensioenen
ERC	European Regional Committee – Europees regionaal comité
ESG	Environmental, social and governance
ESMA	European Securities and Markets Authority – Europese Autoriteit voor Effecten en Markten
ESRB	European Systemic Risk Board
EU	Europese Unie
FATF	Financial Action Task Force
FOD	Federale overheidsdienst
FSAP	Financial Sector Assessment Program
FSB	Financial Stability Board
FSMA	Financial Services and Markets Authority – Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten
HR	Human resources

IASB	International Accounting Standards Board
IBP	Instelling voor bedrijfspensioenvoorziening
ICB	Instelling voor collectieve belegging
ICBE	Instelling voor collectieve belegging in effecten
IDD	Insurance Distribution Directive
IFRS	International Financial Reporting Standards
IMF	Internationaal Monetair fonds
IOSCO	International Organization of Securities Commissions – Internationale Organisatie van Effectentoezichthouders
ISSB	International Sustainability Standards Board
KID	Key Information Document
KMO	Kleine en middelgrote ondernemingen
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive
NBFI	Non Bank Financial Intermediation – Niet-bancaire financiële intermediatie
NBB	Nationale Bank van België
POG	Product Oversight and Governance
PRIIP	Packaged Retail and Insurance-based Investment Product
SFDR	Sustainable Finance Disclosure Regulation
SWG/FT	Strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme
UCITS	Undertaking for Collective Investments in Transferable Securities
VASP	Virtual Asset Service Provider
VTE	Voltijdsequivalent
VVB	Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies

Verantwoordelijk uitgever

J.-P. Servais, Congresstraat 12-14, 1000 Brussel

Fotografie

Christophe Vander Eecken

Vormgeving

Gamma nv

Druk

Bredero Graphics

www.fsma.be